

Veslemøy DB Søbak

Desentralisert indekseringspraksis:

En studie av det semi-kontrollerte vokabularet i NRK

Masteroppgave 2013
Master i bibliotek- og informasjonsvitenskap
Høgskolen i Oslo og Akershus, Institutt for arkiv- bibliotek- og informasjonsfag

Sammendrag

Formålet med denne undersøkelsen er å avdekke hvilke konsekvenser desentralisert indekseringspraksis har for et vokabular. Problemstillingen belyses ved hjelp av tradisjonell- og moderne indekseringsteori, med fokus på profesjonelt påførte emneord og brukergenererte tagger. Undersøkelsen er gjennomført som en triangulering, der en kvalitativ taggeanalyse og delvis strukturerte intervju med produksjonsansatte i NRK, utgjør metodene. Hovedfunnene avdekker svært mangelfull indeksering av TV-sendinger og innslag, i tillegg til lav indekseringskonsistens og ujevnt indekseringsnivå. Informantene uttrykker lav motivasjon og høy grad av usikkerhet rundt arbeidsoppgaven. Interne retningslinjer og høy domenekunnskap blant de som indekserer, er ikke godt nok grunnlag til å skape kvalitet og konsistens i vokabularet. De terminologiske utfordringer analysen avdekker, vil sammen med lav indekseringskunnskap og manglende motivasjon, skape problemer i gjenfinningsfasen. En desentralisert indekseringspraksis basert på organisert tagging, regler og retningslinjer betegnes her som et semi-kontrollert vokabular.

Abstract

The purpose of this study is to reveal how decentralized indexing affects a vocabulary. The approach is based on traditional and modern indexing theory, focusing on professionally generated subject headings and user-generated tags. The study was conducted as a triangulation, where a qualitative tag analysis and semi-structured interviews with production staff of the Norwegian Broadcasting Corporation, constitute the methods. The main findings reveal very incomplete indexing of TV-programs and their elements, in addition to low indexing consistency and an uneven indexing level. The informants expressed low motivation and a high level of uncertainty regarding the task. Internal guidelines and high domain knowledge among the indexers does not form a sufficient basis for creating quality and consistency in the vocabulary. The challenges that are revealed in the terminological analysis, combined with low indexing knowledge and lack of motivation, will create difficulties in the retrieval phase. A decentralized indexing practice based on organized tagging, rules and guidelines, is in this study described as a semi-controlled vocabulary.

Forord

Jeg vil takke de ansatte ved Metadataseksjonen i NRK, spesielt Marte Horndalen Howlid, Therese Engan og Maja Wettmark, som har hjulpet meg med å forstå de ulike aspektene ved dagens indekseringspraksis. John Arne Johnsen skal ha en stor takk for at han har hjulpet meg med å få tilgang til datamaterialet.

Denne undersøkelsen ville vært fattig uten de fem informantene, som velvillig og tålmodig har svart på spørsmål og vist meg hvordan de arbeider med indeksering i sine redaksjoner. Rune og Mari har bidratt med korrekturlesing der jeg har vært blind for min egen tekst, noe jeg setter stor pris på. Ikke minst retter jeg en stor takk til veilederen min, Nils Pharo, som med faglig innsikt, oppmuntrende ord og rød penn har hjulpet meg i arbeidet med denne oppgaven. Tusen takk!

Hvis noen ønsker mer informasjon eller innsikt i analysen av taggene, svarer jeg gjerne på spørsmål.

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon	1
1.1. Bakgrunn og motivasjon	1
1.2. Relevante fagområder	2
1.3. Problemstilling og påstander	3
1.4. Etsiske refleksjoner	3
1.5. Oppgavens utforming	3
2. Teoretisk rammeverk	5
2.1. Metadata	5
2.2. Emnebeskrivelse	6
2.3. Indekseringspolitikk	7
2.3.1. Indekseringsnivå	7
2.3.2. Indekseringspraksis	9
2.4. Ulike indekseringsspråk og deres formål	12
2.4.1. Kontrollerte indekseringsspråk	12
2.4.2. Ukontrollerte indekseringsspråk	14
2.5. Indekseringskvalitet	15
2.5.1. Fullstendighet og presisjon	16
2.5.1. Konsistens	16
2.6. Terminologiske utfordringer	17
2.6.1. Indekseringsadferd	17
2.6.2. Fordeler og ulemper	17
2.7. Utvalgte forskningsprosjekt	18
2.7.1. Studier av taggenes formål	18
2.7.2. Studier av indekseringskonsistens	20
2.7.3. Studier av de ulike agentenes indeksering	21
2.7.4. Restriksjoner og terminologisk kontroll	22
2.7.5. Motivasjonsstudier	23
2.7.6. Implementering og utnyttelse av tagger	25
2.7.7. Oppsummering av utvalgte forskningsprosjekt	25
2.8. Indeksering av levende bilder	26
2.9. Operasjonalisering	27
3. Metodologi	29
3.1. Metodens styrker og svakheter	29

3.2. Indeksering i NRK	30
3.2.1. Endring og opplæring	31
3.2.2. Omleggingsprosess	32
3.2.3. Dagens indekseringspraksis.....	33
3.2.4. NRK nett-TV	36
3.2.5. Internt evalueringsprosjekt.....	37
3.3. Gjennomføring av undersøkelsen	38
3.3.1. Taggeanalysen.....	39
3.3.2. Intervjuer med produksjonsansatte	43
3.4. Datamaterialets styrker og svakheter	46
3.4.1. Taggene	46
3.4.2. Intervjuene.....	48
4. Resultater og analyse	49
4.1. Presentasjon av taggedata	49
4.1.1. Datagrunnlag og utvalgskriterier.....	49
4.1.2. Kategorier i analysen.....	51
4.2. Presentasjon av informantene	54
4.2.1. Informant 1	55
4.2.2. Informant 2	55
4.2.3. Informant 3	55
4.2.4. Informant 4	55
4.2.5. Informant 5	56
4.3. Agent-typer i indekseringen	56
4.4. Indekseringspraksis	58
4.5. Indekseringspolitikk	59
4.5.1. Valg av indekseringsspråk	59
4.5.2. Indekseringsnivå.....	60
4.5.3. Veiledning og opplæring.....	60
4.5.4. Tagger og målgrupper	62
4.5.5. Bruk av vokabularet	63
4.6. Indekseringsadferd og motivasjon	63
4.6.1. Indekseringsadferd	64
4.6.2. Motivasjon.....	64
4.7. Indekseringskvalitet	66
4.7.1. Konsistens i materialet.....	66
4.7.2. Analyse av grundighet og spesifisitet.....	67

4.7.3. Taggefrekvens	71
4.8. Analyse av terminologiske utfordringer	73
4.8.1. Skrivefeil	74
4.8.2. Fremmedspråk.....	75
4.8.3. Flertallsending	75
4.8.4. Bruk av versaler.....	76
4.8.5. Sammensatte termer	77
4.8.6. Oppsummering av terminologiske utfordringer	77
5. Oppsummering og konklusjon.....	79
5.1. Domenekunnskap og indekseringskunnskap.....	79
5.2. Terminologiske utfordringer.....	80
5.3. Emnebeskrivende tagger.....	81
5.4. De produksjonsansattes motivasjon	81
5.5. Indekseringens målgruppe.....	82
5.6. Indekseringsnivå og sendingenes varighet.....	82
5.7. Det semi-kontrollerte vokabularet.....	83
6. Konsekvenser og videre forskning.....	85
6.1. Praktisk anvendelse.....	85
6.2. Oppgavens begrensninger	86
6.3. Forslag til videre forskning	87
7. Referanseliste.....	89
7.1. Personlig kommunikasjon.....	94
8. Vedlegg.....	94

1. Introduksjon

I en digital netthverdag produseres det mer informasjon enn noen gang. Offentlig informasjon må indekseres og gjenfinnes slik man tradisjonelt har gjort med håndfast informasjon. Privat informasjon trenger derimot ikke å følge de samme retningslinjene.

God indeksering danner grunnlaget for god gjenfinning, og å sørge for dette har tradisjonelt vært blant arbeidsoppgavene til arkivarer og bibliotekarer. I nåtidens netthverdag kan også opphavspersoner og brukere indeksere digitale ressurser på ulike nettsteder. Indeksering betyr å velge ut et sett med metadata som beskriver ressursens emneinnhold. Dette gjør at søkeresultatene returnerer mer relevante treff. Indeksering utføres i tråd med de retningslinjer og den politikken organisasjonen har valgt. Med digitale ressurser endres disse retningslinjene, og de tradisjonelle indekseringsmetodene viker plass for, og kombineres med, mer moderne metoder.

1.1. Bakgrunn og motivasjon

Indeksering har tradisjonelt vært utført av fagpersoner som bibliotekarer og arkivarer. Når dette ansvaret faller på andre, uten den samme fagkunnskapen, er det nærliggende å tro at indekseringen påvirkes. Nye indekseringsmetoder, som frie emneord – eller tagger, der brukerne selv indekserer nettressurser, slo igjennom på midten av 2000-tallet. Denne indekseringsformen ble sett på som en vedlikeholdsfri og økonomisk besparende måte å holde orden på ressursene. På nettsteder med brukergenerert innhold, som for eksempel Flickr¹ og Delicious², er tagger en flott metode for å navigere etter relaterte ressurser. Hva skjer når denne indekseringsformen inkluderes i bedrifter og organisasjoner, som for eksempel i en kringkasting?

NRK sin sterke posisjon og lange historie gjør at kringkastingen sitter på en mengde dokumentasjon. Fra oppstarten av den første radiokanalen i 1933 og frem til i dag, har hverdagsliv og sensasjoner både innenlands og internasjonalt, blitt dokumentert. Det er derfor avgjørende at denne dokumentasjonen er lett gjenfinnbar, ikke bare i neste uke eller neste år – men for all fremtid. NRK har et ansvar for både å beskrive, gjenfinne og forvalte sendingene sine. Dette starter med hvordan de indekserer hvert enkelt innslag.

¹ Flickr: <http://www.flickr.com/>

² Delicious: <http://delicious.com/>

Sendingene fra radio og TV er dokumentasjon både privatpersoner og offentlige instanser benytter, og som hjelper på forståelsen av samfunnsutviklingen. Denne forståelsen skal også våre etterkommere ha mulighet til å dra nytte av. I en digitalisert hverdag, hvor det produseres mer informasjon enn noen gang tidligere, er det viktig å sørge for at relevant informasjon skilles fra irrelevant. Ved å indeksere presist og korrekt, gjøres søkeresultatene mer relevante. Slik finner man raskere den informasjonen man ønsker. NRK fungerer ikke bare som rikskringkaster, men også som landets fremste mediearkiv.

NRK har foretatt en omlegging av rutinene sine, slik at det nå er de produksjonsansatte ute i redaksjonene som indekserer sendinger de selv har produsert. Indekseringen deres har konsekvenser for gjenfinningen både i de interne arkivene og for publikum på nett-TV. Målet med omleggingen er at produksjonsansatte skal gjenfinne en større andel ressurser og programinnhold selv, slik at allerede produsert materiale enkelt skal kunne gjenbrukes. I tillegg til tekniske og statiske metadatafelt skal de ansatte også føre innholdsbeskrivende tagger. Denne frie indekseringsformen skiller seg fra de resterende feltene. Dette, sammen med den desentraliserte praksisen, vekket min interesse – og ble et naturlig valg av tema for denne masteroppgaven. Jeg har derfor valgt å fokusere på de produksjonsansattes tagger i denne undersøkelsen.

1.2. Relevante fagområder

Det er to aspekter ved denne oppgaven; det interne arkiverings- og gjenfinningsarbeidet blant produksjonsansatte og mediearkivarer, og gjenfinningen av det synlige resultatet for publikum. Indekseringen er den samme, og påvirker både interne og eksterne forhold.

I denne oppgaven har det vært naturlig å fordype seg både i tradisjonell og moderne indekseringsteori for å forstå både indekseringspolitikk, indekseringspraksis og indekseringskvalitet. Blant metadatafeltene de ansatte i NRK er pålagt å føre er feltet «tags», som også kan beskrives som frie emneord eller nøkkelord. En mengde artikler og forskningsprosjekt kretset rundt tagging i årene etter 2004, da nettstedet som Delicious og Flickr var nye, og Thomas Vander Wal etablerte begrepet «folksonomy» (2007). NRK sin samling av tagger kan ikke ses på som en folksonomi, men forskningsartikler om brukergenererte tagger og deres egenskaper, er høyst relevante. Jeg har valgt å legge vekt på forskning der de som utfører taggingen har høy domenekunnskap – slik de ansatte i NRK har om TV-produksjon og sine sendinger.

1.3. Problemstilling og påstander

Jeg ønsker å undersøke på hvilken måte indekseringen påvirkes når ansvaret flyttes fra arkivarer og bibliotekarer til ikke-profesjonelle. Jeg har valgt å bruke NRK som case, og å kartlegge deres indekseringspraksis. Dette leder meg frem til følgende problemstilling:

Hvilke konsekvenser har en desentralisert indekseringspraksis for vokabularet?

Problemstillingen begrunnes gjennom å operasjonalisere følgende påstander;

- 1) De produksjonsansatte har høy domenekunnskap om ressursen, men lav kunnskap om indeksering. Dette fører til lav kvalitet på taggene.
- 2) Den lave kvaliteten gjenspeiles i skrivefeil, fraser, fremmedspråk og bruk av versaler.
- 3) Det vil være høy grad av emnebeskrivende tagger, og lav grad av personlige tagger.
- 4) De produksjonsansatte vegrer seg for å indeksere. Dette gjelder spesielt for medarbeidere som har vært ansatt over lang tid.
- 5) Taggene reflekterer de tiltenkte målgruppene.
- 6) Indekseringsnivået gjenspeiler sendingenes varighet.

For best mulig å kunne svare på disse påstandene har jeg valgt å gjøre en kartlegging av taggingen blant NRK-ansatte. Dette er gjort som en triangulering, ved både å analysere et utvalg av de produksjonsansattes tagger, og ved å intervjuer fem av de ansatte i redaksjonene.

1.4. Etske refleksjoner

Høsten 2012 gjennomførte en egen prosjektgruppe ved NRK sin Metadataseksjon en evaluering av hvor godt den nåværende metadataføringen fungerer for intern gjenfinning. Gruppen ønsket i tillegg en mer teoretisk og akademisk vinkling på indekseringspraksisen. I løpet av høsten 2012 var jeg med på en håndfull møter vedrørende evalueringsrapporten og taggenes funksjoner, i tillegg til opplæring og samtaler med de ansatte i Metadataseksjonen. Jeg har etter beste evne forsøkt å holde meg objektiv i forhold til de involverte partene og endringene i indekseringspraksisen. Jeg deltok ikke i utformingen av rapporten, og har heller ikke utført arbeid for NRK.

1.5. Oppgavens utforming

Jeg har valgt å dele inn oppgaven min i seks hovedkapitler. I dette kapitlet har jeg presentert problemstillingen min, og forsøkt å gi et innblikk i motivasjonen bak undersøkelsen. I tillegg

har jeg introdusert indekseringspraksisen i NRK. En mer detaljert presentasjon av denne vil komme i kapittel 3.2.

I kapittel 2 presenterer jeg mitt teoretiske rammeverk og ulike relevante forskningsprosjekt, i tillegg til en operasjonalisering av påstandene mine. I kapittel 3 beveger jeg meg over på min undersøkelse og de ulike metodene jeg har benyttet i gjennomføringen. I kapittel 4 presenterer jeg resultater og analyser av funnene mine, før jeg i kapittel 5 sammenfatter det hele i en konklusjon. I kapittel 6 ser jeg på undersøkelsen i et større perspektiv, inkludert forslag til videre forskning.

2. Teoretisk rammeverk

Taggene i NRK er basert på, og inspirert av, tradisjonell indekseringsteori. Ressursene påføres kortfattet informasjon, metadata, om innhold og fysisk fremtoning. Denne informasjonen er grunnlaget for organiseringen og gjenfinningen av ressursene. I dette kapitlet vil jeg gi en oversikt over de relevante hovedtrekkene i indekseringsteori. Jeg velger å fornorske begrepet «indexer», og kommer til å bruke *indekserer* også som en rollebetegnelse. I tillegg bruker jeg begrepet ressurs uavhengig av faktisk format. NRK sine TV-sendinger vil derfor bli omtalt som ressurser i den videre oppgaven.

2.1. Metadata

Metadata omtales ofte som data om data, men en mer presis betegnelse er at «metadata helps you understand and use your data» (Smith 2008 s. 65). I en informasjonsteknologisk sammenheng er metadata i tillegg grunnlaget for gjenfinning, forvaltning, identifisering og interoperabilitet. I tillegg til å identifisere den enkelte ressursen, legger dataene til rette for gjenfinning på tvers av systemer og formater. Metadata kan ha både et deskriptivt, administrativt og strukturelt formål.

Typiske deskriptive metadata inkluderer titler, opplysninger om opphavspersoner, sammendrag og emneord/nøkkelord. Administrative metadata brukes for å organisere og håndtere samlingen, og er ofte moderorganisasjonens informasjon om rettigheter, eller datoen dokumentet ble ervervet. Strukturelle metadata viser hvordan sammensatte objekter er organisert, for eksempel gjennom sidene i et kapittel (NISO 2004). Den viktigste forskjellen er at de deskriptive metadataene kan påføres subjektivt, spesielt i bruken av emneord (Smith 2008 s. 66).

Metadata kan påføres av profesjonelle, opphavspersoner eller brukere. I tillegg kan de genereres automatisk. I Kalbach sin oppsummering (2008 i Peters 2009 s. 121) av de ulike systemenes fordeler og ulemper, vist i tabell 1, er profesjonelle og opphavspersoner kalt «owner-generated».

Metadatakilde	Eksempel	Fordeler	Ulemper
Bruker-generert	Tagging	*Enkelt å bruke *Lavt vedlikehold *Personlig, fleksibel	*Svært omfattende *Krever inkubasjonstid *Inkosistente termer
Teknisk generert	Entitetsuttrekkelse	*Skalerer oppover *Rimelig etter installasjon	*Vanskelig å implementere *Kan være unøyaktig
Eier-generert	Kontrollert vokabular	*Konsistente termer *Omfattende og fullstendig	*Rigid og upersonlig *Kostbar å bygge og vedlikeholde

Tabell 1: Fordeler og ulemper med ulike metadatakilder. Basert på Kalbach 2008 (i Peters 2009 s. 121).

Tabellen tydeliggjør forskjellen på brukergenererte tagger og kontrollerte vokabular, og viser at den enes fordeler regnes som den andres ulemper.

Ifølge NISO, som utformer og oppdaterer tekniske standarder, legges store deler strukturelle og administrative data til av teknisk ansatte i skapelses- og digitaliseringsprosessen. Når det gjelder deskriptive data kan disse påføres enten av opphavspersonen, som kjenner innholdet best, eller av profesjonelle indekserere. I enkelte tilfeller kan en kombinasjon der profesjonelle kontrollerer de andres data, og legger til de resterende, være en løsning (NISO 2004 s. 10).

2.2. Emnebeskrivelse

Kategorisering er en grunnleggende egenskap, og har opphav i kognitiv psykologi.

Mennesker søker automatisk sammenheng mellom objekter, og deler inn verden etter informasjonsnivået de har om disse objektene. Kategorisering foregår i stor grad ubevisst og automatisk, og det er kun når vi blir usikre at vi bevisstgjøres disse handlingene (Lakoff 1987 s. 6). Er vi usikre deler vi inn objektene på et mer generelt plan. Kategorisering kan ses på som den enkleste formen for indeksering – det er et basisnivå av abstraksjon, og en grunnleggende menneskelig måte å organisere omverdenen på.

Weinberger har utarbeidet «the three orders of order» (2007 s. 17-23). Det første nivået, er der man organiserer fysiske objekter, som DVD-ene i filmsamlingen. Når man skiller informasjonen om disse filmene fra objektene og henviser til der de befinner seg, som i en bibliotek katalog, er vi på andre nivå. Det tredje nivået representerer filmenes filer, som består av bits. Informasjonen består også av bits. Dette kan overføres til emnebeskrivelser. De to første nivåene består av fysiske atomer som er forgjengelige over tid, mens digitaliserte filer er mer stabile. Fysiske ressurser erstattes og suppleres nå med digitale filer og samlinger på

nett, noe som har medført store endringer i indekseringspraksis og kunnskapsorganisering. I indekseringen blir ressursens egenskaper identifisert og skilt ut, for deretter å samles med andre ressurser med de samme egenskapene.

I emnebeskrivelsen beskrives ressursen ved hjelp av ulike indekseringsspråk. Språkene er konstruerte, og har som formål å beskrive ressursens emner. Indekseringsspråk med notasjoner kalles klassifikasjon. Indeksering uten notasjon benytter alfabetiserte termer. Det er ulike retningslinjer for hvordan disse språkene skal utformes.

2.3. Indekseringspolitikk

Det er spesielt to faktorer som avgjør hvordan et gjenfinningssystem vil fungere. Dette er indekseringspolitikken og nivået av indekseringen. Det er derfor nødvendig at initiativtakerne tidlig avgjør hvordan de ønsker at ressursene skal gjenfinnes. I indekseringsteori skiller man mellom grundig (exhaustive) indeksering og indeksering med høy grad av spesifisitet. (Lancaster 2003 s. 27). Det er viktig at initiativtakerne tidlig avgjør hvilken linje de ønsker å følge, siden dette i høy grad påvirker gjenfinningen.

Formålet med indeksering er å gi en så kortfattet og spesifikk beskrivelse av innholdet som mulig. Man representerer emneinnholdet i henhold til det valgte indekseringsspråket.

2.3.1. Indekseringsnivå

Indekseringen kan ha ulik grad av nøyaktighet, noe som påvirker hvorvidt man oppnår presisjon eller fullstendighet i søkeresultatene. Man velger mellom grundig, selektiv og spesifikk indeksering.

2.3.1.1. Grundighet og spesifisitet

Hvor grundig en ressurs er indeksert avgjøres i høy grad av antallet termer som er påført ressursen. Ved et høyt antall ønsker man å identifisere så mange aspekter ved ressursens emneinnhold som mulig (Lancaster 2003 s. 27). Grundig indeksering sikrer flere inngangspunkter, slik at ressursen enklere og oftere blir gjenfunnet. I gjenfinningsprosessen vil dette føre til høy fullstendighet. Ulempen er lavere presisjon, noe som kan oppfattes som støy, ettersom brukere og researchere ofte vil få feiltreff.

Ved selektiv indeksering velges de emnene som er mest sentrale, og som best representerer ressursen i den gitte sammenhengen. De øvrige emnene velges bort, og indekseres ikke. Dette gir en presis gjenfinning. I de tilfellene der flere nivå av emnet spesifiseres, velger man å

påføre en ekstra term for å øke presisjonen. Sammen skal termene kunne identifisere emneinnholdet bedre (s. 29). Lancaster mener det er unødvendig å indeksere grundigere enn det samlingen og brukerne krever. Jo flere termer man påfører, jo større er kostnaden for initiativtakerne.

2.3.1.2. Spesifisitetsprinsippet

En grunnleggende regel innenfor all form for indeksering er å følge spesifisitetsprinsippet, som kan spores tilbake til Cutter sine teorier fra slutten av 1800-tallet. Spesifisitet er uavhengig av grundighet. Prinsippet er at man i indekseringen alltid skal søke å beskrive emnet så spesifikt som mulig (Svenonius 2001 s. 188; Lancaster 2003 s. 33). Lancaster formulerer det slik; «a topic should be indexed under the most specific term that entirely covers it» (s. 33). Man skal derfor unngå generelle termer, som for eksempel «hunder» når emnet blir mer spesifikt dekket av termen «bullmastiffer».

Lancaster mener flere presise termer vil være bedre enn få generelle. Om emnet inkluderer hunderasene «bullmastiff», «olde english bulldogge» og «grand danois» bør man indeksere med disse termene fremfor å velge den overordnede termen «hunder». Det er like fullt viktig å unngå redundante termer, det vil si termer som beskriver ulike nivå i hierarkiet. Om den generiske termen legges til hver gang man har brukt en spesifikk term, blir det vanskelig å skille generelle ressurser fra de spesifikke. Dette betegner han som svært dårlig indekseringspraksis (2003 s. 34).

Lancaster summerer opp to fundamentale regler for indekseringsprosessen.

1. Include all the topics known to the users of the information service that are treated substantively in the document.
2. Index each of these as specifically as the vocabulary of the system allows and the needs or interest of the users warrants.

(Lancaster 2003 s. 36).

2.3.1.3. Konseptuell analyse og oversettelse

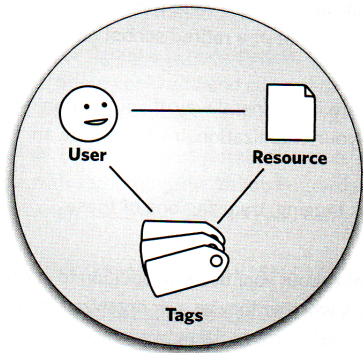
Emneindeksering består ifølge Lancaster av to steg som ofte er sammenfallende, og det er disse som avgjør hvor nøyaktig ressursen blir indeksert. Først må indeksereren avgjøre hva ressursen handler om i en konseptuell innholdsanalyse. Innholdet kalles også for ressursens «aboutness», et begrep som søker å forklare hva ressursen handler om, og hvilke emner den dekker (Lancaster 2003 s. 11; Hjortsæter 2009 s. 21). Deretter oversettes innholdet til de notasjonene eller emneordene som sammenfaller med det valgte vokabularet (Lancaster 2003

s. 9). Den konseptuelle analysen og oversettelsen skjer gjerne i samme prosess, og erfarne indekserere reflekterer sjelden over disse stegene.

2.3.2. Indekseringspraksis

Emneindeksering involverer tre komponenter; en indekserer, en ressurs og en term.

Tradisjonelt har indekseringen blitt foretatt av profesjonelle, som arkivarer og bibliotekarer. I en netthverdag der alle kan være opphavsperson, indekserer, konsument og bruker – samtidig, endres det tradisjonelle statiske systemet til et dynamisk og brukergenerert system.

Figur 1: Tredelt modell av et indekseringssystem – med bruker, ressurs og tagg (Smith 2008 s. 41).

Indekseringssystem kan ses på som en tredelt graf, som vist i figur 1, siden de karakteriserer tre ulike aspekter:

- 1) ressursen som er beskrevet;
- 2) termene som er valgt til å beskrive ressursen, og;
- 3) personen som utfører indekseringen (Peters 2009 s. 157).

Tagging av informasjonsressurser foregår i to trinn, slik som i tradisjonell indeksering. I innholdsanalysen registreres

ressursens emneinnhold før relevante termer bevisst eller ubevisst blir tildelt. Indeksereren konstruerer en representasjon av ressursen (Voss 2007).

2.3.2.1. Indekserere

Det finnes tre ulike typer agenter som kan påføre tagger: Opphavspersoner, profesjonelle indekserere, som bibliotekarer og informasjonsarkitekter, og brukere (Mathes 2004; Kipp 2006a, 2006b). Disse har ulike forutsetninger og ulik indekseringsbakgrunn, og vil sannsynligvis vektlegge forskjellige egenskaper ved ressursen. Brukergenererte taggesystem skiller seg ut ved at de tar høyde for vokabularet til alle agentene, det vil si alle som har tilgang til ressursen (Peters 2009 s. 120).

Voss (2007) har gjort en analyse av ulike taggesystem, der han blant annet har sett på indeksererens muligheter og systemenes begrensinger, og utviklet en ny typologi over feltet:

Tagging Rights – Who is allowed to tag resources? Can any user tag any resource or are there restrictions? Are restrictions based on resources, tags, or users? Who decides on restrictions? Is there a distinction between tags by different types of users and resources?

Source of Resources – Do users contribute resources and have resources been created or just supplied by users? Or do users tag resources that are already in the system? Who decides which resources are tagged?

Resource Representation – What kind of resource is being tagged? How are resources presented while tagging (autopsy principle)?

Tagging Feedback – How does the interface support tag entry? Do users see other tags assigned to the resource by other users or other resources tagged with the same tags? Does the system suggest tags and if so on which algorithms? Does the tag system reject inappropriate tags?

Tag Aggregation – Can a tag be assigned only once to a resource (set-model) or can the same tag be assigned multiple times (bag-model with aggregation)?

Vocabulary Control – Is there a restriction on which tags to use and which tags not to use? Are tags created while tagging or is management of the vocabulary a separated task? Who manages the vocabulary, how frequently is it updated, and how are changes recorded?

Vocabulary Connectivity – Are tags connected with relations? Are relations associative (authority file), monohierarchical (classification or taxonomy), multihierarchical (thesaurus), or typed (ontology)? Where do the relations come from? Are relations limited to the common vocabulary (precoordination) or can they dynamically be used in tagging (postcoordination with syntactic indexing)?

Resource Connectivity – How are resources connected to each other with links or grouped hierarchically? Can resources be tagged on different hierarchy levels? How are connections created?

Automatic Tagging – Is tagging enriched with automatically created tags and relations (for instance file types, automatic expansion of terms etc.)?

(Voss 2007).

Voss (2007) mener den tredelte modellen er for enkel til å kunne dekke opp alle aspektene han identifiserer i typologien. Derfor mener han at de ulike bruksrollene bør være;

- 1) Research Author (ressursens opphavsperson eller redigerer).
- 2) Research Collector (den som tilgjengeliggjør ressursen).
- 3) Indexer or Tagger (den som indekserer ressursen).
- 4) Searcher (den som søker ved hjelp av tagger).

2.3.2.2. Ressurser

Ressursene som indekseres har tidligere vært fysiske og håndholdte, men dette har utviklet seg i samsvar med digitaliseringen. I utgangspunktet kan alt kan indekseres, så lenge det har et vokabular som støtter emnet.

Svenonius påpeker at man i en ideell situasjon burde kunne utarbeidet et vokabular som var så presist at man for hvert ord eller frase ville kunne avgjøre om ordet er inkludert i vokabularet eller ikke. Dette er kun mulig i fagområder med sterkt avgrenset språk. De tradisjonelle kriteriene for å oppnå dette kalles «literary warrant», «use warrant» og «structural warrant» og er utarbeidet av Cutter i 1876. Den litterære garantien er formulert som et prinsipp som sier at vokabularet til et emnespråk skal være empirisk avledet fra litteraturen, eller ressursen,

man har som formål å beskrive (s. 135). Man skal med andre ord ha litteraturbelegg for det vokabularet som utarbeides, og ikke basere seg på filosofi (Broughton 2008 s. 43). På denne måten unngår man at vokabularet blir basert på idéer. I et fagspesifikt språk kan man utarbeide vokabularet basert på siteringsfrekvensen til de viktigste dokumentene. Så snart dette er gjort vil uttrykk som indikerer fagområdet «aboutness» være kandidater til å bli inkludert i vokabularet (Svenonius 2001 s. 135).

2.3.2.3. Termer

Litteraturbelegg er nødvendig, men gir ikke et tilstrekkelig grunnlag for å inkludere termer i vokabularet. Dette er fordi man ikke kan garantere at vokabularet til litteraturens opphavspersoner samsvarer med vokabularet til de som søker etter det. Svenonius henviser til Soergel, som mener at en mer korrekt utarbeidelse av vokabularet ville være å ta utgangspunkt i brukernes søkeuttrykk. Selv mener Svenonius at begge løsninger bør brukes (2001 s. 135). Brukernes vokabular må bli inkludert, enten som et innledende- eller et deskriptivt vokabular. Samtidig må man inkludere termer brukeren ikke tenkte på, for slik å forhindre at de går tomme for søkeuttrykk, og geleide de inn på riktig spor. Studier viser at det er lavt samsvar mellom brukeres søkeuttrykk og det normaliserte vokabularet, men at det er høyt samsvar på det konseptuelle planet (s. 136). Den strukturelle garantien representerer termer som har potensiale til å forbedre gjenfinningen. Dette kan være termer som knytter sammen ulike nivåer i hierarkiet. Termene er med på å skape «top-down»-struktur i hierarkiet, som vil si at man går fra det generelle til det spesielle (s. 137).

Lancaster mener det er avgjørende at man i innholdsanalysen velger termer som er tilpasset brukergruppen. Skal ressursen gjenfinnes i et mediehistorisk fagbibliotek vil det være formålsnyttig med fagspesifikke termer, men det ville man unngått i et folkebibliotek. På denne måten tilpasses indekseringen både brukergruppen og samlingen den skal inn i. Lancaster kaller dette brukerorientert, eller skreddersydd, indeksering (Lancaster 2003 s. 10). Man kan velge å se på innholdsanalysen som en metode for å avdekke brukernes potensielle spøringer. De termene som påføres ressursen skal gi svar på disse spørsmålene (Hjortsæter 2009 s. 21). Spesialiseringen øker i samsvar med brukergruppens interessefelt, og er avhengig av at den som indekserer har innsikt i fagområdet eller evnen til å identifisere essensen i ressursen. Likevel vil det alltid være et snev av subjektivitet i manuell indeksering.

Et alternativ er å inkludere brukerne i indekseringsprosessen, og skape en demokratisk indeksering. På denne måten sikrer man at ressursen indekseres med termer som ligger tett opp til brukernes søkeuttrykk og forventninger. Lancaster henviser til Hiddeley & Rafferty

som i 1997 fikk et antall brukere til å modifisere indekseringstermene på et dokument, slik at de samsvarte med det personlige synet til hver enkelt. Termene gikk deretter gjennom en avstemmingsprosess, og dokumentet fikk en demokratisk indeksering (2003 s. 11-12).

Brukerorienterte taggesystem tar dette et steg videre; det er brukeren som tildeler tagger med formål om å organisere ressursene for seg selv og andre brukere. Det er ingen form for profesjonelt tildelte termer.

2.4. Ulike indekseringsspråk og deres formål

I valg av indekseringsspråk er det nødvendig å ta stilling til om man ønsker høy eller lav grad av kontroll. I kontrollerte vokabular tildeles forhåndsbestemte termer, mens man i ukontrollerte vokabular i tillegg kan avlede termene i naturlig språk direkte fra ressursen (Svenonius 2001 s. 88). Kontrollerte vokabular bruker et konstruert språk, og har som formål å koble brukernes språk til det standardiserte, og på denne måten samle informasjonen.

Lancaster kaller de to indekseringsmetodene «extraction» og «assignment» (2003 s. 18). Når man påfører indekseringstermer som forekommer direkte i dokumentet, for eksempel i tittel eller sammendrag, avledes disse direkte fra ressursen. Ved «assignment»-metoden tildeler man derimot termer fra en annen kilde enn ressursen, fra for eksempel en emneordliste. Språkene kan være alfabetiske eller klassifiserende, noe som vil si at de er basert på enten termer eller notasjoner (Svenonius 2001 s. 128).

2.4.1. Kontrollerte indekseringsspråk

Kontrollerte indekseringsspråk definerer relasjonene mellom emnene ved hjelp av høy terminologisk kontroll. Formålet er å i størst mulig grad hindre synonymer, homonymer og tvetydighet, og å skape hierarkiske eller assosiative relasjoner mellom termene (Lancaster 2003 s. 19). Dette gjøres ved å normalisere navn, steder og titler (Svenonius 2001 s. 89) slik at semantiske restriksjoner og eksplisitte relasjoner fører til et organisert vokabular der hver term henviser til ett konsept (s. 128-129). Denne typen indekseringsspråk forklarer og kobler sammen emnene, og hjelper oss å navigere mellom dem (Smith 2008 s. 68).

2.4.1.1. Emneordslister

Lister over forhåndsgodkjente emneord er den enkleste formen for kontrollert vokabular (Broughton 2008 s. 91). Disse kan bestå av enkeltord, fraser eller sammensatte termer, i tillegg til flere enkelte emneord satt sammen i hierarkiske strenger (Broughton 2008 s. 93; Hjortsæter s. 55-56). Emneordslister hjelper indeksereren å velge godkjente emneord i

indekseringsøyeblikket, i tillegg til at de forenkler gjenfinningen digitalt. Listene må derimot kombineres med andre indekseringsspråk for å kunne fungere i den fysiske gjenfinningen.

2.4.1.2. Taksonomier

Emneorganisering som søker å gruppere og organisere emner med klare hierarkiske relasjoner kalles taksonomier. De er svært strukturerte, forutsigbare og logiske (Broughton 2008 s. 14), og de hierarkiske relasjonene kalles også «genus-species», eller «thing-kind» (s. 25). Begrepet brukes løst om tradisjonelle klassifikasjonsskjema, som Dewey Decimal Classification (DDC), Library of Congress Classification (LCC) og Universal Decimal Classification (UDC) (s. 176). Skjemaene er tematiserte og deretter hierarkisk inndelt. DDC er kunnskapsbasert og består av hovedklasser som reflekterer tradisjonelle fagområder. Disse har en «top-down»-struktur der kunnskapsuniverset går fra det generelle til det spesielle (s. 179).

2.4.1.3. Tesauri

Tesauri er et termbasert vokabular der man kombinerer termen med overordnede, underordnede, sideordnede og assosiative termer, slik at man i gjenfinningsprosessen kan orientere seg i alle retninger i samlingen. I en tesaurus tar man utgangspunkt i den valgte termen, og henviser til andre relevante termer uavhengig av hvor i hierarkiet disse befinner seg. Slik håndterer vokabularet forviklingsord som synonymer og homonymer. I indekseringsøyeblikket påføres de som frittstående emneord (Broughton 2008 s. 94-99). Smith kaller tesaurusen for en «taxonomy on steroids» (2008 s. 72).

2.4.1.4. Fasettklassifikasjon

I fasettklassifikasjon har indeksereren mulighet til å kombinere alle emner, og prioritere de egenskapene som er mest relevante for samlingen. Grunntanken er at rene hierarkiske systemer er begrensede, og prinsippene er basert på Ranganathans arbeid på 1920- og 1930-tallet (Broughton 2008 s. 258). Han utviklet et skjema der ressursene kan organiseres etter ulike kategorier, og dermed bli gjenfunnet på flere måter. De fem fundamentale kategoriene kalles PMEST (personality, matter, energy, space, time). Arbeidet resulterte i Colon Classification som ble publisert i 1933 (s. 259). Kategoriene har vært kritisert for å være for snevre, og The UK Classification Research Group begynte på 1960-tallet arbeidet med å avklare og utvikle kategoriene. Arbeidet resulterte i 13 kategorier, og er publisert som Bliss Bibliographic Classification (BC2) (s. 265).

2.4.2. Ukontrollerte indekseringsspråk

I motsetning til de strengt oppbygde indekseringsspråkene med høy grad av term- og relasjonskontroll finner man ukontrollerte vokabular. Disse baserer seg på naturlig språk. Begrepene frie nøkkelord, stikkord og tagger brukes om hverandre.

2.4.2.1. Frie nøkkelord og tagger

Emner som uttrykkes uten bruk av et kontrollert vokabular kalles «brukergenerert emnebeskrivelse ("tagging")» (Hjortsæter 2009 s. 33). Disse påføres ressursen på sparket uten å konsultere et regelverk, og inngår ikke i et kontrollert emneordsregister. De har hverken hierarkiske relasjoner eller terminologisk kontroll. Tagging kalles også brukergenerert- eller sosial tagging, og er grunnlaget for folksonomier.

Smith identifiserer fem ulike bruksområder for dagens taggesystem:

1. Organisere personlig informasjon (f.eks. ved å tagge e-post i Gmail).
2. Sosial bokmerking (f.eks. ved å tagge url-er til artikler på Delicious og CiteULike³).
3. Samle og dele objekter (f.eks. ved å dele og tagge bilder på Flickr, videoer på YouTube⁴ eller bøker på Bokelskere⁵ og LibraryThing⁶).
4. Forbedre netthandellopplevelser (f.eks. ved å tagge produkter fra Amazon⁷, Buzzillions⁸ og Etsy⁹).
5. Annet bruk (f.eks. ESP Game¹⁰ der man gjetter motspillerens tagger).

Smith (2008 s. 7-12).

Brukergenerert tagging regnes som en motsetning til taksonomier i indekseringsteori. Det at brukere indekserer egne og andres ressurser, og på denne måten påfører de termene de mener beskriver ressursen best, kom som et resultat av utviklingen mot brukerinvolverte nettsteder i såkalt web 2.0-teknologi. Det startet med muligheten til å lagre bokmerker i nettleseren (Hammond, Hannay, Lund & Scott 2005), og gikk via banebrytende nettsteder som Delicious, Flickr og ulike blogg tjenester, til hashtagger på Twitter¹¹ og Instagram¹². Taggene er metadata som er viktige for brukeren, og beskrives som «keywords attached to resources by users» (Smith 2008 s. 50). Brukergenerert tagging beskrives blant annet som «the process by which

³ CiteULike: <http://www.citeulike.org/>

⁴ YouTube: <http://www.youtube.com/>

⁵ Bokelskere: <http://bokelskere.no/>

⁶ LibraryThing: <http://www.librarything.com/>

⁷ Amazon: <http://www.amazon.com/>

⁸ Buzzillions: <http://www.buzzillions.com/>

⁹ Etsy: <https://www.etsy.com/>

¹⁰ ESP Game: <http://www.gwap.com/>

¹¹ Twitter: <http://twitter.com/>

¹² Instagram: <http://instagram.com/>

many users add metadata in the form of keywords to shared content» (Golder & Huberman 2006).

2.4.2.2. Folksonomier

Folksonomier er metadatasamlinger laget av brukere for brukere. Når brukere selv påfører metadata til en ressurs og disse metadataene aggregeres til samlinger, kaller man det en folksonomi. Det er et ikke-hierarkisk indekseringssystem bygget opp etter «bottom-up»-prinsippet der alle taggene er likestilte. Folksonomier skiller seg fra andre indekseringsspråk ved at det ikke eksisterer noen form for formelle relasjoner, som over- eller underordning av taggene. Det er intet hierarki, men en flat struktur. Det nærmeste man kan komme relasjoner er ved å undersøke taggenes «degree of relatedness» (Smith 2008 s. 82), som vil si relasjoner basert på hvor ofte taggene forekommer sammen.

I den videre oppgaven vil jeg fokusere på emneord og tagging, og jeg kommer til å skille mellom disse når jeg snakker om kun én av indekseringsmetodene. Når jeg snakker om emneord og tagger samlet, velger jeg å bruke begrepet «termer».

2.5. Indekseringskvalitet

I gjenfinning skiller man mellom fullstendighet og presisjon i søkeresultatene. Dette er med på å avgjøre hvorvidt indekseringen har fulgt retningslinjene for grundighet og spesifisitet. I tillegg påvirkes kvaliteten av hvor konsekvent man indekserer.

Kvaliteten avhenger også av den som utfører indekseringen, og de med erfaring vil kunne gjenkjenne god og dårlig indeksering (Lancaster 2003 s. 86). Han trekker frem disse «feilene»:

1. The indexer contravenes policy, especially policy relating to the exhaustivity of indexing.
2. The indexer fails to use the vocabulary elements in the way in which they should be used (e.g., an incorrect main heading/subheading combinations).
3. The indexer fails to use a term at the correct level of specificity. In most cases this will mean that the term selected is not the most specific available.
4. The indexer uses an obviously incorrect term, perhaps through lack of subject knowledge (e.g., *liquid rocket fuels* when it is gaseous fuels that are discussed).
5. The indexer omits an important term.

(Lancaster 2003 s. 86-87).

At indeksereren har kjennskap til ressursens «aboutness» er viktig for å kunne indeksere spesifikt. Manglende kunnskap kan føre til feilindeksering, misforståelser av begrep, eller overindeksering. Dette forringer kvaliteten på indekseringen (s. 88). Indeksereren gjennomgår ulike stadier av erfaring; «novice, advanced beginner, competent, proficient, and expert» (Mai 2000 i Lancaster 2003 s. 89). Høy erfaring bør, ifølge Lancaster, være en indikasjon på kvalitet.

Det valgte vokabularet påvirker også kvaliteten; et innholdsrikt vokabular gir indeksereren mulighet til å uttrykke svært spesifikke emner. Samtidig gjør et slikt vokabular det vanskeligere å skille mellom emnene (s. 90). Regelverk, instruksjoner og hjelpemidler bør brukes for å sikre kvaliteten.

2.5.1. Fullstendighet og presisjon

En pragmatisk løsning å måle kvaliteten på er å basere seg på gjenfinningssystemet, noe som krever at det er samsvar mellom vokabularet man har brukt i indekseringen, og spørringen brukeren har sendt (Lancaster 2003 s. 83).

Fullstendighet måles ut fra andelen relevante dokumenter som returneres basert på det totale antall relevante ressurser i samlingen. Målet viser hvor godt systemet er til å finne relevante dokumenter. Presisjon måles ut fra andelen relevante ressurser gjenfinningssystemet returnerer basert på det totale antallet ressurser som blir returnert. Dette viser hvorvidt systemet klarer å skille mellom relevante og ikke-relevante ressurser (Baeza-Yates & Ribeiro-Neto 2011 s. 135-139).

2.5.1. Konsistens

Konsistent indeksering kan bidra til å skape god kvalitet, så lenge man har indeksert etter de gjeldende prinsippene. Man skiller mellom inter-indekseringskvalitet, et mål på flere indeksereres kvalitet på samme tid, og intra-indekseringskvalitet, et mål på en og samme indekserers kvalitet over tid (Lancaster 2003 s. 68).

Blant faktorene som bidrar til å påvirke konsistensen er; 1) antallet tildelte termer; 2) bruken av kontrollert vokabular versus tagger; 3) vokabularets størrelse og spesifisitetsnivå; 4) emnets karakteristikk og dets terminologi; 5) forhold knyttet til indeksereren; 6) indeksererens tilgjengelige hjelpemidler, og; 7) omfanget av ressursen som skal indekseres (Lancaster 2003 s. 71).

Ved bruk av flere indekserere eller når indekseringen er desentralisert, bør man vurdere å innføre en form for kvalitetskontroll for å sikre konsistens (s. 88).

2.6. Terminologiske utfordringer

Ukontrollerte termer har store syntaktiske og semantiske utfordringer. Det finnes flere versjoner av den samme termen og den samme meningen, med kun minimale variasjoner i stavemåte og tegnsetting. Det finnes heller ikke noe tydelige mønster i datasettet. Dette kalles «messy metadata» (Smith 2008 s. 56). Men, det er nettopp disse variasjonene som reflekterer brukernes eget vokabular, deres oppfatninger og kunnskaper. Brukergenerert tagging er en organisk og demokratisk utvikling av brukernes eget vokabular. Nye begrep plukkes raskt opp, i tillegg til at neologismer og ny terminologi utvikles (Mathes 2004). Man må også tenke over hva som er «mess», og for hvem. Er det i forhold til de strenge taksonomiene eller til bibliotek katalogene? Smith påpeker at taggene hverken er rotete eller uforståelige for brukeren som har valgt dem (2008 s. 57).

2.6.1. Indekseringsadferd

Shirky (2005) mener at påføringen av tagger skal være enklere, og kreve mindre kognitiv innsats, enn ved kategorisering og indeksering med kontrollerte vokabular. Brukeren må skille mellom de ulike taggene, og fordele dem riktig på de ulike ressursene. Over tid må de også tagge konsekvent slik at like ressurser i samlingen er konsistente (Peters 2009 s. 163).

Sinha (2005) forsøker å forklare taggingens økende popularitet ved å undersøke den kognitive prosessen bak, og sammenligner det med kategorisering. Som i den konseptuelle innholdsanalysen og oversettelsen Lancaster identifiserer (2003 s. 9), består også kategorisering av to trinn. Første trinn kaller Sinha for å beregne likheten mellom ressursen og mulige konsepter. Dette kan være semantiske- eller private assosiasjoner, eller fysiske karakteristikk. Disse skrives ned. I trinn to avgjør indeksereren hvorvidt de potensielle kategoriene er passende, basert på det hun kaller «post-activation analysis paralysis». Denne skapes av tanker om manglende kulturell konsensus, optimalisering av gjenfinningen, helhetlig kategorisering, og frykten for å ikke kunne endre kategoriene. Tagging består derimot kun av det første steget, og har derfor ikke de samme utfordringene som kategorisering siden indeksereren ikke forholder seg til avgjørelsesprosessen. Tagging beveger seg inn i en eksisterende kognitiv prosess, men uten å tilføre særlig kognitiv kostnad.

2.6.2. Fordeler og ulemper

Peters gjennomgår kjente fordeler og ulemper for tagging og folksonomier (2009 s. 212-235) før hun oppsummerer dem i egne lister. Fordelene er blant annet at de reflekterer brukernes vokabular; at de tillater ulike tolkninger; at de gir bred inngang til informasjonsressurser;

følger brukernes «desire lines»; er en billig indekseringsform; fordeler indekseringen på flere personer; forbedres jo flere brukere som bidrar; er den eneste muligheten for å indeksere mye informasjon på nettet; er kilder for utvikling og vedlikehold av ontologier og kontrollerte vokabular; legger kvalitetskontrollen til brukerne; tillater spesifikk søking og browsing; registrerer neologismer og nyord; bidrar til indentifisering av fellesskap og «små verdener»; danner grunnlaget for forslagssystem om tagger, brukere og ressurser, og; bevisstgjør brukere indeksering av innhold (s. 218).

De lingvistiske og semantiske variasjonene i termene blir regnet for å være den største styrken til brukerstyrt indeksering, men også som de største svakhetene. Fraværet av et kontrollert vokabular fører til en rekke problemer. Peters oppsummerer tagger og folksonomiers svakheter som at de; mangler kontrollert vokabular; mister indekseringskonteksten; har ulike nivå av indeksering; blander språk; skjulte paradigmatisk relasjonene forblir uutnyttet; mangler skille mellom formelle- og innholdstagger; har useriøse tagger; brukerspesifikke tagger og andre uklare nøkkelord; slår sammen «ofness, aboutness, iconology and isness»; kan trenge omfattende reindexering; ofte mangler mediefunksjoner; indekserer ressursene som helhetlige, og; taggenes sosiale karakter forblir usynlige (s. 227).

På tross av ulempene tagging og brukerstyrte taggemetoder fører med seg mener Voss (2007) at dagens taggesystem gjør at «traditional knowledge organization systems look like stone age technique: effective, but just too uncomfortable».

2.7. Utvalgte forskningsprosjekt

Tagging og folksonomier har fått stor oppmerksomhet både fra informasjonsteknologiske-, og bibliotek- og informasjonsvitenskapelige forskermiljø. Jeg har valgt å fokusere på studier som undersøker motivasjonen for å tagge, studier av konsistens, og studier som fokuserer på å sammenligne profesjonell indeksering med brukertagging, spesielt der taggene er påført av brukere med høy domenekunnskap. I tillegg har jeg inkludert studier som søker mot terminologisk kontroll, og de som har undersøkt muligheten for å implementere tagger og taggesystemer i sine respektive organisasjoner. Jeg starter med taggenes formål.

2.7.1. Studier av taggenes formål

I sin analyse av bruksmønstre blant bruker, tagger og url-er i Delicious, oppdager og identifiserer Golder & Huberman (2006) at taggene representerer ulike funksjoner for brukerne. De mener tagging er «an act of organizing through labeling, a way of making sense

of many discrete, varied items according to their meaning». Taggene deles derfor inn i syv kategorier etter funksjon og formål;

- 1) Identifying what (or who) it is about.
- 2) Identifying what it is.
- 3) Identifying who owns it.
- 4) Refining categories.
- 5) Identifying qualities or characteristics.
- 6) Self-reference.
- 7) Task organizing.

Golder & Huberman mener at de tre første kategoriene ikke kan ses på som eksplisitt personlige, og at det å kun identifisere ytre informasjon kan føre til store variasjoner siden brukere har ulike preferanser blant de fire øverste kategoriene. De tre siste kategoriene inneholder derimot svært personlig informasjon for brukeren.

Smith har tatt utgangspunkt i Golder & Huberman (2006) og Marlow, Naaman, Boyd & Davis (2006) sin kategorisering av taggers funksjoner, se figur 2. Han slår de sammen til syv kategorier, eller metadatatyper, som tagger vanligvis havner innunder. Han påpeker også at «sometimes tags can be completely idiosyncratic – their meaning and purpose is known only to their creator» (2008 s. 66).

Tag Type	Examples
Descriptive	css, webdesign, ajax, Minnesota, drama, gardening, zen, microfinance, music, halo3, networks, sushi, hibiscus
Resource	blog, book, video, photo
Ownership/Source	nytimes, genesmith (author), newriders
Opinion	cool, funny,****, lame, beautiful, crap, defective by design
Self-reference	mystuff, mine, me
Task Organizing	toread, todo, work
Play and Performance	squaredcircle, seenlive, aka vogon poetry

Figur 2: Smith sin bearbejdede oversikt over taggers formål (2008 s. 67).

Smith mener at de tre første kategoriene tilsvarer deskriptive metadata i tradisjonell kunnskapsorganisering. De resterende kategoriene representerer brukerens personlige meninger (2008 s. 67). Han mener det finnes fire nøkkelkarakteristikker av tagging og folksonomier; taggingen utføres individuelt; taggene er samlet; man kan kun anta at det finnes relasjoner; og alle fremgangsmåter er mulige (s. 84).

Kipp (2008) har gjort en analyse av 78 ikke-emneorienterte tagger i bokmerkingstjenestene CiteULike, Connotea¹³ og Delicious. Hun finner at disse kan deles inn i to hovedkategorier; «Time, Task or Project Related Tags» og «Affective Tags». Taggenes fordeling i kategoriene er på henholdsvis 48 og 30 tagger. Kipp ønsket å undersøke hvilken rolle de personlige taggene har. Hun mener de taggedede ressursene er kontekstuelet knyttet til brukernes eksplisitte oppgaver eller interesser. Det er et dynamisk forhold mellom brukere og ressurser.

2.7.2. Studier av indekseringskonsistens

I en analyse av brukeres taggemønster i Delicious ønsket Kipp & Campbell (2006) å undersøke hvordan brukergenererte tagger støtter og styrker tradisjonelle indekseringsmetoder. De undersøkte frekvensen og samhörigheten til 165 831 tagger hentet fra 64 url-er. Funnene viser at tagger kan supplere tradisjonell indeksering. Dataene indikerer at forholdet mellom taggene ikke alltid følger klustrene av samhörighet, men heller synonymi-relasjoner. I tillegg er det likhet mellom enkelte termer, noe som tyder på at de nye mønstrene i en viss grad samsvarer med konvensjonelle indekseringskonsepter av «aboutness».

Spiteri (2007) har gjort en lingvistisk analyse av brukergenererte taggers oppbygging og form, og sammenlignet disse med NISOs retningslinjer for kontrollerte vokabular. Taggene er hentet fra Delicious, Furl og Technorati sine logger over en 30-dagers periode. Hun finner at taggene i hovedsak består av substantiv og substantivfraser, noe som i høy grad samsvarer med retningslinjene, og at det er lite feilstavelser. Hun påpeker derimot at tvetydige tagger, som synonymer, homonymer og polynomer, kan være forvirrende og gjøre gjenfinningen vanskelig. I tillegg finner hun forkortelser, neologismer, nyord, sosiolekter, og de ulike gradene av indekseringsnivå utfordrende.

Guy & Tonkin (2006) har gjort en automatisk stavekontroll av tagger hentet fra Delicious og Flickr, der taggene ble sammenlignet med termene i en grammatisk database. Deres resultat viser at 40 % i termene fra Flickr, og 28 % fra Delicious ikke samsvarer med databasen. Taggene var enten feilstavet, sammensatt, inneholdt tall, var skrevet i entall, var personlige, eller at de kun eksisterte én gang.

I en undersøkelse av funksjonaliteten og de lingvistiske karakteristikene til taggene fra 500 artikler i Connotea finner Heckner, Mülbacher & Wolff (2008) at hele 92 % av taggene er emneorienterte. Når de sammenligner disse med ressursene i fulltekst finner de at 30 % av

¹³ Connotea: <http://www.connotea.org/>

taggene ikke kan spores direkte til teksten, at 16 % har variasjoner som skrivefeil og syntaks, og at 54 % er i fullstendig samsvar.

2.7.2.1. Taggefrekvens

Frekvensen av de ulike taggene presenteres ofte i grafer. Når grafen faller vises en lang hale. Det vil si at få tagger er brukt mange ganger, og mange tagger er brukt få ganger. Slik får grafen det kraftige fallet. Dette forklares som «power law» (Mathes 2004). Golder & Huberman (2006) undersøker tendensene til bokmerkene i Delicious. Deres funn viser blant annet at enkelte ressurser når sitt høyeste punkt på grafen svært raskt, før den gradvis synker. Andre ressurser gjenoppdages og får et nytt hopp. De mener at taggefrekvensen, etter omtrent hundre bokmerker, vil nå en bestemt andel av den totale frekvensen av alle brukte tagger.

2.7.3. Studier av de ulike agentenes indeksering

I forbindelse med fremkomsten av folksonomier er det gjort en rekke studier der man har undersøkt forskjeller og likheter mellom indekseringen til profesjonelle indekserere, opphavspersoner og brukere. Ifølge Mathes (2004) er det tre vanlige grupper som indekserer nøkkelord til ressurser. Dette er opphavspersoner, profesjonelle indekserere og brukere. Han mener tradisjonell indeksering av profesjonelle med høy kompetanse og komplisert regelverk, ikke er funksjonelt på Internett, selv om indekseringen er av høy kvalitet. Hovedgrunnene til dette er lav skalerbarhet og den stadig økende forekomsten av ressurser. Kipp (2006b) påpeker at de tradisjonelle språkene er for generiske for dagens brukerbehov.

Kipp (2006a, 2006b) har undersøkt likheter og forskjeller i termbruken til de ulike agent-typene; profesjonell indekserer, opphavsperson og bruker. Datasettene er hentet fra bokmerkingstjenesten CiteULike som retter seg mot akademikere, i tillegg til akademiske artikler som krever nøkkelord fra forfatteren, og emneord hentet fra to bibliotekskataloger. Begge forskningsprosjektene tok utgangspunkt i kategorier utviklet av Voorbij (1998), som indikerer graden av likhet mellom flere datasett. Han undersøkte forholdet mellom emneord i bibliotekskatalogen og ord i tittelen på de samme monografiene. I arbeidet utviklet han en syvpunktskala som indikerer likhetsgraden mellom termene.

Kipp (2006a) undersøkte 165 artikler fra CiteULike, alle tagget minst én gang, og sammenlignet taggene med indekseringsuttrykkene til de andre agent-typene. Resultatene viser at indekseringsuttrykkene i 133 av 165 artikler er i «category 6 or related but not formally in the thesaurus». Det var gjennomsnittlig 3,5 tagger per artikkel der det ikke fantes noen form for relasjon. Kipp (2006b) konkluderer med at det er konseptuelle forskjeller

mellom de tre agent-typene. Brukertaggene er i stor grad relatert til termene fra opphavspersonene og de profesjonelle, men taggene er ikke inkludert i de profesjonelles tesaurus – og havner derfor langt nede på likhetsskalaen. Dette skyldes i stor grad at brukerne tagget mer overordnet eller at de brukte nyere terminologi.

Heckner, Mülbacher & Wolff (2008) undersøkte i tillegg til taggers funksjonalitet og lingvistiske karakteristikk hvor godt brukergenererte tagger i Connotea samsvarer med opphavspersoners nøkkelord. Deres funn viser at brukere tagger mer generelt, og med færre termer enn opphavspersoner. Kun en tredjedel av taggene samsvarte med nøkkelordene.

Kipp (2011a, 2011b) undersøkte om det er konvergens eller divergens mellom brukere sine tagger, profesjonelle indeksereres emneord og opphavspersoners nøkkelord i 297 bibliotek- og informasjonsvitenskapelige artikler på CiteULike. Dette ble gjort gjennom å se på deskriptiv statistikk, kvantitative aspekter, og term- og tesaurus-sammenligninger. Resultatene viser at det er 16 % eksakt likhet, noe som øker til 60 % når delvis likhet inkluderes. Dette indikerer at det i all hovedsak er terminologiske forskjeller mellom indekseringsuttrykkene til brukere og profesjonelle, i tillegg til forskjeller i indekseringsnivå.

Kipp (2011c) syvdoblet datagrunnlaget, og undersøkte på nytt likheten mellom de tre agent-typene. Hun fokuserte denne gang på medisinske artikler i CiteULike og siteringsdatabasen PubMed¹⁴ for å se om hun fikk samme svar. Resultatene bekrefter de tidligere funnene.

Thomas, Caudle & Schmitz (2009) oppnådde et lignende resultat i sin kvantitative undersøkelse av ti populærlitterære bøker. De undersøkte hvorvidt brukerne av LibraryThing¹⁵ tagget i samsvar med bibliotekarers emneindeksering etter Library of Congress Subject Heading-regelverket (LCSH) i ordinære bibliotekataloger. I analysen tok de utgangspunkt i Golder & Huberman (2006) sine kategorier for taggers formål. Resultatet viser at 62 % av taggene hadde en fullstendig-, delvis- eller relatert likhet med emneordene. Dette samsvarer i høy grad med Kipps funn. På bakgrunn av dette poengterte de at brukergenererte tagger vil berike bibliotekataloger.

2.7.4. Restriksjoner og terminologisk kontroll

Golder & Huberman (2006) argumenterer både for taggenes fordeler og ulemper. Både de og Shirky (2005) identifiserer terminologiske problemer, og legger spesielt vekt på tvetydigheten i taggene. Peterson (2006) mener at det på grunn av de terminologiske problemene er for

¹⁴ PubMed: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/>

¹⁵ LibraryThing: <http://www.librarything.com/>

risikabelt å inkludere tagger i andre databaser, som bibliotekataloger. Hun mener at de som søker informasjon ønsker relevante treff, og at man ikke kan oppnå det med folksonomier som er «a scheme based on philosophical relativism, and therefore it will always include the failings of relativism». Merholz (2004, 2005) mener det må inkluderes en form for kategoriske begrensinger, relasjonshenvisninger eller kontrollert vokabular. Hvis ikke er brukerstyrte indekseringsmetoder «a recipe for disaster» (Merholz 2005). Hovedbegrunnelsen hans er at én persons oppfatning av verden ikke nødvendigvis stemmer overens med en annen persons oppfatning, og at man derfor ikke kan påføre tagger som fyller begge parters behov. Merholz (2004) mener man må ta utgangspunkt i termene, og deretter formalisere relasjonene mellom dem, slik at man tar hensyn til brukernes «desire lines».

Guy & Tonkin (2006) mener at dette bør gjøres blant annet ved at brukerne er konsekvente i bruken av flertallsform og små bokstaver, at de grupperer ord med understrektegn, følger konvensjoner startet av andre, og legger til synonymer. De advarer mot omfattende endringer, i og med at det vil stride i mot selve essensen i brukergenererte taggesystem. Smith mener utviklerne bør utarbeide en forslagsliste som synliggjøres i indekseringsøyeblikket for slik å skape et mer regelmessig vokabular. I tillegg til forslagene fra Guy & Tonkin nevner han at man kan lage relasjoner mellom synonymer, og bruke en algoritme for å lete etter mønstre og sameksistens (2008 s. 57). De første forslagene reduserer «mess» ved å oppfordre brukerne til å ha mindre variasjon i taggene, de siste to ved å skjule rotet.

Lykke, Høj, Madsen, Golub & Tudhope (2011) har gjort en komparativ undersøkelse om hvorvidt tagging påvirkes av strukturer fra kontrollerte vokabular. I et eksperiment fikk 28 studenter fire oppgaver der de skulle søke opp og indeksere dokumenter. I indekseringsøyeblikket fikk studentene opp automatiske forslag til tagger fra DDC. Resultatene viser at forslagene fra DDC ikke påvirker taggefrekvensen. Videre indikerer resultatene at taggene er mer spesifikke, og at synonymbruken øker. Forfatterne mener i tillegg at forslagene fra det kontrollerte vokabularet påvirker rettskrivingen.

2.7.5. Motivasjonsstudier

Hammond, Hannay, Lund & Scott (2005) mener det er flere grunner til at brukere ønsker å tagge ressurser, og at disse strekker seg fra egoistiske til uselviske grunner, som vist i figur 3. Resurser på ulike nettjenester tagges ulikt, og har ulike motivasjonsfaktorer.

Tag User	Others	Technorati HTML Meta Tags	(Wikipedia)
	Self	Flickr	CiteULike Connotea del.icio.us Frassle Furl Simpy Spurl unalog
		Self	Others
		Content Creator	

Figur 3: Hammond, Hannay, Lund & Scott (2005) sin modell over brukeres motivasjon.

Man tagger for seg selv i Flickr, der man gjerne er opphavsperson til bildene. I Delicious tagger man for å arkivere andres ressurser for seg selv og andre. Wikipedia representerer den minst selviske tjenesten, der brukerne som oftest tagger andres ressurser for andre brukere.

I en intervjuundersøkelse av hva som motiverer brukere til å annotere ressurser, identifiserer Ames & Naaman (2007) fire ulike faktorer. De undersøkte Flickr og mobilapplikasjonen ZoneTag¹⁶ som lar deg laste opp og dele bilder til Flickr. Motivasjonene deler de inn i private og sosiale kategorier. «Self/Organization» er den tradisjonelle motivasjonen der brukerne fokuserer på egne søk og egen gjenfinning. «Self/Communication» representerer minner og kontekst, og eksemplifiseres ved å legge til navn eller sted til bildene. «Social/Organization» representerer ønsket om å la andre finne brukers bilder, mens «Social/Communication» viser ønsket om å kommunisere og signalisere bildenes kontekst til andre brukere.

Hovedmotivasjonen til de fleste intervjupersonene var å tagge for offentligheten, fulgt av privat organisering og sosial kommunikasjon. I en påfølgende kvantitativ undersøkelse finner de ikke samsvar mellom den høye motivasjonsfaktoren i sosial organisering og frekvensen av tagger (Nov, Naaman & Ye 2008). Dette forklares med at familie og venner ikke trenger hjelp til å finne bildene, og derfor ikke har behov for hjelp til å lokalisere dem.

¹⁶ ZoneTag: <http://zonetag.research.yahoo.com/>

2.7.6. Implementering og utnyttelse av tagger

Flere har undersøkt mulighetene for å inkorporere tagging og folksonomier i bedrifter og organisasjoner (Marouf 2007; Seger 2007; Carman 2009). Muligheten til å inkorporere tagger fra folksonomier som LibraryThing for å skape merverdi i katalogpostene er blitt undersøkt av blant andre Spiteri (2006), Wetterstrom (2008) og Voorbij (2012), samt nevnte Thomas, Caudle & Schmitz (2009). De konkluderer alle med at tagger vil kunne berike de profesjonelt indekserte emneordene. Resultatene av et prosjekt ved biblioteket på Montana State University der brukere fikk muligheten til å tagge direkte i databasen, viser at taggefrekvensen kun har økt med 8 % på to år, og at det er lite overlapp mellom LCSH og tagger. De fleste taggene er brukt kun én gang, men disse utfyller emneordene (Peterson 2009).

IBM sin bokmerkingstjeneste DogEar, en applikasjon til browseren, er blant de mest kjente prosjektene i et foretak. Der fikk de ansatte mulighet til å browse, bokmerke og tagge url-er på selskapets intranett (Millen, Feinberg & Kerr 2005, 2006). Prosjektet Steve.Museum¹⁷ representerer det største folksonomi-prosjektet i ABM-sektoren med sitt ønske om å la brukerne hjelpe til med å beskrive samlingene på nett (Trant 2006, 2009).

2.7.7. Oppsummering av utvalgte forskningsprosjekt

Jeg har valgt å konkretisere de utvalgte forskningsartiklene i tabell 2 på neste side. Undersøkelsene er beskrevet detaljert ovenfor, og er tematisert i den påfølgende tabellen. Flere av artiklene behandler ulike tema. Jeg har derfor valgt å fokusere på de elementene jeg mener er mest relevante for denne undersøkelsen.

¹⁷ Steve.Museum: <http://tagger.steve.museum/>

Oversikt over tidligere forskning		
Tema	Forklaring	Forfattere
Formål med taggene	Undersøkelser som ønsker å forklare hva formålet med de ulike taggene er.	Voorbij (1998), Golder & Huberman (2006), Kipp (2008), Thomas, Caudle & Smith (2009)
Indekseringskonsistens og taggefrekvens	Ulike terminologiske og lingvistiske undersøkelser der man forsøker å avdekke konsistensen i de ulike vokabularene. Frekvensanalyse og påstander.	Mathes (2004), Golder & Huberman (2006), Guy & Tonkin (2006), Kipp & Campbell (2006), Spiteri (2007), Heckner, Mülbacher & Wolff (2008)
Agenttypers indeksering	Undersøkelser som ser på ulikheter i kontrollerte vokabular og brukeres tagger. Inkluderer også opphavspersoners indekseringsuttrykk.	Mathes (2004), Kipp (2006a, 2006b, 2011b, 2011c), Voss (2007), Heckner, Mülbacher & Wolff (2008), Thomas, Caudle & Schmitz (2009)
Restriksjoner og terminologisk kontroll	Undersøkelser og forslag til ulike grep som kan forbedre kvaliteten og konsistensen av taggene.	Merholz (2004, 2005), Shirky (2005), Golder & Huberman (2006), Guy & Tonkin (2006), Peterson (2006), Lykke, Høj, Madsen, Golub & Tudhope (2011)
Motivasjon	Forsøk på å forstå brukeres motivasjon med å tagge.	Hammond, Hannay, Lund & Scott (2005), Ames & Naaman (2007), Nov, Naaman & Ye (2008)
Implementering og utnyttelse	Undersøkelser og forsøk på å utnytte tagger i organisasjoner og bedrifter.	Millen, Feinberg & Kerr (2005, 2006), Spiteri (2006), Trant (2006, 2009), Marouf (2007), Seger (2007), Wetterstrom (2008), Carman (2009), Peterson (2009), Thomas, Caudle & Schmitz (2009), Voorbij (2012)

Tabell 2: Oversikt over ulike aspekter ved de relevante undersøkelsene gjennomgått i kapittel 2.7.

2.8. Indeksering av levende bilder

Tradisjonell indekseringsteori legger vekt på indeksering av trykt bibliografisk materiale, og tar ikke i like stor grad hensyn til audiovisuelle medier og ikke-trykte ressurser. I slikt materiale har man ikke de samme mulighetene til å innhente omkringliggende informasjon som innholdslistene og sammendrag. Hjortsæter peker på at emneindeksering for ikke-boklig materiale må «baseres på tittel, emballasje, anmeldelser og forleggers presentasjon» (2009 s. 22). Indeksereren bør ha mulighet til å se og høre gjennom ressursen i de tilfellene beskrivelsen gir for lite informasjon (Lancaster 2003 s. 25). I tillegg er det viktig å skille mellom fiksjon og fakta-ressurser. Brukeren søker etter ulike aspekter av emnet avhengig av sjangeren de ønsker (s. 201).

Lancaster mener derfor at det er viktig at indeksereren setter seg inn i; 1) verkets sentrale tema; 2) det verket illustrerer, også tilfeldig, og; 3) de miljømessige omgivelsene (2003 s. 202). Ved indeksering av bilder må indeksereren ta hensyn til de iboende egenskapene i verket (s. 215). For å avdekke innholdet, eller meningen, i kunstverk utarbeidet Panofsky i 1939 tre nivåer for ikonografisk analyse. Han skiller mellom; 1) pre-ikonografisk beskrivelse, som dekker primære og naturlige emner, enten de er faktiske eller uttrykksmessige; 2) ikonografisk analyse, som håndterer sekundære temaer og allegorier som krever kjennskap til litterære tema og konsepter, og; 3) ikonologisk tolkning, der man vurderer den iboende, egentlige meningen, og symbolske verdier (Panofsky 1962 i Rasmussen 1997 s. 177). Analysen krever at man har kjennskap både til relevant teori og den kulturhistoriske konteksten verket er laget i. En slik analyse kan ses på som en parallell til den konseptuelle innholdsanalysen, der ressursens emne identifiseres. De generelle prinsippene for grundig, selektiv og spesifikk indeksering gjelder også for indeksering av film- og videoressurser (Lancaster 2003 s. 203-204).

I indekseringen av multimediasystemer, som en TV-sending, må man ta hensyn til både bilde og lyd (Lancaster 2003 s. 244). Keyser påpeker at i kommersielle bildebyråer blir innslag og klipp påført mange nøkkelord slik at kunder enkelt kan finne det de ønsker. Han hevder at kringkastinger arkiverer TV-sendingene med forklarende bildebeskrivelser (2012 s. 102).

2.9. Operasjonalisering

For å besvare problemstillingen valgte jeg å formulere seks påstander, som jeg gjennom undersøkelsen vil gå nærmere inn på. Påstandene er fundert i eksisterende forskning. I tillegg ønsker jeg å undersøke om sendingenes varighet påvirker indekseringsnivået, og på hvilken måte målgruppene ivaretas i valget av tagger.

Min første påstand er at produksjonsansatte har høy domenekunnskap, og lavere kjennskap til indeksering, noe som forringer kvaliteten på taggene. Kipp (2006a, 2011a, 2011b, 2011c) har i sine ulike undersøkelser valgt å fokusere på tagger der brukerne har høy domenekunnskap om ressursene som tagges. Lancaster (2003) og Broughton (2008) sin tradisjonelle indekseringsteori vil, sammen med undersøkelsene til Voss (2007), Spiteri (2007), Guy & Tonkin (2006), og Heckner, Mülbacher & Wolff (2008), danne grunnlaget for å undersøke kvaliteten på taggene. Disse undersøkelsene vil også gi svar på min andre påstand, der jeg

ønsker å undersøke om vokabularet i NRK har de samme terminologiske utfordringene som det fokuseres på i forskningslitteraturen.

Den tredje påstanden er at taggene i liten grad er emnebeskrivende, slik de ofte er i tradisjonelle folksonomier. Jeg tar utgangspunkt i Golder & Hubermans (2006) kategorier, som er videreutviklet av Smith (2008). I tillegg supplerer jeg med Kipp (2008) sin undersøkelse av affektive og emosjonelle tagger.

I min fjerde påstand hevder jeg at de ansatte vegrer seg for å indeksere, og at de mangler motivasjon. Jeg benytter teorien til Sinha (2005) for å se på den kognitive innsatsen. Undersøkelsene til Hammond, Hannay, Lund & Scott (2005) og Ames & Naaman (2007) er utgangspunktet for å forstå motivasjonen til de produksjonsansatte.

I tillegg mener jeg det er relevant å se om indekseringsnivået gjenspeiler sendingenes varighet, noe jeg har formulert i den femte påstanden. Til sist ønsker jeg å undersøke om taggene blir tilpasset de to målgruppene, som for de produksjonsansatte både er kolleger og publikum.

3. Metodologi

For å undersøke hvordan et vokabular påvirkes av at indekseringen blir gjort av ikke-profesjonelle har jeg valgt å bruke NRK som case, og analysere indekseringspraksisen der. For å gjennomføre denne kartleggingen vil jeg foreta en triangulering der jeg fokuserer på to ulike analyseenheter; de produksjonsansattes indekseringsuttrykk (taggene), og delvis strukturerte intervjuer med fem produksjonsansatte. Den primære påstanden min er at de ansatte har høy domenekunnskap, men lavere kunnskap om indeksering og tagging.

Jeg starter med en kort gjennomgang av metodens styrker og svakheter, før jeg presenterer de to datakildene mine. Jeg vil deretter gi en grundig innføring i NRK sin indekseringspraksis i kapittel 3.2, før jeg beveger meg over på min undersøkelse og gjennomføringen av denne i kapittel 3.3. Jeg velger å gjennomgå datamaterialets styrker og svakheter hver for seg, før jeg avslutter med å opplyse om de etiske forutsetningene for denne oppgaven.

3.1. Metodens styrker og svakheter

Problemstillingen min, der jeg ønsker å undersøke hvilke konsekvenser en desentralisert indekseringspraksis har for vokabularet, vil jeg underbygge ved å svare på en rekke påstander. Dette gjøres gjennom en kartlegging av NRK sin indekseringspraksis. Problemstillingen krever at jeg undersøker flere aspekter ved indekseringspraksisen, noe som gjøres ved hjelp av ulike metoder. Casestudiet lar forskeren gå i dybden av studieobjektet som skal undersøkes, og tillater at man bruker ulike metoder for å undersøke forskjellige aspekter ved det aktuelle fenomenet (Johannesen, Tufte & Christoffersen 2010 s. 86). Studieobjektet kan være hele eller deler av en bedrift eller organisasjon (Berg 2007 s. 296; Ringdal 2007 s. 150), noe som er aktuelt i forhold min problemstilling.

Jeg ønsket både å gjøre en dataanalyse av de ansattes tagger, og å intervjuer de som har blitt pålagt denne arbeidsoppgaven. Jeg har valgt å bruke to ulike metoder, ofte kalt triangulering eller flermetodedesign (Berg 2007 s. 5; Ringdal 2007 s. 96-97). Taggene er min primære analyseenhet, og underbygges av intervjudataene. Min forskningsdesign er derfor en enkeltcase med to analyseenheter (Johannesen, Tufte & Christoffersen 2010 s. 88).

Taggene i denne undersøkelsen er samlet inn manuelt, og analysert kvalitativt. Jeg har valgt å bruke en induktiv fremgangsmåte, men er klar over at jeg er påvirket av prinsippene brukt i Ranganathans PMEST og Bliss Bibliographic Classification (Broughton 2008 s. 259).

Intervjuene er delvis strukturerte, og gjennomført i en reell arbeidssituasjon. De bærer derfor preg av deltagende observasjon, som er vanlig i feltundersøkelser (Ringdal 2007 s. 204) der man ønsker direkte tilgang til det som undersøkes (Johannesen, Tufte & Christoffersen 2010 s. 118). I delvis strukturerte intervju har man muligheten til å vike fra intervjuguiden, og la informantene prate friere (Kvale & Brinkmann 2009 s. 143), noe som var mitt ønske.

Materialet som er behandlet i denne undersøkelsen er ikke stort nok til å kunne trekke endelige slutninger og konklusjoner. Denne undersøkelsen vil derimot kunne fungere som et fundament for videre forskning i organisasjoner med desentralisert indekseringspraksis, eller som utgangspunkt for en ny undersøkelse med et større materiale.

Jeg har innhentet dataene mine fra to ulike kilder:

1. Metadatatvisning intern, et system utviklet av Metadataseksjonen for å samle inn og presentere metadata fra ulike arbeidsverktøy som brukes i TV-produksjonen.
2. Delvis strukturerte intervju med fem produksjonsansatte.

I tillegg vil ulike interne dokumenter og retningslinjer, samt resultatene fra den nylig gjennomførte evalueringen utført av Metadataseksjonen, supplere mine data. Deres formål var å undersøke hvorvidt dagens indekseringspraksis holder mål med tanke på intern gjenfinning. Seksjonen sendte ut en kvantitativ spørreundersøkelse på e-post til 89 relevante produksjonsansatte som scriptere, redaksjonsassistenter og redaktører i ulike redaksjoner både på distriktskontorene og Marienlyst, samt en kvalitativ spørreundersøkelse til 31 personer i seksjonene Research og Arkivpublisering på Tyholt og Marienlyst (Tremoene, Günter, Engan, Johansen & Howlid 2013). Disse forventet man at hadde høy kunnskap og sterke meninger om både indeksering og omleggingsprosessen.

3.2. Indeksering i NRK

NRK er landets største mediehus med omtrent 3 500 ansatte, tre TV-kanaler, 16 radiokanaler og nettstedet NRK.no. Den første radiosendingen kom på lufta i 1933, og første TV-sending var i 1960. NRK fungerer ikke bare som landets rikskringkasting, men også som Norges største mediearkiv. Tradisjonelt har sendingene på TV og radio blitt indeksert av mediearkivarer, som også har hatt som oppgave å finne igjen disse ved gjenbruk. Indekseringen er nå overlatt til ansatte i de produserende enhetene.

Dette har vært en trinnvis endring, og flere faktorer har vært avgjørende for at metadataene blir ført som de gjør. Den digitale utviklingen med mer fokus på distribusjon på nett har krevd en ny teknisk løsning for nett-TV. I tillegg er nye produksjonsverktøy, og endret organisasjonsstruktur blant hovedårsakene.

De nye endringene gjelder for både TV og radio, men NRK valgte å starte endringsprosessen med TV-produksjonen. Den nye løsningen for nett-TV ble lansert i september 2012.

Betaversjonen av den nye nett-radioen ble lansert først i mars 2013. Undersøkelsen min vil derfor fokusere kun på NRK sine TV-sendinger.

Jeg starter med en gjennomgang av endringene som har påvirket arbeidsflyten til de produksjonsansatte ute i redaksjonene, før jeg ser på omorganiseringsprosessen i avdelingen Arkiv & Research. Deretter vil jeg gi et innblikk i dagens indekseringspraksis, forklare bakgrunnen for den nye løsningen for nett-TV, og gjennomgå Metadataseksjonens interne evalueringsrapport.

3.2.1. Endring og opplæring

Rundt jul 2007 startet NRK Super, i samarbeid med Arkiv & Research, testing av det nye arbeidsverktøyet Programbanken der man også skulle registrere metadata. Etter en to år lang prøveperiode begynte de å koble på de resterende redaksjonene, og disse ble lært opp i metadataføring (Hege Horne Johansen, samtale 8. mai 2013). Parallelt med dette arbeidet avdelingen Nye Medier med utviklingen av den nye nett-TV-løsningen, internt i NRK kalt Programspilleren. Nye Medier mente det var behov for en funksjon som kunne knytte sammen likt materiale på tvers av formater. De ønsket en løsning som kunne inkludere og engasjere publikum, og det ble besluttet å utforske mulighetene for å inkludere tagger som et supplement til de øvrige metadataene. I desember 2010 ble Arkiv & Research derfor tildelt ansvaret for å utvikle et taggeregime (Bakke & Fleischer 2011 s. 2). Publikum skulle få en bedre navigeringsmulighet til innholdet på NRK.no, og de ansatte skulle enklere kunne indeksere sendingene. I tillegg ble det foreslått at publikum selv skulle ha mulighet til å bidra med tagger.

Internt ønsket man at metadataene skulle indekseres i kun ett ledd og av de som kjenner materialet best. Dette leddet skulle være de med best kjennskap til innholdet – de produksjonsansatte ute i redaksjonene. Arkiv & Research argumenterte med at det kunne være arbeidsbesparende, og dermed også kostnadsbesparende, å la redaksjonene være ansvarlige for all metadataføring (Røed et al. 2011 s. 31-32).

Våren 2011 startet opplæringen av de produksjonsansatte, og fra 1. januar 2012 føres all metadata ute i redaksjonene. I spesielle tilfeller, som ved store direkteproduksjoner, eller arkivmateriale og etterslep, kan Arkiv & Research være behjelpelig med indekseringen.

3.2.2. Omleggingsprosess

Det har vært både en teknisk og en fysisk omstrukturering for avdelingen Arkiv & Research, som forvalter metadataene. Parallelt med de tekniske endringene undersøkte kringkastingen mulighetene for omorganisering og innsparingsmuligheter i selskapet. Ifølge Flach et al. ble det foreslått at rollen til avdelingen skulle spisses, at det fysiske biblioteket skulle legges ned, og at avdelingen skulle kutte både i antall årsverk og det fysiske rommet avdelingen opptok (2010 s. 48).

De tidligere seksjonene i Arkiv & Research er nå delt opp slik at mediearkivarene arbeider på tvers av formater. Mediearkivarer og bibliotekarer fra Fjernsynsarkivet, Radioarkivet, Lydarkivet, Notearkivet og Biblioteket jobber nå sammen i de nyopprettede seksjonene Metadataseksjonen, Researchsenteret (som i tillegg forvalter biblioteket), Arkivpublisering, Musikkarkivet og Tyholtarkivet. Slik blir tjenestene mer strømlinjeformet, og brukerne – de produksjonsansatte i NRK, får kun ett kontaktpunkt til de ulike seksjonene.

Metadataseksjonen fungerer nå som overordnet ansvarlig og eier av metadataene, med ansvar for teknisk tilrettelegging, opplæring og hjelp.

Bakgrunnen for at NRK ønsket å gjennomføre disse endringene var hovedsakelig tuftet på:

- Økonomiske innsparinger i hele kringkastingen.
- At Arkiv & Research skal være en strømlinjeformet ressurs med ett kontaktpunkt for alle formater.
- At all indeksering, og en økt andel av research, bør gjøres av de som kjenner sendingene best.
- Et ønske om å utvikle søket på nett slik at publikum og ansatte, får søkeresultater på tvers av alle formater (TV/radio/nettartikler/stillbilder).

(Flach et al. 2010; Schnell, Prestvik, Bjørndalen & Sommerfelt 2010; Røed et al. 2011).

Konsekvensene av at NRK foretok omstrukturering av metadataføringen, der indekseringen gikk fra å være sentralisert i arkivene til å bli desentralisert ute hos de produksjonsansatte, er at økt ansvar for gjenfinning og gjenbruk av innslag og program ligger hos de produksjonsansatte. Dette påvirker søkeresultatene;

- Internt (produksjonsansatte)

- Profesjonelt (Arkiv & Research)
- Eksternt (publikum)

NRK er, ifølge Metadataseksjonen, den første kjente kringkasteren som har valgt å la de produksjonsansatte føre metadata uten at de blir kvalitetssikret av fagpersoner. De skandinaviske søsterkringkasterne, SVT i Sverige og DR i Danmark, har begge lagt om rutinene, men avventer NRK sin omlegging før de vurderer den videre utviklingen. Mediarkivarer i DR kontrollerer metadataføringen fra de produksjonsansatte, og påfører deretter bildebeskrivelse og emneord. BBC har utarbeidet en egen, omfattende, taksonomi som de produksjonsansatte må indeksere etter (Maja Wettmark, samtale 5. april 2013). Å arbeide ut fra en taksonomi krever inngående kunnskap og mye ressurser. I tillegg er det svært tidkrevende. NRK ønsket derfor ikke å gå i denne retningen. De ønsket en løsning som forenklet metadataføringen for de produksjonsansatte.

3.2.3. Dagens indekseringspraksis

Det er flere systemverktøy som brukes i forbindelse med produksjonen, metadataføringen og gjenfinningen av TV-sendinger, og disse er sammenfattet i tabell 3 på neste side. De ulike redaksjonene bruker ulike verktøy. PRF, ENPS og Programbanken er de tre mest brukte verktøyene.

Verktøy	Forklaring	Funksjon
Pi	Programinformasjon.	Database over sendeplaner.
SIFT	Søking i fritekst.	Teknisk søkesystem som fremdeles brukes. Arkiv for filer eldre enn 2009.
PRF	Programopplysninger Rapportering Fjernsyn.	Planleggings- og avviklingsverktøy for TV. Søkbar. Kan brukes til noe metadataføring, men ikke tagger.
ENPS	Electronic News Production System.	Planleggingsverktøy med tekstsamling for TV og radio. Kan brukes til metadataføring, og er søkbar.
Programbanken (G3)		Filhånderingsverktøy. Fungerer som «fjernsynsarkiv» for de fysiske filene etter 2009. Brukes til metadataføring, inkludert tagger, og som søkeverktøy.
Programbanken (Webklient)		Annet brukergrensesnitt med begrensede søkemuligheter.
Thomasprogrammet		Mellomvareløsning som overfører dataene fra ENPS til Programbanken. Kan også brukes til metadataføring.
Metadatavisning intern	Henter relevante metadata fra databasen Granitt.	Utviklet og brukes kun av Metadataseksjonen. Granitt samler og leverer data fra PRF og ENPS.
Programspilleren	Nett-TV.	Betaversjon lansert i april 2012, og endelig versjon 17. september 2012.
Metadatabanken		Felles samlingssted for all metadata fra alle system. Er under utvikling, og har vært planlagt siden 2009.

Tabell 3: Oversikt over relevante systemverktøy som brukes i TV-produksjonen og indekseringsarbeidet.

Direktesendinger og nyhetsredaksjonen bruker hovedsakelig ENPS i produksjonen, deretter overføres filene via Thomasprogrammet til Programbanken. Taggene blir sammen med de øvrige metadataene påført av produksjonsansatte hovedsakelig i ENPS og/eller Programbanken. I tillegg påføres metadata i Thomasprogrammet av nyhetsredaksjonen. De ansatte kan føre metadata både på programmet i sin helhet, og for hvert innslag.

3.2.3.1. De syv metadatakravene, og behovene til nett-TV

For å sikre en viss kontroll med metadataføringen er det utarbeidet krav til syv felt som skal fylles ut ved indeksering, og som skal sikre gjenfinningen. Disse kravene er «tittel», «sendedato», «programleder/team», «medvirkende», «intro/rubrikk» «tags» og «rettigheter». De ulike verktøyene man kan føre metadata i har automatiserte løsninger og/eller egne felt for disse kravene. Den som ferdigstiller et innslag eller program skal overholde metadatakravene. Dette skal være personen som har best kjennskap til innholdet og er derfor, etter rapporten

Morgendagens arkiv (Røed et al. 2011), ansvarlig for indekseringen. I tillegg har nett-TV syv behov som delvis samsvarer med kravene for gjenfinning. Dette er informasjon om sendingenes «rubrikk», «rettigheter», «indeksering», «stillbilder», «medvirkende», «tags» og «sted» (Marte Horndalen Howlid, samtale 8. mai 2013). Indeksering tilsvarer her sendingens tittel. Rettighetene er forbeholdt publisering, og samsvarer ikke med arkivrettighetene. I tillegg skiller stedsangivelsen og stillbildene seg fra arkivkravene. NRK jobber nå med å få samkjørt disse kravene.

I flere redaksjoner kontrolleres innslagene av script og redaksjonsassistenter, og disse påfører, legger til, sletter og korrigerer metadatafeltene der det er nødvendig og når de har anledning. Deretter tilgjengeliggjøres den ferdig indekserte sendingen for publikum. I andre redaksjoner er det ingen som kontrollerer metadataene. Det finnes heller ingen form for automatisk kontroll av utfylte felt i produksjonsverktøyene, noe som fører til at produksjonsansatte kan lagre og laste opp innslag eller program uten å oppfylle metadatakravene.

Taggene er ment å erstatte de tidligere feltene for bildebeskrivelse og innhold/beskrivelse, og er derfor den største endringen i metadatakravene for intern arkivering.

3.2.3.2. Taggereglene

Arkiv & Research leverte sitt forslag til retningslinjer for tagging i januar 2011, og disse er i all hovedsak fremdeles gjeldende.

Tagger beskrives som «ett eller flere enkeltord som karakteriserer innholdet. De er én av flere typer metadata som følger et innholdsprodukt fra produksjon til sluttbruker; enten det er artikler på nett, TV- og radioprogrammer, stillbilder eller annet» (Kvaasin & Prestvik 2011). De skal være «innholdsbeskrivende /.../ enkeltord eller begreper /.../ frie og ikke-hierarkiske» (Bakke & Fleischer 2011 s. 3).

Reglene legger hovedvekt på at taggene; 1) skal dekke «hvem», «hva» og «hvor» i alle innslag som indekseres. «Når» inkluderes der dette er viktig. Videre sier de at man skal; 2) følge bokmål; 3) velge allmenne ord og begrep; 4) kjente navn på hendelser; 5) ikke skrive setninger; 6) bruke forkortelser der disse er best kjent; 7) at man skal legge til vanlige synonymer; 8) at taggene skal være presise, men at man skal; 9) legge til generelle; 10) at man skal dele opp sammensatte ord i tillegg til selve ordet der det er relevant; 11) unngå tagger med dobbelt betydning og eventuelt legge til oppklarende, og; 12) at man alltid skal være varsom (Bakke & Fleischer 2011 s. 4).

Når man indekserer skal man tenke på gjenfinning både for publikum og internt i NRK. Bakke & Fleischer oppfordrer også til at man undersøker hvilke tagger andre har brukt, og følger deres mønster på lignende innhold (2011 s. 5). Taggene skal alltid skrives med små bokstaver (Nina Fleischer, e-post, 16. mai 2013).

I taggereglene fra Bakke & Fleischer gjøres man uttrykkelig oppmerksom på at visse suksesskriterier må ligge til grunn for implementeringen; «systemene må tilby autokorrektur, felles autoritetsregistre og mulighet for geotagging /.../ gi treff på synonymer og ha stemming-funksjon /.../ det må opprettes én sentral taggedatabase» for at inkluderingen av tagger skal bli vellykket (2011 s. 2). Disse kriteriene er ikke gjennomført. Metadataseksjonen er enige i at flere tekniske løsninger er nødvendig for å oppfylle det opprinnelige målet med tagger som metadata. De undersøker nå mulighetene for å løse problemet med inkonsistente tagger, blant annet ved å se på en mulighet for å inkludere de kontrollerte emneordene som ble brukt før omorganiseringen, i taggeordlisten.

3.2.3.3. Taggeordlisten

I Programbanken ligger det en taggeordliste som automatisk kommer med forslag til tagger mens den ansatte skriver (autofullfør). Denne ordlisten er en kombinasjon av det gamle kontrollerte emneordsregisteret og nye termer. Ordlisten blir ikke jevnlig vedlikeholdt, men nye termer kan legges til og de utdaterte slettes. Ordlisten ble nylig vasket, og redusert fra 20 000 termer til 8 000, men den vokser stadig (Maja Wettmark, samtale 5. april 2012). Man må ha særskilt tilgang for å kunne opprette nye termer. Det finnes ingen retningslinjer for bruk av ordlisten, men de ansatte i Metadataseksjonen oppfordrer produksjonsansatte til å benytte den når de tagger.

3.2.4. NRK nett-TV

17. september 2012 ble den nye versjonen av nett-TV, internt i NRK kalt Programspilleren, lansert. I arbeidet med den nye løsningen ble det tydelig at det var behov for en mer effektiv og konsekvent måte å håndtere metadataene på. Etter den lange opplæringsperioden vises nå produksjonsansattes indeksering direkte til publikum, noe som ble brukt som motivasjonsfaktor for redaksjonene. Nett-TV er utviklet som et eget prosjekt av avdelingen Nye Medier. Det siste året har Metadataseksjonen vært konsultert, og mye involvert i utviklingen.

Flere av metadatafeltene er ikke synlige i nett-TV, men de er søkbare og kan dermed ha nytteverdi for publikum. I metadataføringen må både programmet som helhet og hvert innslag

indekseres. Taggene på programnivå – internt i NRK kalt «overordnede tagger», vises for publikum, se figur 4. Taggene er plassert på samme linje som programmenes redaksjonskategorier og kalles «Emner», hvor de er lite synlige. De blir forvekslet med kategoriene og blir, ifølge Metadataseksjonen, generelt lite brukt av publikum.

Figur 4: Skjermdump av *Trygdekantoret* som viser plasseringen av taggene. Sendt på NRK1 11. oktober 2012.

På et møte i november 2012 foreslo Nye Medier, Arkivpublisering og Metadataseksjonen at taggene skal skjules inntil en bedre og mer brukervennlig løsning er på plass.

Taggene genererer et fritekstsøk, noe som blir sett på som en midlertidig og lite gunstig løsning. Kun tagger på programnivå er synlige, men også de på innslagsnivå er søkbare. Ved ordinære søk sammenfattes resultater fra alle metadatafeltene, samt en fulltekst-fil av alt som sies i det aktuelle programmet. Det er ingen fasettering av hverken søket eller av resultatlisten. Frem til søkefunksjonene og visning av resultatlisten prioriteres av Nye Medier, og informasjonsarkitekturen utbedres, vil derfor taggene forbli lite brukervennlige. Målet har vært at taggene skal synliggjøres på en måte som gjør de selvforklarende for publikum, og at de skal generere treff uavhengig av format. I tillegg ønsket NRK å involvere publikum, med for eksempel personlige bokmerker og brukertagging. På grunn av kvaliteten på taggene, og usikkerheter rundt hvordan de best kan presenteres, er prosjektet inntil videre lagt på is.

3.2.5. Internt evalueringsprosjekt

Senhøsten 2012 gjennomførte Metadataseksjonen en evaluering av indekseringen i NRK. Prosjektgruppen undersøkte om metadataene er gode nok for intern research etter omstruktureringen, jamfør mandatet som ber om en evaluering av om «minimumskravene til metadataregistrering, inkludert tagging og indeksering, gir tilstrekkelig grunnlag for god nok intern research og gjenfinning/gjenbruk» (Tremoens, Günter, Engan, Johnsen & Howlid 2013 s. 12). Rapporten fokuserer på de ansattes søking, men behandler også betydningen av de ulike metadataene. I og med at omleggingen har kommet lengst i TV-produksjonen valgte prosjektgruppen å behandle radio separat, og med kun en orientering om status for den videre fremdriften.

Prosjektgruppen besluttet å undersøke spørsmålet på tre måter; et kvantitativt spørreskjema ble sendt ut til 89 ansatte i relevante produksjonsstillinger; en kvalitativ dybdeundersøkelse ble sendt ut til 31 ansatte i Arkiv & Research og Publisering; samt at de selv undersøkte kvaliteten på metadataene i to profilerte nyhetssaker. Prosjektgruppens hovedfunn er at «de 7 metadatakravene vil være gode nok til intern gjenfinning, men dette forutsetter at metadataføring prioriteres» (Tremoen et al. 2013 s. 3). De påpeker at metadataføring i de fleste redaksjoner ikke oppleves som en naturlig del av produksjonen, men som merarbeid pålagt av Arkiv & Research. Rapporten hevder også at ansvaret for metadataføringen tildeles til tilfeldige og ofte umotiverte ansatte, og at det manglende ansvaret skaper utfordringer.

Den kvantitative spørreundersøkelsen hadde en svarprosent på 46 %, og respondentene er produksjonsansatte med erfaring fra metadataføring og research i redaksjonene. Av disse fører 87 % selv metadata. Metadatafeltene for tagger, rettigheter og medvirkende trekkes frem som de viktigste. Sammenlignet med forrige års undersøkelse finner prosjektgruppen at tagger øker mest i anseelse – med en fremgang fra 4,5 til 5,23 der seks er beste rangering (s. 24).

Dybdeundersøkelsen ble sendt ut til ansatte i Researchsenteret, NRK Skole, Arkivsalg og Arkivpublisering, som har mye erfaring med research. Svarene viser blant annet at de ansatte ønsker «kontrollerte emneord som skiller mellom innholds- og bildebeskrivende tags» (s. 8), og at kvaliteten på metadataene fra de produksjonsansatte oppleves som varierende og ofte mangelfulle. Evalueringsgruppens praktiske undersøkelse avdekket mangelfull og spredt metadataføring. I tillegg ble alle taggene knyttet til de to sakene undersøkt, og konsistensen vurdert. I den første saken er 58 av 77 tagger brukt kun én gang, og i den andre er 71 av 106 brukt én gang (s. 16). Evalueringsgruppen påpeker at utfordringen fremover vil være å få de produksjonsansatte til å bruke de samme taggene på like saker.

Prosjektgruppen mener det må en holdningsendring til i de ulike redaksjonene, og at redaksjoner med egne metadataansvarlige lykkes best. De ønsker at kravet om metadataføring bør komme fra Kringkastingsdivisjonen. Når det gjelder taggene peker de på en vedvarende usikkerhet og ufullstendighet ute i redaksjonene. Opplæring av disse bør gjøres gjennom redaksjonelle metadataansvarlige eller superbrukere.

3.3. Gjennomføring av undersøkelsen

I undersøkelsen tok jeg utgangspunkt i to analyseenheter, de brukerskapte taggene og uformelle intervjuer i arbeidssituasjonen av fem produksjonsansatte. Jeg velger derfor å

beskrive innsamlingen av disse hver for seg, før jeg sammenfatter resultatene i analysen i kapittel 4.

3.3.1. Taggeanalysen

Selv om det er et høyt antall enheter som skal analyseres, så har jeg valgt å samle og behandle taggene kvalitativt. Taggene er deretter analysert etter en induktiv tilnæringsmetode, inspirert av Ranganathan sine fem fasetter. Selv om flere av forskningsprosjektene beskrevet i forrige kapittel benytter automatiske metoder for innsamling og behandling av taggene, har jeg innhentet dataene manuelt. I forskningsprosjektet til Thomas, Caudle & Schmitz (2009) der 8 098 termer blir behandlet, blir enhetene analysert kvalitativt. Det ønsket også jeg å gjøre i min undersøkelse.

Datamaterialet er basert på NRK1s sendinger i løpet av en tilfeldig valgt uke i oktober 2012. I dagene fra 8. til 14. oktober ble det sendt totalt 249 programmer. Jeg søkte opp hvert av disse i det interne systemet Pi (Programinformasjon) basert på et tidligere sendeskjema, slik at jeg fikk hentet ned de enkelte programidentifikatorene. Deretter ble hvert enkelt program søkt opp i Metadatavisning intern, basert på disse ID-ene.

Søkeresultatene kopierte jeg deretter manuelt over i Word-dokumenter, uavhengig av hvilket nivå det var på metadataene. På denne måten har jeg beholdt all metadata for hvert enkelt program. Disse filene ble lagret i PDF-format og beholdt som «originaler» og kontrollfiler i det videre arbeidet.

Den videre organiseringen og systematiseringen ble gjort i flere faser. Jeg valgte å legge programmene identifiserbare informasjon, som sendingsdato og -tidspunkt, program-ID, tittel og redaksjonskategori, inn i et Excel-ark. Deretter opprettet jeg egne ark for hver dag, med kolonner for hvert program. Taggene fra hvert program ble deretter uformatert kopiert over fra PDF-«originalene» til den tilhørende sendingen. Alle dagene ble tilegnet egne fargekoder, som gjorde sporbarheten av taggene enklere.

Jeg gjennomgikk alle PDF-ene manuelt og markerte ut reprisene. Jeg markerte også ut distriktsnyhetene, som Metadatavisning intern ikke genererer metadata for.

Alle programmer med tagger ble kopiert over i et nytt ark. Jeg opprettet her ID-er for hvert av programmene i utvalget. I et nytt ark kopierte jeg inn taggene med de tilhørende dataene, program-ID og redaksjonskategori, og alfabetiserte disse med tanke på den kommende analysen. Jeg opprettet også egne ID-er for hver tagg, i tillegg til felt for kategorier og ulike terminologiske utfordringer jeg ønsket å analysere.

Innslagene utgjør innholdet i programmet, og inneholder egne metadata – også tagger. I og med at enkelte innslag i noen tilfeller gjenbrukes i flere program, spesielt i redaksjonskategoriene Nyheter og Sport, var det behov for å identifisere eventuelle duplikater. Derfor ble hvert innslag registrert med program-ID, programtittel og innslagstittel i et nytt ark. Jeg opprettet i tillegg egne ID-er for hvert innslag. Alle PDF-ene med «originaldokumenter» ble derfor gjennomgått manuelt, og duplikatene ble identifisert.

3.3.1.1. Kategorisering av taggene

Jeg ønsket å ha en induktiv tilnærming til materialet, og selv lage fasetterte kategorier i den konseptuelle analysen av datamaterialet. På denne måten lot jeg materialet styre meg, i stedet for å på forhånd binde meg til teori. Jeg er dog innforstått med at jeg er påvirket av prinsippene både i Ranganathan sin Colon Classification og den senere Bliss Bibliographic Classification (BC2) som er blitt stående som klassikere i indekseringsteorien (Broughton 2008 s. 259). Ranganathan identifiserte i løpet av sitt arbeid på 1920-30-tallet, fem fundamentale fasetter, kjent som PMEST;

- *Personality* – tematisk enhet (ting, del, person, hendelse)
- *Matter* – materialet noe er laget av
- *Energy* – endringer og prosesser, hvordan noe utvikler seg
- *Space* – sted
- *Time* – tid

Flere teoretikere har bidratt til utviklingen av kategoriene siden man så et behov for å kunne skille mellom små forskjeller. I BC2 er Ranganathans PMEST utvidet til tretten standardkategorier, som vist i figur 5 nedenfor.

Disse tretten kategoriene har, ifølge Broughton, vist seg å være tilstrekkelige for å analysere så godt som alle akademiske vokabular, men hun påpeker at det i særskilte fagfelt kan være bruk for å utvide med kategorier som for eksempel *Form* og *Sjanger* (2008 s. 265).

Ranganathan		Later developments
Personality	=	{ Thing Kind Part Property
Matter	=	Material
Energy	=	{ Process Operation
		Patient Product By-product Agent
Space	=	Space
Time	=	Time

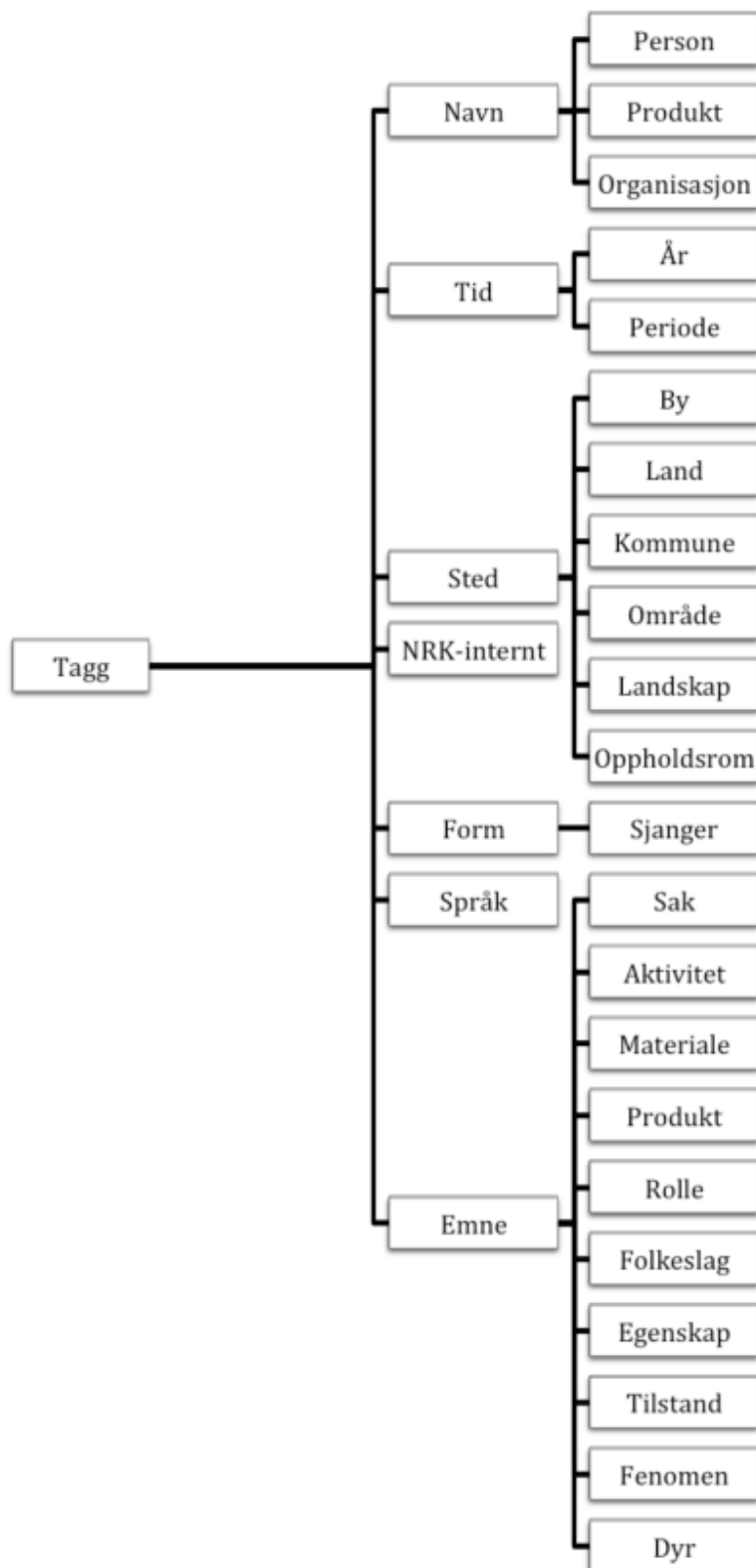
Figur 5: Kategoriene i opprinnelig og utvidet PMEST (Broughton 2008 s. 256).

Taggene ble så langt det var mulig analysert i sin opprinnelige kontekst. Jeg støttet meg på de nærliggende metadatafeltene «tittel», «rubrikk» og «medvirkende» i analysearbeidet. Både program- og innslagstittel er en klar indikasjon på innslagets kontekst. I tillegg står det ofte en beskrivelse i feltet «rubrikk», som sammen med de andre taggene hjalp meg å forstå sammenhengen i innslaget. I tilfellene der taggene var enkeltnavn på personer fant jeg hjelp i feltet for innslagets medvirkende. I og med at metadatafeltene ikke alltid er tilstrekkelig fylt ut, valgte jeg i enkelte tilfeller å foreta enkle søk på Internett for å avklare taggens betydning. Dette gjaldt spesielt navn, både på personer, steder og produkter. I de tilfellene jeg ikke fant konkluderende resultater, er taggene vurdert og kategorisert etter beste evne. Jeg har valgt å la kategoriene mine være gjensidig utelukkende.

Figur 6 på neste side viser en modell over de ulike kategoriene og underkategoriene. Jeg opprettet nye kategorier etter behov, og endte opp med syv hovedkategorier. Taggene ble deretter analysert på nytt, og videre inndelt etter underkategorier der det var nødvendig. Jeg har opprettet totalt tolv underkategorier, og disse er ulikt fordelt på hovedkategoriene. Spesielt hovedkategorien *Emne* krevde mange underkategorier, totalt ti.

Jeg valgte å starte med *Navn*, *Tid*, *Sted*, *Form* og *Språk* i og med at dette var kategorier som enkelt lot seg identifisere. Emnebeskrivende tagger ble lagt i en egen kategori, og disse

representerer den største gruppen. I tillegg la jeg til kategoriene *NRK-internt* for tagger som beskriver tekniske spesifikasjoner eller er beregnet kun på intern bruk.

Figur 6: Modell som viser de ulike kategoriene fra analysearbeidet.

3.3.2. Intervjuer med produksjonsansatte

Deltagende observasjon er en metode som hovedsakelig brukes i forbindelse med feltundersøkelser (Ringdal 2007 s. 204,), men i min undersøkelse ville det å kombinere den med uformelle intervjuer, være det mest formålsnyttige. Jeg ønsket å forstå motivasjonen de produksjonsansatte har for å tagge, holdningene de har til tagging som arbeidsoppgave og i tillegg observere hvordan de utførte den faktiske arbeidsoppgaven. For å beholde en mest mulig realistisk arbeidssituasjon valgte jeg å foreta uformelle intervju i den faktiske arbeidssituasjonen.

Både under intervjuene, i arbeidet med intervjuguiden og i etterarbeidet, har jeg valgt å benytte Kvale & Brinkmann (2009), supplert med Berg (2007).

3.3.2.1. Utforming av intervjuguiden

Intervjuguiden min er delt inn i tre hovedkategorier; innledende spørsmål om informant og arbeidssituasjonen, deretter spørsmål om taggeprosessen i praksis og til sist mer dyptgående holdningsspørsmål. Jeg ønsket å få innblikk i hvordan informanten faktisk arbeider, både praktisk og kognitivt, før jeg beveget meg over på holdningsspørsmålene der jeg spurte om deres tanker rundt taggenes verdi og hvordan de forholder seg til denne typen arbeidsoppgaver. Intervjuguiden er lagt ved som vedlegg 1. Ved å dele opp intervjuguiden i tematiske sekvenser, der holdningsspørsmålene kom til sist, håpet jeg å unngå taktiske svar fra informantene (Kvale & Brinkmann 2009 s. 147; Berg 2007 s. 100).

Intervjuguiden ble sendt til Personvernombudet ved Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste, og søknaden ble godkjent 8. februar 2013. Undersøkelsen er tildelt prosjektnummer 33076. Søknaden min finnes som vedlegg 2, og godkjenningen som vedlegg 3.

I og med at jeg også ønsket å observere informantenes arbeid la jeg opp til en todelt intervjusituasjon. I første sekvens startet vi med at informanten viste meg litt av det praktiske indekseringsarbeidet, før vi beveget oss over på de mer inngående holdningsspørsmålene i en mer tradisjonell intervjusituasjon. Jeg valgte å stille de innledende spørsmål og spørsmålene knyttet til det praktiske rundt taggingen i den første sekvensen.

Intervjuguiden er bygd opp for å avdekke følgende:

- 1) Tagging i praksis
 - Utforming og oppbygging av taggene
 - Beskrivelsesnivå, fokusområde og målgruppe

- Taggemønster
- 2) Tagging som arbeidsoppgave
 - Mestringsfølelse og opplevelse av egen kompetanse
 - Forståelse av taggenes funksjoner og muligheter
 - Opplæring og forhold til taggereglene, metadataansvarlig internt i redaksjonen og Metadataseksjonen
 - Egne erfaringer med verktøyene og nett-TV, samt private erfaringer med tagging

Siden jeg ønsket å avdekke både de faktiske forhold og informantenes holdninger, ønsket jeg å la informantene prate så fritt som mulig. Jeg valgte derfor å ta opp lyden fra intervjuene og kun ta støttenotater, slik at oppmerksomheten min ikke ble ledet bort fra informantene (Kvale & Brinkmann 2009 s. 142).

3.3.2.2. Rekrutteringsprosess og utvalg

Informantene mine ble rekruttert etter en forespørsel jeg sendte på e-post 4. februar 2013. I tillegg sendte jeg fortløpende ut nye forespørsler til kolleger anbefalt av dem jeg kontaktet. Mine informanter er derfor både selvrekruttert og rekruttert gjennom snøballmetoden (Berg 2007 s. 43-44). Jeg sendte i tillegg ut en påminnelse én uke etter første henvendelse.

De opprinnelige mottakerne av forespørselen ble kontaktet på bakgrunn av e-postadresser jeg fikk tilgang til gjennom Metadataseksjonen. Mailadressene er hentet fra seksjonens spørreundersøkelse, men ansatte utenfor Marienlyst ble utelatt av praktiske og økonomiske hensyn. Det er ikke gjort noen kobling mellom spørreundersøkelsen og e-postadressene, så jeg vet ikke om mine informanter har svart på seksjonens undersøkelse. Forespørselen min ble sendt ut til totalt 41 personer. Jeg valgte å avtale intervjuer fortløpende til jeg nådde de ønskede fem informantene. Intervjuene ble gjennomført i perioden 14. til 20. februar 2013. En samtykkeerklæring ble underskrevet av hver informant i forkant av intervjuet, og denne finnes som vedlegg 4.

Utvalget består av to kvinner og tre menn i alderen 28 til 50 år. De har arbeidet med metadataføring i NRK mellom fem måneder og 2,5 år, og er tilknyttet redaksjonene Super, Nyheter og Underholdning. De er alle fast ansatt, og arbeider i fulltidsstillinger som redaksjonsassistent, script, nettansvarlig, metadataansvarlig og produksjonsleder. To av informantene har delte stillinger med flere titler og ansvarsområder. Det er kun to av informantene som fører metadata daglig, én fører ukentlig, og de to siste indekserer sjeldnere

enn månedlig. Av personvern hensyn velger jeg å ikke koble sammen informantene med stillingsbetegnelser og redaksjonene de er tilknyttet.

3.3.2.3. Gjennomføring og utfordringer i forbindelse med intervjuene

Jeg valgte å foreta en evaluering etter det første intervjuet, siden jeg ikke gjennomførte en pilotundersøkelse. Etter evalueringen endret jeg rekkefølgen på et par av spørsmålene, og la til et spørsmål om informantens involvering i den faktiske TV-produksjonen. Dette fikk jeg svar på fra min første informant. Det ble klart i det første intervjuet at jeg ville få mer enn god nok mulighet til å stille spørsmålene underveis i det praktiske arbeidet. Flere av informantene hadde ventet med indekseringen av et helt TV-program til samtalen vår, og måtte ha fullført det før vi kunne gått videre med de andre spørsmålene.

Jeg ønsket å la informantene snakke mest mulig fritt, men sørget for at vi kom gjennom alle temaene fra intervjuguiden. Informantene tok i stor grad initiativet, og kom selv inn på flere av spørsmålene mine. Dette førte til at den tematiske inndelingen av intervjuguiden i enkelte tilfeller ble brutt.

Jeg benyttet meg av Kvale & Brinkmann sin oversikt over ulike typer intervju spørsmål både under utarbeidelsen av intervjuguiden og i forberedelsene til selve intervjuene (2009 s. 147-149). I og med at jeg ønsket å avdekke informantenes holdninger, forsøkte jeg å stille både direkte og indirekte spørsmål, oppfordre informanten til å utdype svarene sine, og være bevisst på taushet, oppfølgingsspørsmål (s. 151), og intervju responser (s. 152). Jeg brukte i liten grad ledende spørsmål (s. 182-184), og kun når jeg kontrollerte tidligere opplysninger, for å undersøke validiteten av informantens tidligere svar.

3.3.2.4. Etterarbeid

Intervjuopptakene holdt en varighet på mellom 24 minutter, og 1 time og 29 minutter. Jeg valgte å transkribere intervjuene rett etter samtalen. I tillegg skrev jeg umiddelbart ned et kort sammendrag av mine inntrykk og observasjoner på bakgrunn av notatene jeg tok under samtalen, slik Kvale & Brinkmann oppfordrer til (2009 s. 142-143). Deretter foretok jeg en grovtranskribering av intervjuene. Med det mener jeg at jeg har utelatt usikre og oppmuntrende lyder og ord der disse ikke viser påtagende usikkerhet. I de tilfellene har jeg laget egne kommentarer er disse markert ut i parenteser. Pauser er markert med tre punktum (...) etter siste ord, og avbrytelser med tre punktum før første ord. Tankestrek (–) markerer korte tenkepauser i setningen, jamfør Kvale & Brinkmann (2009 s. 189-190) sine anbefalinger for lettleste gjengivelser av intervjuer. Jeg valgte i tillegg å utelate sekvenser som ikke er

direkte relevante for intervjuguiden eller forskningen, men skrev sammendrag av disse. Eksempler på dette er kommentarer til programvaren, stillhet og kommentarer som går direkte på andre arbeidsoppgaver, og spørsmål fra informantene om mitt prosjekt. Intervjuene er transkribert til bokmål, slik at dialekter er oversatt. Jeg har likevel forsøkt å legge meg så tett opp til informantenes naturlige språk som mulig.

Meningsfortetting komprimerer informantenes utsagn ved å fjerne irrelevant informasjon (Kvale & Brinkmann 2009 s. 212-213), og henter ut essensen i informantenes setninger. Med denne metoden blir forskeren kjent med de sentrale temaene i intervjuet. Jeg har valgt å foreta en meningsfortetting av de svarene som krever det, men latt kortere og mer konsise svar stå i sin opprinnelige form. Dette fører til at utsagnene fra enkelte av informantene er blitt mer meningsfortettet enn andre.

3.4. Datamaterialets styrker og svakheter

I løpet av datainnsamlingen har det oppstått tekniske problemer og utfordringer, som sammen med valg som er tatt tidlig i prosessen, har fått konsekvenser i det videre arbeidet. I innsamlingsarbeidet med taggene har mitt største problem vært at systemverktøyet Metadatavisning intern ikke fanget opp taggene på programnivå. Jeg har likevel fått et bredt og tydelig bilde av indekseringspraksisen i NRK.

3.4.1. Taggene

Taggene er hentet fra én kanal og i en sammenhengende uke, dette har jeg valgt å gjøre for å sikre at taggene er fra samme periode og at det er sammenheng mellom dem. Jeg har på denne måten mulighet til å observere hvordan taggene opptrer seg i forhold til hvordan nyhetsbildet utvikler seg. Jeg valgte å hente taggene ut fra en uke i starten av oktober 2012, slik at de produksjonsansatte hadde fått nok tid til å innarbeide de nye oppgavene, samtidig som materialet er nært i tid. Slik får jeg bedre oversikt over dagens indekseringspraksis. I materialet er det tagger fra ulike redaksjoner og ulike ansatte. Dette gir et bredt bilde av indekseringspraksisen, og viser intra-indekseringskvaliteten i NRK.

Metadatavisning intern, arbeidsverktøyet utviklet av metadataseksjonen for å samle og presentere metadataene, henter ikke inn data fra distriktskontorene. Dette førte til at ni sendinger fra distriktsnyhetene ikke ble inkludert i datagrunnlaget. Metadatavisning intern henter heller ikke inn programtagger, de taggene som er påført sendingene som helhet. Dette kan ha ført til at utvalget av programmer ble ytterligere redusert, i tillegg til at utvalget av

tagger sannsynligvis er betydelig redusert. Jeg vil anta at det er liten forskjell på hvordan man indekserer et program og hvordan man indekserer et innslag, så det er mulig at fordelingen på de ulike kategoriene i analysen ikke ville blitt endret.

I Metadatavisning intern genereres taggene med komma som skilletegn når disse er riktig påført. Jeg valgte å splitte taggene selv om de var skilt fra hverandre med feilaktige skilletegn der jeg så den naturlige oppdelingen. På grunn av dette kan jeg ha valgt en annen inndeling enn indekserens intensjon. Eksempelet i figur 7 under, som er et utsnitt av metadataene fra innslaget om semifinalen i fotball for kvinner, viser de ulike tolkningsmulighetene når skilletegnene mangler. Eksempelet er hentet fra program #26, *Dagsrevyen 19*, sendt 10. oktober.

Semifinale Røa Arna-Bjørnar cup

Medvirkende:

Omtalt:

N/A

Sted

Røabanen

Land:

Norge

Tags:

Semifinale Røa Arna-Bjørnar cup NM 2012 kvinner fotball

Rubrikk:

Røa skulle i kveld prøve å ta seg til sin 7. cupfinale. Motstander i semifinalen var Arna Bjørnar. Røa-jentene fikk akkurat den starten de håpet på.

**Figur 7: Utsnitt av metadataene til program #26 *Dagsrevyen 19*, sendt 10. oktober 2012.
Hentet fra Metadatavisning intern.**

Jeg valgte i dette tilfellet å splitte opp alle termene, men jeg kunne for eksempel valgt å beholde «NM 2012» som én tagg.

Datagrunnlaget mitt er hentet fra oktober 2012, ti måneder etter at redaksjonene fikk det fullstendige ansvaret for metadataføringen. Likevel kan jeg ikke utelukke at det har vært spesielle hendelser eller reprisesendinger der indekseringen er foretatt av profesjonelle mediearkivarer. Om så er tilfelle kan enkelte program ha en høyere kvalitet på taggene enn de normalt ville hatt. Jeg må dog påpeke at det indekseres i særdeles liten grad fra profesjonelt hold etter omleggingen.

3.4.2. Intervjuene

Selv om det var vanskelig å rekruttere informanter til intervjuene, har jeg funnet fem svært ulike produksjonsansatte. De representerer tre ulike redaksjoner, og til sammen fem forskjellige ansvarsområder, i tillegg til begge kjønn og ulik alder. De har også ulik varighet i NRK bak seg. Dette mener jeg er en klar fordel, og gjør at innspillene deres vil kunne representere meningene til store deler av NRK sine ansatte.

Intervjuene er kun gjort med ansatte på Marienlyst, og distriktskontorene er derfor ikke representert. Alle divisjonene skal ha fått samme informasjon og opplæring i taggeregimet og metadataføring, så det er usikkert om dette ville ha påvirket responsen og svarene.

For å minimere stress og beholde en så realistisk arbeidssituasjon som mulig, besluttet jeg å ikke filme samtalene. Jeg valgte i stedet å skrive støttenotater i tillegg til lydopptaket. Mitt mål var å avdekke informantenes holdninger og meninger. Som alltid kan dialektuttrykk ha blitt misforstått, eller meningen ha forsvunnet i transkripsjonsprosessen. Informantene har ulike stillinger med ulike arbeidsoppgaver, noe som fører til at ikke alle spørsmålene var formulert like relevant for alle informantene. Disse ble omformulert og tilpasset i intervjusituasjonen.

Tre av intervjuene ble gjennomført på informantens daglige arbeidsplass, de to andre ble gjennomført på lånte kontorer. Flere av de ansatte i NRK sitter i store kontorlandskap, og ikke alle informantene var komfortable med å gjennomføre intervjuene der. I ett av intervjuene ble informanten avbrutt av andre arbeidsoppgaver, noe som førte til brudd i intervjusituasjonen. Dette var jeg på forhånd informert om at kunne skje. I et av de andre intervjuene sviktet arbeidsverktøyet slik at informanten ikke fikk vist meg de praktiske oppgavene. Ett intervju ble avbrutt av en kollega, og et annet av en telefonsamtale. Jeg følte likevel at jeg fikk den informasjonen jeg ønsket.

Jeg kunne vært flinkere til å holde tidsskjemaet, men valgte å la informantene snakke relativt fritt for å få en bedre forståelse for arbeidssituasjonen deres, og for å få frem de underliggende meningene. Alle hovedtema ble gjennomgått i henhold til intervjuguiden.

4. Resultater og analyse

Jeg starter dette kapittelet med å presentere datamaterialet fra taggene og intervjuene, før jeg fortsetter med en analyse av NRK sin indekseringspraksis og -politikk. Deretter følger et underkapittel om de ansattes indekseringsadferd og motivasjon, før jeg beveger meg over på kvaliteten på taggingen til de produksjonsansatte. Her analyserer jeg blant annet grundigheten i utvalget. Sist i dette kapittelet presenterer jeg en gjennomgang av de ulike terminologiske utfordringene jeg har identifisert.

4.1. Presentasjon av taggedata

I motsetning til undersøkelsene til Golder & Huberman (2006), Kipp (2008) og Smith (2008), har ikke de produksjonsansatte tagget med de affektive taggene som kjennetegner folksonomier. Det finnes ikke personlige eller emosjonelle tagger som «toread», «cool» og «mine» blant mine data. Man skiller metadata etter hvorvidt de er administrative, strukturelle eller deskriptive, og hvorvidt metadatakilden er teknisk generert eller generert av brukere og profesjonelle (NISO 2004; Kalbach 2008 i Peters 2009 s. 121). I datasettet mitt finnes det kun tagger som kan oppfattes som deskriptive. Ifølge Golder & Huberman (2006) kan de deskriptive taggene føre til store ulikheter i datasettet, i og med at indeksererne oppfatter materialet ulikt. Sendingene i NRK skiller seg fra folksonomier ved kun å ha tagger som representerer ulike sider av emneinnholdet. I tillegg kan det være vanskelig å se på de produksjonsansatte som ordinære brukere.

Taggene er hentet ut i perioden 7. til 14. oktober 2012. I løpet av denne uken la regjeringen frem statsbudsjettet for 2013, Norge spilte VM-kvalifiseringskamp mot Sveits i fotball, Nobelkomiteen tildelte Nobels fredspris til EU, og overgrepssaken mot tidligere Vågå-ordfører Rune Øygard var oppe for tingretten. I tillegg sprakk nyhetene om at syklist Lance Armstrong hadde brukt doping i flere år, og at en samisk jente var blitt forsøkt påtent utenfor et utested i Trondheim. Disse sakene preget nyhetsbildet, og dermed også taggematerialet. Jeg valgte å dele inn taggene etter egendefinerte kategorier, for slik å kunne undersøke hvordan de produksjonsansatte tagget den aktuelle uken.

4.1.1. Datagrunnlag og utvalgskriterier

I løpet av 7. til 14. oktober ble det sendt totalt 249 programmer på NRK1. Etter å ha fjernet 49 repriser (her regnet som et program sendt mer enn én gang på NRK1 i løpet av

undersøkellesperioden) og ni distriktsnyheter, hadde jeg 191 program. 135 av disse hadde ikke tagger blant sine metadata, og er derfor ikke aktuelle. Dette fører til at mitt reelle datagrunnlag består av taggene fra 56 sendinger, noe som tilsvarer 22 % av sendingene. Utvalgsprosessen er illustrert i tabell 4.

Oversikt	8.okt	9.okt	10.okt	11.okt	12.okt	13.okt	14.okt	Totalt
Antall program sendt	33	43	39	38	35	31	30	249
Antall repriser	2	5	5	5	3	17	12	49
Distriktsnyheter	2	2	2	2	1	0	0	9
Antall program u/tagger	21	23	25	22	21	10	13	135
Antall aktuelle program	8	13	7	9	10	4	5	56
Antall tagger totalt	277	488	284	314	263	126	76	1 828

Tabell 4: Utvalgsprosess og fordeling av antall aktuelle sendinger per dag.

I arbeidsverktøyet Programbanken kan tagger enten påføres på sendingens «overordnede nivå» slik at det beskriver sendingen i sin helhet, eller direkte på de enkelte innslagene (internt i NRK kalt «indekspunkt», «klipp» eller «stikk») sendingen er satt sammen av. Metadatavisning intern genererte derimot kun tagger på innslagsnivå. Det er totalt 1 828 tagger i mitt utvalg.

Mitt utvalg på 56 program består av totalt 823 innslag. 447 av disse oppfyller ikke de interne metadatakravene, i og med at de ikke har tagger. Dette tilsvarer omtrent 45 % av det totale grunnlaget. Blant utvalget fant jeg kun fem fullstendige duplikater, som vist i tabell 5. Med fullstendige duplikater mener jeg at det er påført identisk metadata i alle felt, ikke bare i feltet for tagger. Det viste seg raskt at innslagene endres og tilpasses de ulike sendingene ved gjenbruk, men at de fleste metadata beholdes. Dette fører til en kunstig lav andel duplikater.

Oversikt	8.okt	9.okt	10.okt	11.okt	12.okt	13.okt	14.okt	Totalt
Antall indekspunkt	124	193	145	143	147	35	36	823
Antall duplikater	0	4	1	0	0	0	0	5
Antall indekspunkt u/tagger	61	91	83	85	94	11	22	447
Antall aktuelle indekspunkt	63	98	61	58	53	24	14	371

Tabell 5: Utvalgsprosess og fordeling av antall aktuelle innslag per dag.

Gjennomgående tema i prateprogram som *Førkveld* og *Lindmo* fører også til at tagger gjentas, i og med at programlederen kommer tilbake til samme tema i ulike innslag. Det samme gjelder for programserier som *Ut i naturen* og *Norge Rundt*.

Jeg ønsket også å se på fordelingen av tagger på de ulike redaksjonskategoriene, og foretok en telling av disse. Utvalget mitt består av programmer fordelt på seks ulike redaksjoner. Dette er NRK sine egne redaksjonskategorier, og fordelingen av de ulike er som følger:

1. Nyheter: 1 037 tagger
2. Kultur og underholdning: 561 tagger
3. Dokumentar og fakta: 179 tagger
4. Helse, forbruker og livsstil: 31 tagger
5. Barn: 16 tagger
6. Sport: 4 tagger

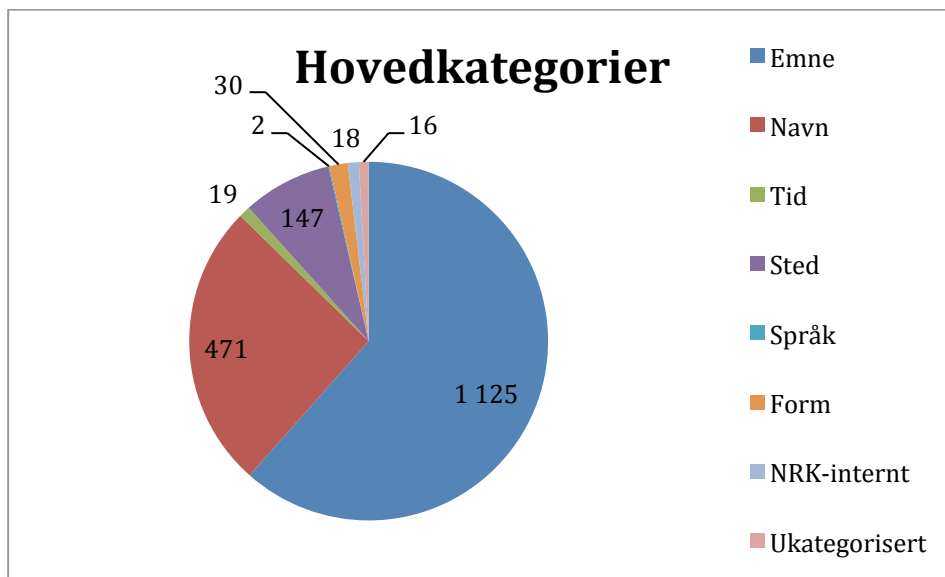
Etter at NRK Super ble opprettet i 2007 er antallet barneprogram på moderkanalen NRK1 betydelig redusert. I mitt utvalg er det kun programmet *Newton* som faller inn under denne redaksjonskategorien.

Den lave andelen tagger i redaksjonskategorien Sport er svært misvisende i og med at sportsinnslag i tilknytning til andre nyheter havner i Nyheter. Jeg valgte derfor å gjennomgå nyhetssendingene og opprettet redaksjonskategorien Nyheter/Sport for de gjeldende taggene. Resultatet viste at 279 av taggene i nyhetskategorien med fordel kunne vært plassert i Sport. Dette endrer fordelingen betraktelig, og den reelle fordelingen blir derfor:

1. Nyheter: 758 tagger
2. Kultur og underholdning: 561 tagger
3. Dokumentar og fakta: 179 tagger
4. Helse, forbruker og livsstil: 31 tagger
5. Barn: 16 tagger
6. Sport: 283 tagger

4.1.2. Kategorier i analysen

Selv om alle taggene kan ses på som deskriptive, så representerer de emneinnholdet på ulike måter. Kategoriene er inndelt etter en induktiv fremgangsmåte, noe som vil si at jeg opprettet og utvidet kategorier og underkategorier etter behov. Jeg endte opp med å fordele taggene i syv hovedkategorier, og disse er fordelt som i figur 8.

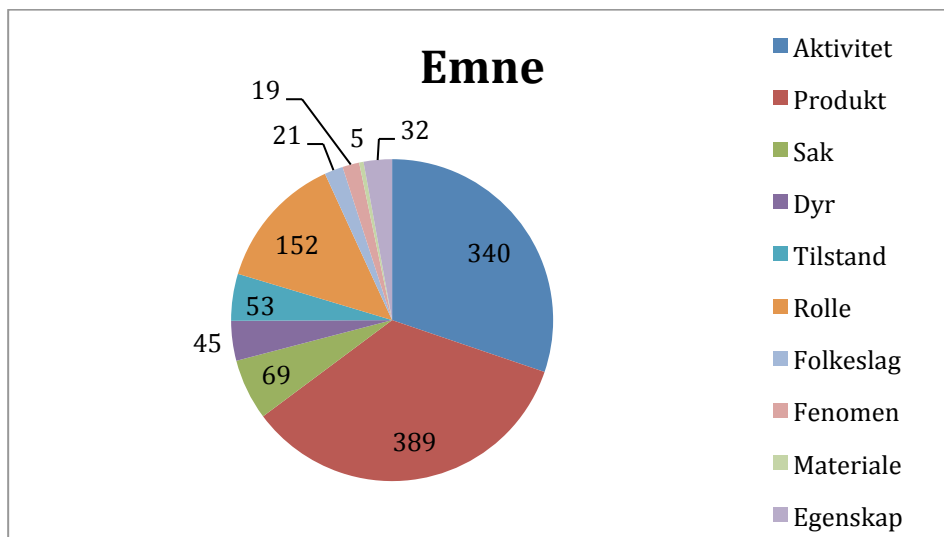

Figur 8: Fordeling av antall tagger etter hovedkategorier.

Omtrent to tredeler av utvalget regner jeg for å være direkte emnerelatert, mens de resterende kan plasseres i ulike fasetter. Av de 1 828 taggene er omtrent 60 % plassert i *Emne*, 25 % plassert i *Navn* og 8 % i *Sted*. I tillegg er et mindre antall tagger plassert i kategoriene *Tid*, *Språk*, *Form* og *NRK-internt*. 16 tagger lot seg ikke kategorisere. Eksempel på de ukategoriserte taggene er «kjedelig» «mangel» og «mere», som i stor grad beskriver påfølgende tagger. Den lave andelen tagger i *Språk* og *Form* tyder på at de produksjonsansatte i liten grad vurderer innslagernes språk og form for å være avgjørende for innholdet.

I kategorien *NRK-internt* valgte jeg å plassere tagger som kun er beregnet på intern gjenfinning, og der det ikke er tatt hensyn til at de skal ut til publikum. Eksempler på tagger i denne kategorien er «vignett», «panorering» og «avslutning».

Min kategori *Emne*, se figur 9 på neste side, representerer *Personality* i Ranganathan sine PMEST-fasetter, mens kategoriene *Tid* og *Sted* er i fullstendig samsvar.

Figur 9: Fordeling av tagger i kategorien *Emne*.

Flere av kategoriene som ble inkludert i den utvidede Bliss Bibliographic Classification (BC2) er like mine underkategorier i *Emne* (Broughton 2008 s. 265). Blant disse er BC2 sine *Process* og *Operation*, som utvider Ranganathan sin *Energy*, og samsvarer med min *Aktivitet*. Eksempler på tagger fra denne kategorien er «leksehjelp» og «missekåring». *Product* og *By-product* i BC2 samsvarer med min kategori *Produkt* der jeg blant annet har plassert taggene «robotvindusvasker» og «veteranmotorsykkel». *Produkt* representerer de fleste taggene i *Emne*, tett fulgt av *Aktivitet*. 152 tagger er plassert i kategorien *Rolle*, hvor tagger som «settestatsråd», «kjøttgrossister» og «polarheltninne» finnes. Jeg valgte i tillegg å opprette egne kategorier der egenskaper (32 tagger), folkeslag (21 tagger), fenomener (19 tagger) og materialer (5 tagger) er del av emneinnholdet i innslaget. Disse kategoriene har lavest andel tagger i datasettet – men jeg mener likevel at taggene er så distinkte at de ikke kunne vært plassert i andre kategorier.

De øvrige kategoriene er *Dyr* («rumpetroll») med 45 tagger, *Tilstand* («underdogs») med 53 tagger, og *Sak*, der jeg plasserte de 69 taggene som representerer svært generelle emner. Eksempler på dette er «Fotball», «teknologi» og «hestesport».

Jeg har valgt å la kategorien *Navn* inneholde både reelle navn og kallenavn på personer («Egil Olsen», «drillo») og fiktive personer («Han Solo»), organisasjoner («SV»), og produkt («ku i tunnelen»). Kategorien *Sted* er delt opp etter både geografisk lokasjon og oppholdssted. Derfor inneholder denne kategorien både land («ghana»), by («Trondheim»), kommune («Kåfjord»), område («veikryss»), landskap («strandlinje»), institusjon («sykehjem»), og

oppholdsrom («kjøkken»). Kategorien *Tid* har jeg valgt å dele opp i underkategoriene *År*, som for eksempel inneholder taggen «2014», og *Periode*, som inneholder blant annet taggene «allehelgen» og «seks år».

4.2. Presentasjon av informantene

Informantene består av to kvinner og tre menn i alderen 28 til 50 år, og de ble intervjuet i perioden 14. til 20. februar 2013, se tabell 6. Informantene har jobbet i NRK mellom fem måneder og 15 år, og har derfor ulik arbeidserfaring i kringkastingen. De har arbeidet med metadataføring mellom fem måneder og fire år. Tagger ble innført som en del av metadataføringen våren 2011, noe som gjør at det kun er Informant 3 som ikke var med på innføringen av de nye arbeidsoppgavene.

Informant	Fødselsår	Tid i NRK	Tid med metadataføring	Metadatafører
Informant 1	1973	10 år	1 år	Daglig
Informant 2	1962	15 år	4 år	Ukentlig
Informant 3	1984	5 måneder	5 måneder	Daglig
Informant 4	1979	11 år	2,5 år	Sjeldnere enn månedlig
Informant 5	1979	5 år	1,5 år	Sjeldnere enn månedlig

Tabell 6: Oversikt over informantenes nøkkelinformasjon.

Informantene er tilknyttet redaksjonene Nyheter, Underholdning og Super. De er ansatt på fulltid i faste stillinger, som redaksjonsassistent, script, nettansvarlig, metadataansvarlig og produksjonsleder. To av informantene har delte stillinger med flere titler og ansvarsområder. Enkelte av informantene sitter i stillinger som kontrollerer og supplerer metadataføringen til journalister og reportere, mens andre fører all metadata. Informantene mine jobber alle på Marienlyst, noe som betyr at ingen distriktskontor er representert i denne undersøkelsen.

To av informantene fører metadata daglig, én fører ukentlig og de to siste indekserer sjeldnere enn månedlig. Kun én av mine fem informanter har TV-relatert utdanning, mens tre har tatt kurs internt i NRK. Den siste informanten har ingen relevant utdanningsbakgrunn. Fire av informantene er direkte involvert i produksjonen av sendingene, mens én har et overordnet ansvar.

4.2.1. Informant 1

Informant 1 har tre ulike ansvarsområder i sin redaksjon. Bakgrunnen er utdanning innen informasjonsteknologi og historie, men hun har senere tatt kurs internt i NRK. Erfaringen fra et studieprosjekt kan ses på som relevant for tagging. Informanten har arbeidet i NRK i ti år, og med metadatiføring i omtrent ett. Hun fører metadatiføring daglig, og bruker omtrent 45 minutter på dette arbeidet. Hun beskriver arbeidet som viktig, og ønsker å gjøre en best mulig innsats. Ifølge informanten er ikke metadatiføringen noe journalistene og reporterne liker å gjøre, noe som fører til at mye av hennes stilling handler om å mase på, og forsøke å bevisstgjøre, kollegene. Det er kun hun som fører metadatiføring i redaksjonen. Informanten har kjennskap med sosiale nettsteder med mulighet for brukertagging, men tagger ikke selv.

4.2.2. Informant 2

Informanten har vært i NRK i ulike stillinger i 15 år. Vedkommende har bakgrunn som utøvende kunstner, men også denne informanten har tatt kurs internt i NRK. Hun anslår at hun har jobbet med metadatiføring i fire år, i og med at hun deltok i utviklingen av den nye programvaren. Informanten fører metadatiføring på en fast programserie ukentlig, men i perioder også for andre sendinger. Hun estimerer tidsbruken per sending til rundt 20 minutter. Informanten fører all metadatiføring selv, og har derfor full kontroll i sin redaksjon. Denne informanten har også opprettet profiler på ulike sosiale nettsteder med mulighet for brukertagging, uten selv å tagge.

4.2.3. Informant 3

Den tredje informanten har vært ansatt i NRK i omtrent fem måneder. Informanten har relevant utdanningsbakgrunn innen fjernsynsproduksjon. Han har jobbet med metadatiføring siden oppstarten, og kontrollerer og fører metadatiføring daglig. Informanten indekserer flere ulike sendinger, og han regner med at han bruker fra fem minutter og oppover på dette. Også denne informanten forteller om kolleger som til stadighet må påminnes metadatiføringen. Ansvarer deles med flere andre i samme stilling. Informanten har god erfaring med blogging og sosiale nettsteder, og tagger aktivt privat. Han tror dette påvirker hvordan han tagger, selv om han velger mer populære tagger privat.

4.2.4. Informant 4

Informant 4 har vært ansatt i NRK i elleve år, og jobber på ulike prosjekt. Det fører til at det kan gå lang tid mellom hver gang han fører metadatiføring. Denne informanten har som to av de andre tatt interne kurs. Han mener at han har ført metadatiføring i omtrent 2,5 år, og at han bruker

omtrent 45 minutter på selve indekseringen. Han presiserer at dette avhenger av lengden på sendingene. I tillegg forbereder han seg. Informanten synes denne delen av stillingen er krevende, ikke minst fordi det kan gå opptil et halvt år mellom hver gang han fører metadata. Den fjerde informanten har også erfaring med tagging fra sosiale nettsteder, selv om han mener at han bruker så ulike tagger privat og profesjonelt, at de ikke kan sammenlignes.

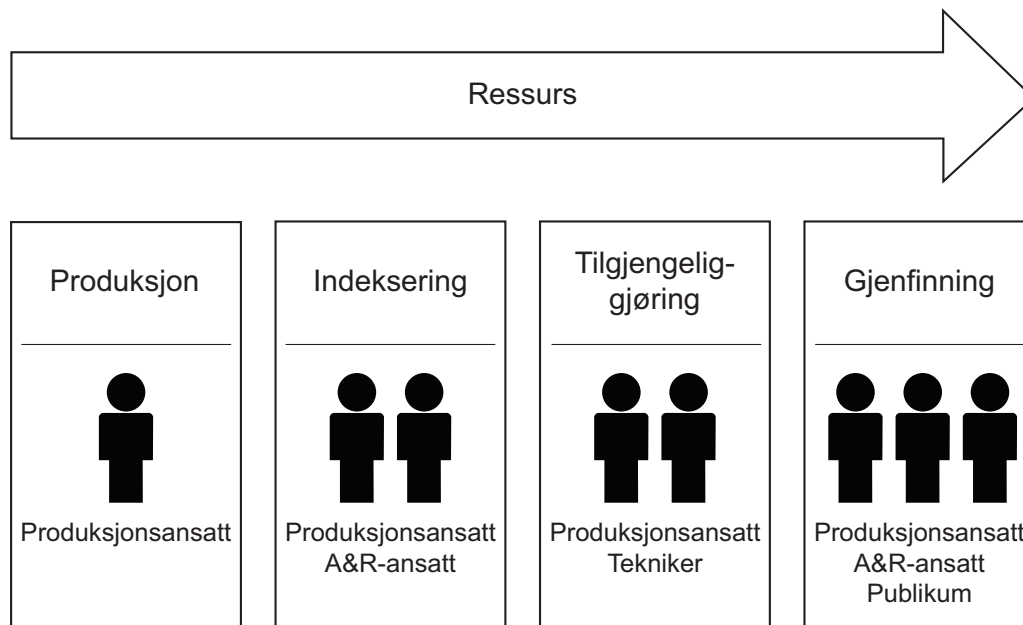
4.2.5. Informant 5

Min femte informant har jobbet i NRK i fem år, og med metadata i omtrent 1,5 år. Denne informanten har en annen type stilling enn de øvrige, med et overordnet ansvar for metadata og teknisk tilrettelegging i en stor redaksjon. Han fører i utgangspunktet ikke metadata, men lærer opp og veileder de ansvarlige redaksjonsmedlemmene. Informanten forteller at det er lagt opp til et regime der hvert prosjekt ikke anses som avsluttet før også alle metadataene er på plass. Informant 5 har også erfaring fra sosiale nettsteder, og uttrykker et ønske om å kunne inkludere publikum på denne måten.

4.3. Agent-typer i indekseringen

Det er ulike typer agenter i NRK sitt indekseringssystem; de produksjonsansatte, som representerte opphavspersonen; mediearkivarene som representerte den profesjonelle indeksereren, og; researcheren, som representerer gjenfinningen (Mathes 2004; Kipp 2006a, 2006b). I tillegg må man ta hensyn til publikum, som også skal finne igjen sendingene. Agent-typene vil, ifølge Peters (2009 s. 120), indeksere ulikt i og med at de vektlegger ulike aspekter ved ressursen. Voss (2007) mener man i tillegg skal inkludere en fjerde agent; den som gjør ressursen tilgjengelig. Mine informanter representerer alle de fire agent-typene. Fire av informantene jobber med utvikling av sendingene, og de samme fire indekserer og gjør research. I tillegg representerer Informant 5 den tekniske kompetansen, selv om man etter indekseringsprosessen automatisk tilgjengeliggjør sendingene for publikum. Flere av informantene nevner at de bruker nett-TV privat, og på den måten kan man si at de representerer publikum – selv om de selvsagt har bedre kunnskaper om programinnholdet enn det ordinære publikummet.

Figur 10 viser forløpet til en sending i NRK, der den må gjennom fire stadier. Sendingene blir produsert, indeksert, tilgjengeliggjort og gjenfunnet av ulike typer agenter. I NRK kan de produksjonsansatte representere alle disse agent-typene, eller rollene.

Figur 10: Figuren viser forløpet til en ressurs i NRK, og de ulike agent-typene de produksjonsansatte representerer. Arkiv & Research representerer her profesjonelle indekserere/researchere.

De fire rollene er ikke fordelt på flere ansatte, men hver ansatt kan ha opptil fire roller. I indekseringen kan det føre til at de produksjonsansatte tagger med termer de selv ville fortrukket i gjenfinningsprosessen. Informantene mine forteller at de forsøker å tagge med de begrepene de selv ville brukt for å søke etter ressursen. I tillegg til de produksjonsansatte kan sendingene i særtilfeller blir indeksert av profesjonelle mediearkivarer i Arkiv & Research. De produksjonsansatte tilgjengeliggjør den ferdig indekserte sendingen for nett-TV, noe som er tilrettelagt av teknikere. Sendingene blir gjenfunnet både av produksjonsansatte, profesjonelle researchere i Arkiv & Research og publikummere.

Kipp har i flere forskningsprosjekt (2006a, 2006b, 2011a, 2011b) sett på ulikheter i indekseringen til de tre opprinnelige agent-typene. I undersøkelsene har hun brukt tagger fra CiteULike og PubMed, der brukere har høy domenekunnskap, og kan forventes å indeksere presist i forhold til emneinnholdet. Hun finner at opphavspersoner og profesjonelle indekserer mer spesifikt enn brukerne. Dette mener hun kan skyldes at de bruker nyere terminologi og neologismer (2006b). Funnene til Heckner, Mülbacher & Wolff (2008) samsvarer med Kipp sine. I tillegg peker de på at brukere ofte tagger med færre termer enn opphavspersoner. Både Kipp (2011b, 2011c), Heckner, Mülbacher & Wolff (2008) og Thomas, Caudle & Schmitz (2009) konkluderer med at opphavspersoner, profesjonelle og brukere tagger med relativt like termer.

NRK har produksjonsansatte med høy domenekunnskap, og tre av mine informanter er involvert både i planleggingen og produksjonen av sendingene. Både Informant 1 og Informant 2 har stillinger der de er særdeles involvert i produksjonen av sendingene. De innhenter informasjon og bidrar med forslag i preproduksjonen. Informant 4 er involvert i utformingen av manus og sendinger.

4.4. Indekseringspraksis

Mye har endret seg siden NRK jobbet etter den klassiske modellen med avsender, budskap og mottaker, blant annet indekseringssystemet. Fra å bli produsert, indeksert og gjenfunnet i adskilte ledd, skjer alt dette nå hovedsakelig hos de produksjonsansatte. Etter omleggingen, der det ble besluttet at all indeksering og mest mulig gjenfinning skal skje ute i redaksjonene, har de produksjonsansatte fått et betydelig større ansvar for sendingene (Røed et al. 2011).

Ressursene i NRK er sendingene i sin helhet og innslagene som utgjør sendingene. Cutters kriterium for «literary warrant», som sier at vokabularet skal være direkte avledet fra et reelt litteraturbelegg (Svenonius 2001 s. 135), betyr at taggene ikke kan være basert på tanker, prinsipper eller planlagte ressurser (Broughton 2008 s. 43). De som indekserer kan dog ha ulik oppfatning av ressursens emneinnhold, og hvem målgruppen er – og derfor indekseres de samme ressursene ulikt.

Når det er levende bilder som skal indekseres må det tas hensyn både til det visuelle, talen, musikken og handlingen i den konseptuelle analysen, selv om det er ulik lengde på sendingene (Lancaster 2003 s. 244). I tillegg må de iboende egenskapene i ressursen vurderes (s. 215), jamfør Panofskys tre nivå av ikonografisk analyse (Panofsky 1962 i Rasmussen 1997). I den konseptuelle analysen blir emneinnholdet registrert før taggene blir oversatt og tildelt (Lancaster 2003 s. 9; Voss 2007). Jeg spurte derfor informantene mine hva de fokuserer på i indekseringsøyeblikket, og om de analyserer bildene, lyden eller den helhetlige handlingen. Informant 1 forteller at «jeg tenker på innslagene i sin helhet. Jeg tenker bilder, lyd og personer som er med. Og jeg tenker situasjoner». Informant 3 pleier å lese den omkringliggende informasjonen, og se gjennom innslagene i de tilfellene han er usikker. Informant 2 forteller at hun ikke er konsekvent på hvordan hun tenker. Noen ganger er det bildet og andre ganger handlingen.

4.5. Indekseringspolitikk

Utvalget mitt, som består av alle sendinger på NRK1 i løpet av én uke, bortsett fra repriser sendt i samme periode, var opprinnelig på 249 sendinger. Etter at repriser og distriktssendinger var luket ut, gjenstår 191 sendinger. 135 av disse hadde ikke tagger blant sine metadata. Mitt reelle utvalg av sendinger er derfor på kun 56, noe som tilsvarer en knapp tredjedel av de totale sendingene mellom 8. og 14. oktober. Sendingene i utvalget består av 818 unike innslag, men kun 371 av disse er tagget. Mitt reelle utvalg ble derfor 371 innslag fordelt på 56 sendinger. Noe av grunnen til det lave antallet kan være gjenbruk av sendinger som er produsert før taggingen ble introdusert som indekseringsmetode.

Kvaliteten på indekseringen avhenger i stor grad av indekseringspolitikken organisasjonen har lagt opp til, noe jeg gjennomgikk i kapittel 2.3. Det er spesielt valget av indekseringsspråk og indekseringsnivå som er avgjørende for hvordan indekseringen av ressursene vil bli. Man bør ta utgangspunkt i hvilke ressurser som skal indekseres, og hvor presist eller grundig man ønsker at søkerresultatet skal være, før man bestemmer seg for indekseringsspråk. Jo flere termer som påføres, jo grundigere er ressursen indeksert. Motsatt er det når man indekserer med få, men svært spesifikke termer (Lancaster 2003 s. 27). I tillegg skal man følge spesifisitetsprinsippet, der den som indekserer bruker termene som best mulig kan beskrive hele emneinnholdet (Svenonius 2001 s. 188).

Datamaterialet fra taggene tyder på at det er mangelfull indeksering i redaksjonene. Jeg finner store forskjeller i blant annet grundighet og spesifisitet, sammensatte termer, skrivefeil og flertallsending. Disse kommer jeg tilbake til i kapittel 4.8, der jeg analyserer de terminologiske utfordringene i materialet.

4.5.1. Valg av indekseringsspråk

I NRK ble indekseringspolitikken endret da de la om til Programbanken som arbeidsverktøy i 2009. Der ble det nødvendig at produksjonsansatte selv påførte deler av metadataene. På grunn av dette, og for å sikre at indekseringen forgikk i kun ett ledd, ble det i 2011 formelt besluttet å legge indekseringsansvaret på de produserende enhetene. I Programbanken er det er syv metadatafelt som de produksjonsansatte alltid skal fylle ut, og som skal sikre kvaliteten på indekseringen. Ifølge Metadataseksjonen holder disse mål for intern gjenfinning dersom de indekseres etter de gjeldende retningslinjene (Tremoens, Günter, Engan, Johnsen & Howlid 2013). Tagger er ett av disse kravene, og skiller seg fra de andre feltene ved å ha liten grad av kontroll. Den som indekserer skal støtte seg til taggereglene som ble utviklet av Arkiv &

Research i 2011 (Bakke & Fleischer 2011), i tillegg til at de kan velge termer fra en automatisk generert taggeordliste. Denne valgfriheten gjør at NRK sitt indekseringsspråk fremstår som lite kontrollert. De produksjonsansattes tagger tilsvarer derfor de brukergenererte taggene vi kjenner fra folksonomier, selv om de har høy domenekunnskap.

4.5.2. Indekseringsnivå

Nivået på indekseringen avhenger av hvor grundig ressursene er indeksert. Lancaster skiller mellom grundig, selektiv og spesifikk indeksering (2003 s. 29). Indeksererens valg vil påvirke gjenfinningen av ressursen. Lancaster påpeker at kvaliteten også påvirkes av den som indekserer (2003 s. 86), og at de som har høy erfaring bør indeksere mer konsist (s. 89). Mine informanter har svært ulik erfaring, det skiller omtrent 3,5 år med erfaring i metadataføring.

Når det gjelder tagging fikk redaksjonene opplæring i dette i løpet av våren 2011, men som det fremkommer av intervjuene, er det stor variasjon i erfaringen. Informant 3 har kun jobbet omtrent fem måneder i NRK, og har derfor minst erfaring – men informanten fører metadata hver dag. Informant 2 har vært i NRK lengst, og fører én gang i uken.

Internt- og eksternt taggemønster, der indeksereren i stedet for å analysere hver ressurs isolert heller velger å bruke forhåndsdefinerte tagger eller kopiere fra lignende ressurser, kan være en årsak til hvorfor sendingene enten er grundig eller spesifikt indeksert. Informantene er samstemte i at det hverken foreligger formelle eller uformelle mønster i indekseringen, selv om det i enkelte innslag er tagger som ofte gjentas. I Super brukes selvfølgelig taggene «barn» og «skole» ofte. I nyhetsredaksjonen hender det at de diskuterer og ber hverandre om forslag til hvilke tagger som skal brukes når store saker, som de skjønner kommer til å bli fulgt opp, avsløres. En av informantene nevner «terra-skandalen» som eksempel på en slik type sak.

4.5.3. Veiledning og opplæring

Etter at Arkiv & Research hadde utarbeidet retningslinjene for tagging, ble de ansatte i redaksjonene fortløpende lært opp. Fra 2012 indekseres alle TV-sendinger ute i redaksjonene. Taggereglene ligger lett tilgjengelig på NRK sin intranettside, i tillegg ble det sendt ut informasjonsskriv. De produksjonsansatte kan videre støtte seg til en automatisk taggeordliste som er implementert i arbeidsverktøyet. Ifølge Informant 4 er det produksjonslederen som har det formelle ansvaret for metadataføringen, men denne har mulighet til å delegerer arbeidsoppgavene videre. Ofte faller indekseringen på redaksjonsassistenter og scripter.

4.5.3.1. Taggereglene

I taggeregelverket til NRK står det at man skal ta hensyn til innholdet, og tagge deretter. Dette bekreftes av Informant 5, som forteller at målet er å få de som indekserer til å tenke selv. Det er avhengig av innholdet, og varierer fra sak til sak. I taggereglene brukes argumentet om at flest mulig skal finne igjen innholdet i den nye nett-TV som motivasjon for å få de produksjonsansatte til å tagge. Sendingene skal være gjenfinnbare også om ti år. I tillegg skal både researchere internt i NRK og publikum bli inspirert, og henvises til beslektet innhold uavhengig av format (Bakke & Fleischer 2011 s. 3).

Reglene består av tolv punkter, som sier at indeksereren skal; 1) dekke «hvem», «hva» og «hvor», i tillegg til «når» der det er relevant; 2) følge bokmål; 3) velge allmenne ord og begrep; 4) bruke kjente navn på hendelser; 5) ikke skrive setninger; 6) bruke forkortelser der disse er best kjent; 7) legge til vanlige synonymer; 8) skrive presise tagger; 9) legge til generelle tagger ved behov; 10) dele opp sammensatte ord i tillegg til å bruke selve ordet; 11) unngå tagger med dobbel betydning og eventuelt legge til oppklarende, og; 12) alltid skal være varsom (Bakke & Fleischer 2011 s. 4).

Reglementet sier ingenting om hvor mange tagger som bør påføres de enkelte sendingene, eller hvorvidt man skal tagge på program- eller innslagsnivå, eller på begge. Under intervjuene var det én av mine informanter som tagget kun på programnivå, men dette var ifølge informanten et særtilfelle avklart med redaksjonens metadataansvarlig. To av de andre informantene forteller at de alltid tagger på både program- og innslagsnivå.

Informantene forteller at de alltid indekserer de feltene de er bedt om, men de er desto vagere når det kommer til hvordan de forholder seg til taggereglene. Tre av informantene innrømmer at de ikke kjenner innholdet i taggereglene spesielt godt. Informant 1 forteller at «jeg skjønnte nå at jeg må sette meg mer inn i taggereglene».

4.5.3.2. Taggeordlisten

Taggeordlisten, som skal hjelpe de produksjonsansatte med å indeksere så konsist som mulig, består av omtrent 8 000 termer, og den vokser stadig. Informantene mine forholder seg svært ulikt til denne ordlisten. Informant 1 bruker den aktivt, og forsøker å skape et konsist vokabular ved stadig å velge de samme taggene som allerede ligger der. På denne måten kan vokabularet «forme seg til å bli ganske likt allikevel». Informant 2 mener derimot at ordlisten er irriterende, og velger å overse forslagene som kommer opp. Informanten forteller at hun stort sett alltid oppretter nye tagger.

4.5.4. Tagger og målgrupper

Taggematerialet viser at det er enkelte interne tagger som er ment enten for det gamle metadatafeltet «bildebeskrivelse» eller for internt bruk. Eksempler på dette er taggen «exteriør» fra program #14, *Oddasat* sendt 9. oktober. Exteriør er et begrep som tidligere ble brukt for intern gjenfinning av bilder. Taggen «flyplass» fra program #49, *Lørdagsrevyen* sendt 13. oktober, kan man også tolke som en bildebeskrivelse. Innslaget handler om Egil Olsen og landslaget i fotball, som er på vei til Kypros for å spille VM-kvalifiseringskamp. Flyplass kan i tillegg være lokasjonen de befinner seg på under intervjuet. Dette kan være nyttig informasjon for de som driver research, men vil oppleves som støy for publikum.

Man skal søke å etterstrebe et vokabular der det er samsvar mellom indeksererens termer og brukerens termer. «Flyplass» kan være både sted og bildebeskrivelse, og oppleves derfor som tvetydig. Man kan, i NRK sitt tilfelle, argumentere med at det er høy grad av samsvar i og med at indekserer og researcher ofte er samme person. I tillegg skal vokabularet samsvare med publikums søkeuttrykk.

Sendingene skal gjenfinnes av både publikum, av produksjonsansatte, og av ansatte i Arkiv & Research. Indekseringen må derfor være tilpasset de tre brukergruppene. Jeg spurte informantene mine hvem de anså for å være målgruppen for taggene. Informant 1 tenker hovedsakelig på publikum, og er opptatt av å bruke et enkelt språk slik at også barn og fremmedspråklige enkelt skal kunne orientere seg i sendingene. Det samme gjør Informant 2, som mener feltet for beskrivelse, som kun er synlig internt, er dekkende for produksjonsansatte og researchere. Informant 3 tenker uavhengig av målgruppe, men heller hvordan han skal beskrive sendingen for noen som ikke kjenner innholdet. Den femte informanten, som har et overordnet ansvar, mener det er vanskelig for de ansatte å unngå faguttrykk. I taggematerialet valgte jeg å opprette en egen kategori for NRK-intern sjargong, altså tagger som «vignett» og «panorering», som er lite nyttige for både intern research og publikum. Blant de 18 taggene i mitt materiale som er kategorisert som *NRK-internt* forekommer blant annet «vignett» fem ganger, «intro» to ganger, og «rulleteks» én gang.

Materialet inneholder både tvetydige og feilaktige tagger, i tillegg til at det synliggjør usikkerhet i forhold til målgruppene det tagges for, og at retningslinjene for tagging ikke overholdes. Vokabularet til NRK oppleves som ukontrollert, og overholder derfor hverken kriteriet for «use warrant» eller «structural warrant» (Svenonius 2001 s. 135).

4.5.5. Bruk av vokabularet

Taggeordlisten, som genererer forslag om automatisk fullføring av termene i de ulike metadatafeltene, kan minne om emneordslister, som er den enkleste formen for kontrollerte vokabular (Broughton 2008 s. 91). NRK sin liste består av omtrent 8 000 ord, og skal hjelpe de som indekserer med å indeksere konsekvent. Både ordlisten og taggereglene er en form for terminologisk kontroll av taggene. Smith kaller det å oppfordre brukerne av en folksonomi til å ha mindre variasjon i taggene (2008 s. 57), noe som er direkte overførbart til vokabularet til NRK sine produksjonsansatte.

På bakgrunn av hjelpemidlene de ansatte har i taggeordlisten og taggereglene kan man si at NRK har lagt opp til et delvis kontrollert taggesystem. Om indeksereren velger å ikke følge retningslinjene, får det ingen konsekvenser for ressursen eller indeksereren. Dette betyr i praksis at sendinger med kun teknisk genererte metadata kan tilgjengeliggjøres for publikum, noe som vanskeliggjør gjenfinningen.

Tagger ble inkludert i metadataene for å gjøre indekseringen for de produksjonsansatte enklere. De skal erstatte de tidligere feltene bildebeskrivelse og innhold/beskrivelse, og engasjere publikum på nett-TV. I tillegg var det et mål om å utvikle taggene, slik at også publikum etter hvert kunne tagge sendinger. Dette prosjektet ligger nærmere folksonomier enn de produksjonsansattes indeksering, i og med at brukerne nå er utenforstående publikummere.

Smith (2008) har identifisert fem ulike bruksområder for dagens taggesystem; 1) å organisere personlig informasjon; 2) sosial bokmerking; 3) å samle og dele objekter; 4) å forbedre netthandel, og; 5) annet bruk, som spillet ESP Game (s. 7-12). NRK sine tagger samsvarer ikke med noen av disse bruksområdene, men de har likhetstrekk med punkt tre, der man deler ressurser med andre. I tillegg kan man argumentere for at det er fellestrekk med punkt fire, i og med at NRK har hatt et ønske om å inkludere publikum på sine nettsider. Gjøres dette vil en slik mulighet kunne forbedre nett-TV-opplevelsen.

4.6. Indekseringsadferd og motivasjon

Kvaliteten på indekseringen avhenger av motivasjonen til de som tagger. I tillegg avhenger det av hvordan taggingen foregår, og innsatsen de produksjonsansatte legger ned.

4.6.1. Indekseringsadferd

I intervjuene mine forsøkte jeg å avdekke hvordan de produksjonsansatte tenker når de utfører taggingen. Sinha (2005) mener tagging krever mindre kognitiv innsats enn annen indeksering, og at dette kan være grunnen til at det har blitt en så populær indekseringsform. Jeg spurte informantene om de synes det er vanskelig å representere emneinnholdet i innslaget eller sendingen i enkelttermer, og fikk litt ulike svar. Informant 1 og Informant 2 mener det handler om erfaring. Informant 1 forklarer at det er noe man venner seg til. Informant 4 mener tagger ikke beskriver innholdet godt nok, og gir uttrykk for at det fungerte bedre før omleggingen. Samtidig sier han at tagging er bedre enn ingenting. Informant 5 forklarer at når han har opplæring i tagging, så prøver «jeg å lære dem å tenke mest mulig selv, og å bruke mest mulig skjønn. Det skal være minst mulig fagsnakk og mest mulig det som dukker opp først opp i hodet på deg. Enkle og greie søkeord».

Informant 4, som indekserer svært sjelden, bruker tid på å forberede seg før selve indekseringen. Informanten forteller at han lager seg en liste over relevante tagger for de ulike innslagene, som han utvider etter hvert som han ser gjennom sendingen. Til sist fører han inn taggene.

I løpet av intervjuet spurte jeg informantene om de er vant med privat tagging fra sosiale nettsteder, og eventuelt hvordan de trodde det hadde påvirket taggingen deres. Alle informantene har kjennskap til brukergenerert tagging, men det er kun tre av dem som selv pleier å tagge. Også på dette punktet har informantene ulike oppfatninger. Informant 3 er tydelig på at han mener den private taggingen har økt bevisstheten hans også på jobb, mens Informant 4 har motsatt oppfatning, og sier det ikke påvirker hvordan han tagger på jobb. Uavhengig av om de mener at dette påvirker dem, har disse tre informantene mer erfaring enn de øvrige.

4.6.2. Motivasjon

Både Hammond, Hannay, Lund & Scott (2005) og Ames & Naaman (2007) forsøker å forklare brukernes motivasjon for å tagge. Førstnevnte mener man tagger mest selvisk når man er opphavsperson til ressursen, som bilder på Flickr. Når man tagger andres ressurser for andre brukere er motivasjonen minst selvisk. Eksempelet de bruker er artikler på Wikipedia (Hammond, Hannay, Lund & Scott 2005). Ames & Naaman (2007) og Nov, Naaman & Ye (2008) skiller i tillegg mellom privat- og sosial motivasjon, som deretter er delt inn i organisering og kommunikasjon. I NRK tagger de produksjonsansatte ressurser som kan oppfattes både som deres egne og andres sendinger. De er involvert i produksjonen, men i

ulik grad. Årsaken til at de tagger er også todelt, de gjør det både for (intern) organisering, og for å kommunisere sendingene ut til publikum.

Både Metadataseksjonen og informantene mine forklarer at mange ansatte ser på indekseringen som en påtvunget og ufrivillig del av arbeidsoppgavene. Metadataføring og tagging er plikt, og ikke lystbetont. «Mange tror at de jobber med et medium som bare er bilder på en skjerm, og som sendes ut fra én til mange. Én gang», forklarer Informant 5. Et par av de andre informantene er tydelige på at de ikke liker denne delen av jobben. Informant 4 forklarer at «jeg ikke klarer å sitte en hel dag, og bare gjøre dette».

Mine informanter forteller at de produksjonsansatte ikke er positive til den nye rollen som indekserere. Informant 4 kaller det for en «stebarnsjobb» som kun gjøres tilstrekkelig godt. En av de andre informantene forteller om svært kraftige reaksjoner fra kolleger i redaksjonen – og at disse ønsker å sende en formell klage på de nye arbeidsoppgavene. Både Informant 1 og Informant 3 føler at store deler av jobben er å mase på journalister og reportere. Informant 3 forteller at «jeg merker at jeg er mer bevisst på metadata enn andre, i og med at jeg har startet med metadata. Og maset mer enn hva kanskje andre folk har gjort. Jeg har jo blitt beryktet for det». Informant 1 forteller at hun må mase så mye at «de kaller meg bare for 'Metadata' her. Jeg maser jo, og det hater de. De hater metadata».

I NRK jobber man med å øke motivasjonen, og skape forståelse for taggenes potensiale. Målet er, ifølge Informant 5, at de ansatte selv skal ha et ønske om at deres sending blir gjenfunnet og sett også på nett-TV, og i arkiver om ti år. Derfor må ledere motivere på en måte de produksjonsansatte forstår. Begrepet «rating» klinger bedre enn antall klikk. Høy rating er lik høyt seertall. Dette kommer også Informant 4 inn på, samtidig som han mener at tankegangen om klikk og søkemotoroptimalisering må starte på toppen – hos de som tar avgjørelsene. Han forklarer videre at han er redd for at stillingsinstruksen kommer til å endre seg til å bli mer administrativ og mindre kreativ. Han forsøker å forklare hvordan dette påvirker innstillingen hans, og sier at «jeg er jo opptatt av å skulle gjøre ting riktig, det er ikke det. Jeg bare orker ikke... Jeg vil ikke... Jeg legger ikke sjela mi i det, liksom».

Informantene har ulik oppfatning av Metadataseksjonen. Både Informant 2 og Informant 4 forteller at de ofte bruker mediearkivarene når de trenger hjelp, og at de ikke nøler med å ta kontakt. Informant 3, derimot, visste ikke at det fantes en Metadataseksjon før han så min forespørsel om å delta i denne undersøkelsen. Informanten forteller om opplæring fra tidligere ansatte og samarbeid med kolleger i samme stilling. Informant 1 og 2 er begge de eneste som fører metadata i sine redaksjoner, og har derfor ikke de samme mulighetene til å konferere

med kolleger. Informant 4, som jobber prosjektbasert, kan også være alene i etterarbeidet – og dermed også med taggingen. Han forteller at «tanken på at noen fra Arkiv & Research kan komme innimellom og ha litt seminar jo fint, men problemet er jo bare at det er egentlig ingen som er veldig interessert i dette i redaksjonen».

En av informantene jobbet under intervjuet med en nyhetssending, og forklarer oppgitt om samarbeidet med sportsredaksjonen. I dette tilfellet har ikke journalisten tagget innslaget sitt; «det irriterer meg veldig når de ikke skriver noe. Så nå ble jeg lei. Det går en faen i meg i og med at de ikke har gjort det», sier informanten før han godkjenner innslaget til publisering uten tagger.

I Metadataseksjonens evaluering kommer det frem at opplæringen fungerer best i de redaksjonene som har egne metadataansvarlige. De mener Arkiv & Research i fremtiden må fokusere på å lære opp såkalte superbrukere, og å følge opp disse (Tremoens, Günter, Engan, Johnsen og Howlid 2013 s. 11).

4.7. Indekseringskvalitet

Kvaliteten på indeksering måles ofte ved å se på fullstendighet og presisjon i søkeresultatet, eller ved å se på hvor konsist samlingen er indeksert. Lancaster påpeker også at indekserere med kjennskap til ressursens emneinnhold har bedre forutsetninger for å kunne tagge spesifikt (2003 s. 88). Fire av mine informanter jobber direkte med produksjonen, og er mye involvert i sendingenes utforming. Dette bør tilsi at de har god kjennskap til innholdet de indekserer. En vanlig måte å måle kvaliteten på, er ved å undersøke fullstendighet og presisjon (Baeza-Yates & Ribeiro-Neto 2011) i gjenfinningen. Da trenger man tilgang til den totale samlingen, noe jeg ikke har hatt. Jeg velger derfor å fokusere på å undersøke konsistensen i datamaterialet mitt.

4.7.1. Konsistens i materialet

Når man undersøker konsistens, kan man skille mellom flere indeksereres konsistens (inter-indekseringskvalitet) og samme indekserers kvalitet (intra-indekseringskvalitet).

Informantene forteller at de i liten grad bruker tagger som er opprettet av andre. Informant 2 forteller at hun synes den automatiske ordlisten er irriterende, og aldri velger tagger derfra.

Dette fører til at inter-indekseringskvaliteten i NRK ikke forbedres.

Det er flere faktorer som påvirker hvor konsistent indekseringen er, og indekseringsspråk som består av tagger eller frie emneord fører med seg terminologiske utfordringer. Lancaster nevner disse faktorene; 1) antallet tildelte termer; 2) bruken av kontrollert vokabular versus tagger; 3) vokabularets størrelse og spesifisitetsnivå; 4) emnets karakteristikk og dets terminologi; 5) forhold knyttet til indeksereren; 6) indeksererens tilgjengelige hjelpemidler, og; 7) omfanget av ressursen som skal indekseres (2003 s. 71). Ovenfor har jeg vært inne på vokabularets grad av kontroll, og forhold knyttet til indeksereren, i tillegg til de hjelpemidlene indeksereren har tilgjengelig. I det videre kapittelet vil jeg gjøre rede for termene, og bruk og spesifisitetsnivå av vokabularet.

Smith peker på at manglende mønster i datasettet tyder på «messy metadata» (2008 s. 56-57), før han presiserer at dette ikke er forvirrende for brukeren som har påført taggene. Taggene er i NRK sitt tilfelle ikke beregnet kun på den som indekserer, i og med at andre ansatte og publikum skal ha lik nytte av taggene. De kan derfor oppfattes som rotete.

4.7.2. Analyse av grundighet og spesifisitet

Grundighet og spesifisitet kan undersøkes ved å se på hvor mange tagger som påføres de ulike sendingene. Sendinger med mange tagger er sannsynligvis grundigere indeksert enn sendinger med få, jamfør Lancasters teori om å inkludere alle aspektene ved ressursenes emneinnhold (2003 s. 27). Informant 5 forteller at det ikke er formalisert noe antall som skal påføres.

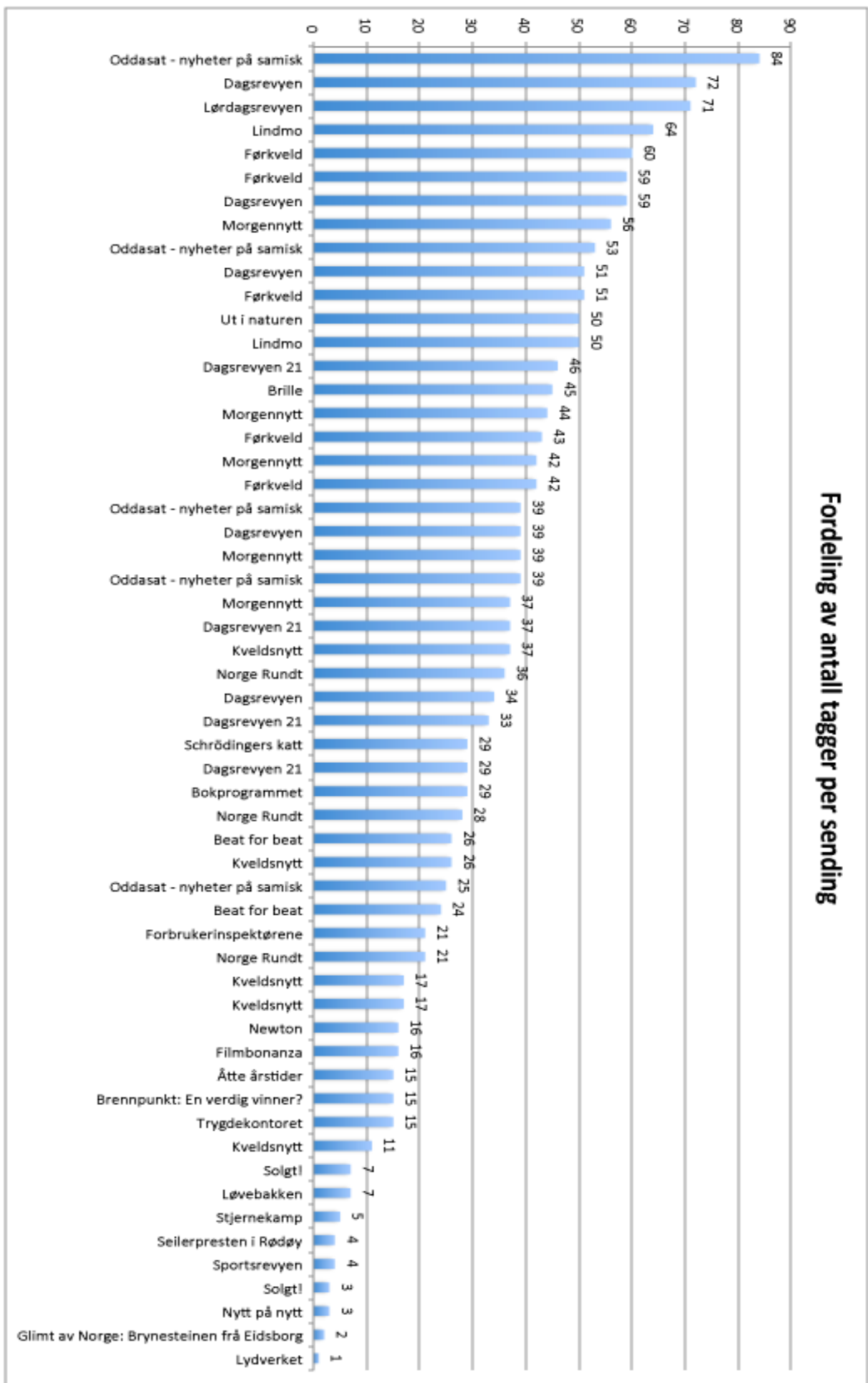
I datamaterialet finner jeg at indeksereren for program #15, *Førkveld* sendt 9. oktober, har tagget et innslag svært grundig med både «proff», «syklist», «proffsyklist», «sykkel», «sykling» og «terrengsykling» i et intervju med Gunn-Rita Dahle Flesjø. Dette innslaget vil ha høy fullstendighet, og enkelt bli gjenfunnet i et sykkelrelatert søk. I program #45, *Norge Rundt* sendt 12. oktober, er et innslag om Per Hoff, landets høyest dekorerte modellflyveteran, kun tagget med «modellfly» og «flymodeller». Dette innslaget vil derfor ikke bli gjenfunnet ved generelle søk om fly, men ha høy presisjon i trefflisten til de som søker etter modellfly. I eksempelet fra *Førkveld* ser vi at indeksereren ikke har valgt å forholde seg til spesifisitetsprinsippet. Ved kun å indeksere med «proffsyklist», i stedet for å legge til «proff» og «syklist» oppnår man en mer spesifikk indeksering. I NRK sine taggereglene er derimot et av forslagene til taggepraksis at man skal skrive både «puppetstunt», «pupper» og «stunt» (Bakke & Fleischer 2011 s. 5). Her bryter NRK med prinsippet om å bruke overordnede termer når det finnes spesifikke (Lancaster 2003 s. 34).

I mitt materiale, som består av 56 sendinger, er det et svært ujevnt antall tagger som er påført de ulike sendingene. Dette påvirker også inter-indekseringskvaliteten. Sendingen med flest tagger, program #31, *Oddasat* sendt 11. oktober, har hele 84 tagger. *Lydverket*, program #21, sendt 9. oktober, har derimot kun én tagg. Det er 27 sendinger med færre enn 30 tagger, og 29 sendinger med flere enn 30. Fem av sendingene har over 60 tagger. Fordelingen på de ulike sendingene er illustrert i figur 11 på neste side. Det er kun norske og samiske sendinger i utvalget, noe som tyder på at innkjøpte sendinger og serier ikke blir indeksert etter retningslinjene.

Informantene forteller at de tagger svært ulike antall. Når innslaget alt er tagget av en journalist eller reporter lar de som kontrollerer, ofte redaksjonsassistenter og scripter, taggene bli stående uavhengig av antall. Informant 2 trodde det holdt med én tagg per innslag og forteller at «det blir så sølete hvis det blir så masse tags», mens Informant 3 har lagt seg til en vane med alltid å påføre tre tagger. Informanten sier at «tallet tre er litt magisk på det meste, så hvis du har tre tagger så har du i hvert fall doblet (fra én), og har en ekstra, på en måte». Informanten mener tre ord bør være dekkende for hvert innslag.

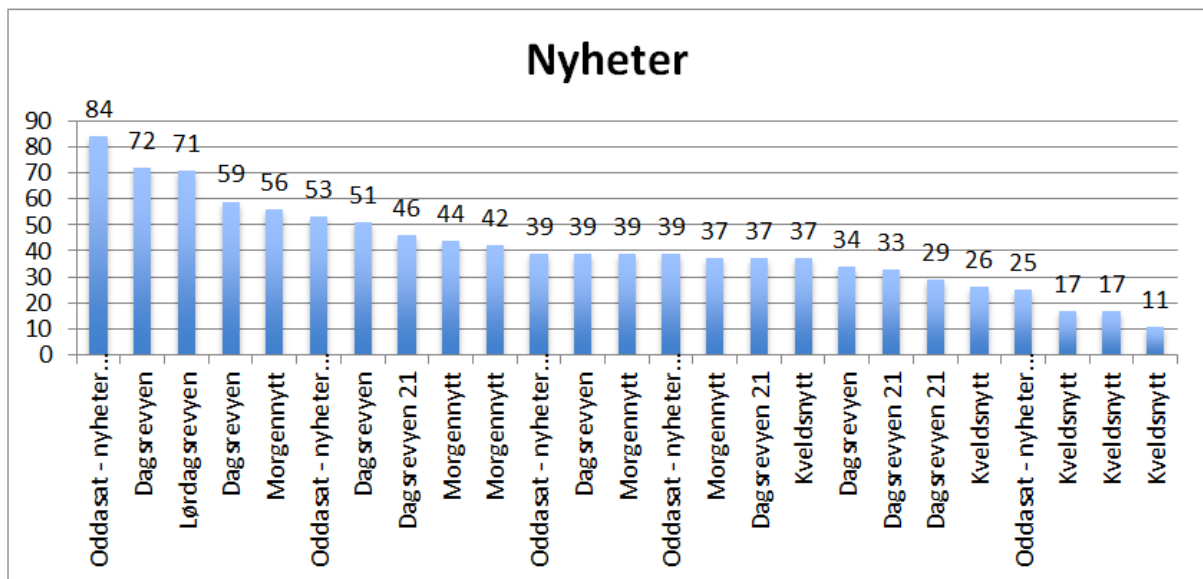
På grunn av det ulike antallet innslag i hver sending vil også antallet tagger variere, om indeksereren da velger å påføre tagger på alle innslagene. I eksempelet over, med *Lydverket* som kun har én tagg, er det 12 innslag totalt, og elleve av disse er ikke påført noen tagger. I eksempelet med *Oddasat*, som har hele 84 tagger, er det også 12 innslag totalt, og to som ikke er påført tagger. Gjennomsnittlig antall tagger for hele materialet er på 33 tagger per sending.

NRK oppnår hverken «desire lines» (Merholz 2004) eller den kritiske massen man får når ressursen tagges av mange brukere, i og med at sendingene ikke blir tagget av flere enn den ansvarlige produksjonsansatte. Dette fører til at skrivefeil og mindre relevante tagger blir stående som representanter for sendingene.

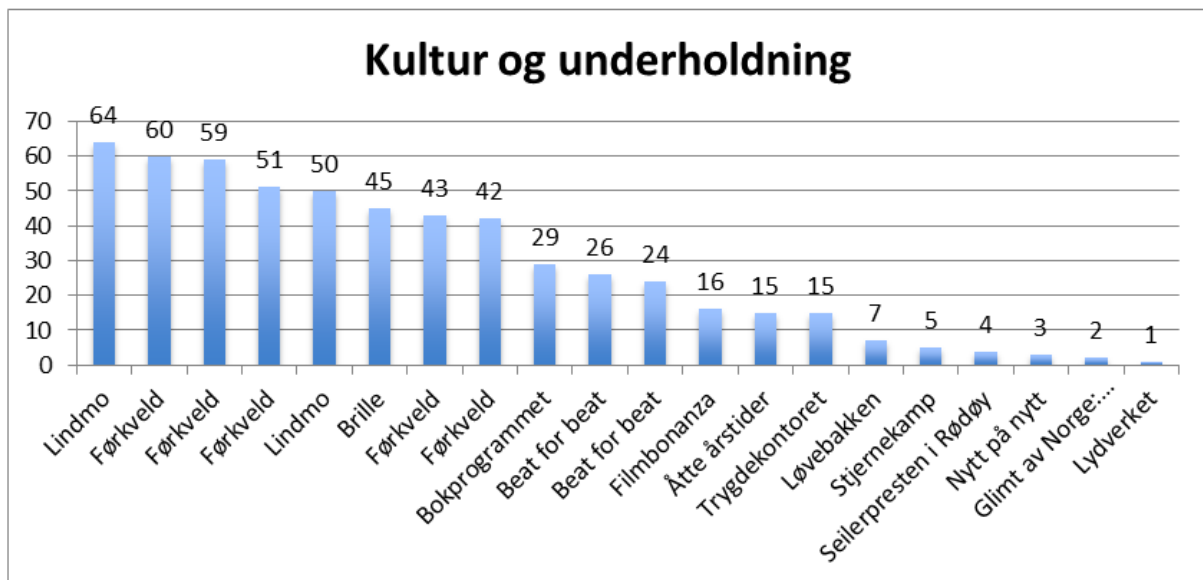
Figur 11: Fordeling av antall tagger per sending i det totale utvalget.

Figur 11 ovenfor viser at det er sendinger fra de to redaksjonskategoriene Nyheter og Kultur og underholdning som er representert med høyest antall tagger. Jeg har derfor valgt å isolere disse fra det resterende materialet, for slik å undersøke om det kan finnes noe mønster basert på redaksjonene som sendingene tilhører. Figur 12 under, representerer Nyheter.

Figur 12: Fordeling av tagger per sending i redaksjonskategorien Nyheter.

Det er stor spredning blant de 25 sendingene i Nyheter. Gjennomsnittsentallet for disse sendingene er på 41 tagger, noe høyere enn for det samlede materialet. En av sendingene med kortest varighet, *Oddasat* som kun varer i 15 minutter, har flest tagger, med 84 i samme sending. Samtidig ser vi at en annen *Oddasat*-sending er påført kun 25 tagger. *Oddasat* har den største spredningen blant nyhetssendingene. Sendingen med lengst varighet, *Morgennytt* som varer fra kl. 07:00 til 10:00, har en fordeling på mellom 37 og 56 tagger. *Kveldsnytt*, som også varer i 15 minutter, har det laveste antallet tagger, med en fordeling på mellom elleve og 37 tagger.

Figur 13: Fordeling av tagger per sending i redaksjonskategorien Kultur og underholdning.

Også de 20 sendingene i Kultur og underholdning har en ujevn fordeling, som vist i figur 13 over. *Førkveld* og *Lindmo* ligger på toppen av grafen, og har en varighet på henholdsvis 40 minutter og 55 minutter. *Seilerpresten i Rødøy* og *Glimt av Norge* har få tagger, noe som samsvarer med visningstiden på henholdsvis 10 minutter og 15 minutter. At *Lydverket* og *Nytt på nytt*, som begge har en varighet på 30 minutter, ikke trenger flere enn henholdsvis én og tre tagger for å representere emneinnholdet er oppsiktsvekkende. Gjennomsnittet i denne redaksjonskategorien er noe lavere enn i Nyheter, med 28 tagger per sending.

Redaksjonskategorien Dokumentar og fakta har også svært ulik fordeling blant sine seks sendinger. *Ut i naturen* er representert med 50 tagger, mens *Brennpunkt* har 15 tagger. Helse og livsstil har tre sendinger i utvalget, *Forbrukerinspektørene* og to sendinger av *Solgt!* Disse har en fordeling på mellom 21 og tre tagger. Barn og Sport har kun én sending hver, med henholdsvis 16 tagger for *Newton*, og fire tagger for *Sportsrevyen*. Disse redaksjonskategoriene har et lavt antall sendinger i og med at barneprogram sendes på NRK Super, og de resterende sportsinnslagene er registrert i nyhetssendingene.

De ulike redaksjonskategoriene viser hver for seg den samme inkonsistensen som det totale utvalget.

4.7.3. Taggefrekvens

Frekvensen viser hvor ofte de produksjonsansatte har brukt de ulike taggene i datasettet. I tabell 7, er ord med små og store bokstaver slått sammen, mens skrivefeil er regnet som egne

tagger. Tabellen viser at drøyt halvparten av alle taggene er brukt kun én gang. Den mest brukte taggen er brukt 14 ganger i løpet av én uke. Dette resultatet er omtrent 20 % høyere enn i Kipp & Campbell (2006) sin undersøkelse av tagger i Delicious, selv om datamengdene selvsagt ikke står i forhold til hverandre.

Antall tagger	Frekvens	Sum
1 015	1	1 015
206	2	412
68	3	204
9	4	36
5	5	25
7	6	42
2	7	14
1	8	8
3	9	27
2	10	20
1	11	11
1	14	14
Totalt		1 828

Tabell 7: Frekvensen av taggene.

Frekvensen viser at taggematerialet følger Mathes (2004) sin «power law», der få tagger brukes mange ganger, og mange tagger brukes få ganger. Fremstilt som en graf ville tabellen over vist et kraftig fall, og deretter en svært lang hale. Dette kan tyde på at de produksjonsansatte i liten grad tar hensyn til taggeordlisten, og at de oppretter nye tagger i stedet for å undersøke, og bruke, de taggene kolleger tidligere har brukt. Dette underbygges av Informant 2, som forteller at hun pleier å overstyre ordlisten.

I Metadataseksjonens evaluering foretok de en frekvensanalyse av taggene på to store nyhetssaker, «SAS-saken» og presidentvalget i USA. Resultatene viser at det er stor spredning i bruken av tagger. Evalueringsgruppen fant at omtrent 75 % av taggene i den første saken var brukt kun én gang, mens i underkant av 70 % var brukt én gang i den andre saken. De mener hovedutfordringen fremover blir å få de produksjonsansatte til å indeksere med samme tagger på like sendinger (Tremoén, Günter, Engan, Johnsen & Howlid 2013 s. 17).

I tabell 8 på neste side har jeg laget en oversikt over de mest brukte taggene i datasettet. Også her er store og små bokstaver slått sammen til samme tagg, mens skrivefeil blir ansett som egne tagger.

Tagg	Frekvens
fotball	14
Statsbudsjett	11
Egil Olsen	10
konkurransen	10
konkurranser	9
landslaget	9
musikk	9
o-fag	8
Drillo	7
overgrep	7

Tabell 8: De ti mest brukte taggene i utvalget.

I tabellen kommer det frem at flertallsending er et problem, eksemplifisert med «konkurransen» og «konkurranser». Det er kun taggene «konkurransen», «konkurranser», «musikk» og «o-fag» som ikke stammer fra redaksjonskategorien Nyheter. Tre av disse taggene stammer fra sendingen *Førkveld*, det er kun «musikk» som stammer fra ulike sendinger.

Med tanke på den lave andelen tagger som tilhørte redaksjonskategorien Sport, kun hentet fra program #54, *Sportsrevyen* sendt søndag 14. oktober, er det påfallende hvor mange av taggene over som er fotballrelaterte. Fire av de ti mest brukte taggene kan knyttes til Norges VM-kvalifiseringskamp mot Sveits.

4.8. Analyse av terminologiske utfordringer

Brukergenerert tagging kritiseres for mangelen på terminologisk kontroll, og spesielt på grunn av problemene med tvetydige tagger (Shirky 2005; Merholz 2004, 2005; Peterson 2006).

Brukerne tagger på sparket og uten rettleiding, noe som kan føre til semantiske og syntaktiske problemer, slik det er for ukontrollerte vokabular. Dette er problemer som tidlig ble hovedargumentet mot brukergenerert tagging. Heckner, Mülbacher & Wolff (2008) har foretatt en analyse av tagger i Connotea, og finner blant annet ut at 16 % av taggene har skrivefeil, og syntaktiske variasjoner. Guy & Tonkin (2006) fant en variasjon på 40 % fra Flickr og 28 % fra Delicious. Dette var på grunn av skrivefeil, tvetydige tagger, forkortelser, nyord, neologismer, sosiolekter og sammensatte termer, eller at de var skrevet som tall og i

entallsform. Flere av de samme problemene ble identifisert av Spiteri (2007) i hennes analyse av brukergenererte tagger i forhold til retningslinjene for kontrollerte vokabular.

Flere undersøkelser konkluderer med at en løsning kan være å innskrenke mulighetene til brukeren gjennom terminologisk kontroll (Guy & Tonkin 2006). Andre foreslår å implementere ulike løsninger som veileder brukeren i å tagge i samsvar med det gjeldende vokabularet (Merholz 2005; Smith 2008; Lykke, Høj, Madsen, Golub & Tudhope 2011).

I NRK kan man ikke snakke om de produksjonsansatte som «brukere», selv om de også representerer den gruppen agenter. Mediarkivarene i Arkiv & Research representerer den profesjonelle indeksereren. Det samme kan sies om «brukergenererte tagger». Hvor fritt indekserer egentlig de ansatte innenfor NRK sine rammer? Taggeregimet forhindrer at de ansatte tagger personlig og affektivt. På tross av dette er det stor variasjon i taggedataene.

Jeg spurte informantene hvordan de bygger opp taggene når de indekserer. Tenker de på terminologiske ulikheter som entall/flertall, store og små bokstaver, fraser og tvetydighet? Informant 1 sier rett ut at hun ikke tenker på terminologien. Ellers er både Informant 2 og Informant 3 opptatt av at skilletegnene blir riktige. Informant 4 forteller at han pleier å tenke ut synonymer, og at han splitter opp sammensatte termer. Dermed følger han de interne taggereglene.

Jeg har identifisert flere terminologiske utfordringer i taggematerialet, og flere av disse samsvarer med Peters oppsummering av ulemper (2009 s. 227), selv om de personlige taggene ikke er representert i mitt materiale. Jeg gjennomgår de ulike utfordringene under.

4.8.1. Skrivefeil

I materialet finner jeg tagger som tyder på både bevisste og ubevisste skrivefeil. Totalt har jeg funnet 46 tagger med stavfeil. Eksempel på dette er i program #1, *Morgennytt*, fra mandag 8. oktober. I et sportsinnslag om spansk fotball er det tagget med både «el classico» og «el clasico». I program #31, *Oddasat* sendt 11. oktober, har indeksereren valgt både taggene «trakassering» og «trakasering» på innslaget om medias ansvar for å motarbeide diskrimineringen av samer.

Det er selvsagt eksempler på ubevisste skrivefeil i materialet også. Blant annet kan jeg trekke frem «tønderlang» fra program #26, *Dagsrevyen 19* sendt 10. oktober, og «stradegisk plan» fra program #42, *Oddasat* sendt 12. oktober. Taggen «rubotgulvvasker» fra program #27, *Forbrukerinspektørene* sendt 10. oktober, vil det også være vanskelig å finne igjen.

I tillegg kan det norske språket, med alle sine variasjoner i stavemåte, skape problemer. NRK har i sine taggeregler lagt opp til at man skal følge rettskrivingslinjene for bokmål. De utvidede tillatelsene i norsk språk gjør at flere termer kan skrives på ulike måter. I materialet finnes blant annet både «måke» og «måse» i program #11, *Norge Rundt* sendt 9. oktober. Ved å bruke begge termene har indeksereren sikret at innslaget blir gjenfunnet uavhengig av søkerens stavemåte. I program #2, *Norge Rundt* sendt 8. oktober brukes taggen «steiking». Her har indeksereren valgt å ikke inkludere «steking». I tillegg kunne taggen «mere», fra program #3 *Oddasat* sendt 8. oktober, gjerne vært skrevet som «mer».

4.8.2. Fremmedspråk

Sendingene i utvalget er i all hovedsak norskspråklige, i tillegg til fem sendinger av de samiske nyhetene *Oddasat*. I og med at NRK sine taggeregler sier at man skal bruke bokmål, og kun legge til særsmiske ord kun i helt spesielle tilfeller, har jeg valgt å anse nynorsk og samisk som fremmedspråk i materialet. I tillegg er det en del engelske og noen svenske tagger. Informant 5, som har et overordnet ansvar for metadataene, forklarer at alle taggene skal skrives på bokmål, og at «nynorsk er ulovlig i alt av metadataføring».

Det er i hovedsak tagger i kategoriene *Navn* som er fremmedspråklige, spesielt med tanke på sangtitlene som tagges i *Beat for beat*-serien. Hele femti fremmedspråklige sangtitler er identifisert, for eksempel «honky tonk woman» fra program #13, *Beat for beat* sendt 9. oktober, og «Jag kommer» fra program #46, sendt 12. oktober, i samme serie. Jeg har imidlertid valgt å ikke tolke titler og produkter som feil, og derfor utelatt disse. I tillegg har jeg utelatt tagger fra kategorien *Sted*.

Resultatet ender derfor på 21 tagger med fremmedspråk. Eksempler på dette er den nynorske taggen «vedlikehald» fra program #12, *Lindmo* sendt 9. oktober, og det engelske begrepet «underdogs» fra program #39, *Morgennytt* fra 12. oktober. Enkelte av taggene er skrevet på fremmedspråk i tillegg til å være på bokmål. I program #34, *Schrødingers katt* sendt 11. oktober, var det tre innslag der programlederne dro til Hessdalen for å lete etter ufo-er. Blant taggene fra innslagene har jeg identifisert både «prosjekt Hessdalen» og «project Hessdalen».

4.8.3. Flertallsending

Både Informant 5 og taggereglene presiserer at man skal tenke søk, og derfor skrive entall- og flertallsending basert på det som innslaget eller sendingen handler om. Taggereglene sier videre at indeksereren skal beskrive innholdet, men også at man kan velge å skrive begge

formene (Bakke & Fleischer 2011 s. 5). Inneholder innslaget én bil oppfordres indeksereren til å tagge entall, og omvendt. Dette strider mot tradisjonell indekseringsteori.

I datamaterialet har jeg identifisert 123 tagger med flertallsending. Enkelte innslag er tagget med både entall og flertallsending, og dette gjelder spesielt programserien *Førkveld*, som går om ettermiddagen på hverdager, der det er et fast innslag med dagens konkurranse. Denne tagges konsekvent med «konkurranse» og «konkurranser». I tillegg har jeg identifisert termer som «35 snurrer» fra program #9, *Morgennytt* sendt 9. oktober, «jenterettigheter» fra program #23, *Morgennytt* sendt 10. oktober, og «reaksjoner etter kampen» fra program #37, *Kveldsnytt* sendt 11. oktober.

De interne arbeidsverktøyene har ikke stemming-funksjon, som Bakke & Fleischer (2011) mente var ett av suksesskriteriene da de utarbeidet taggereglene. De ansatte har derimot mulighet til å trunkere søkene sine i det interne arbeidsverktøyet, og dermed få treff på både entall- og flertallsendinger. Søket på nett-TV er, ifølge Marte Horndalen Howlid, et Google Custom Search, der Nye Medier har tilpasset søkemotoren til kun å finne treff på de nettsidene de har valgt å inkludere. På denne måten genereres kun treff fra nett-TV (samtale, 8. mai 2013).

4.8.4. Bruk av versaler

Taggene i NRK skal konsekvent skrives med små bokstaver, uavhengig av om de er egennavn eller ikke. Dette ble besluttet i de reviderte taggereglene fra 28. november 2011 (Nina Fleischer, e-post, 16. mai 2013). Dette fører til at tidligere dokumenter ikke har inkludert denne informasjonen (Bakke & Fleischer 2011; Kaasin & Prestvik 2011), noe som kan ha bidratt til forvirring blant de ansatte. Både Informant 2 og Informant 4 mener det ikke spiller noen rolle om man tagger med små eller store bokstaver, og forteller at de ikke er konsekvente på dette når de indekserer. Begge forteller at de ikke har fått entydig beskjed om hvordan egennavn skal håndteres. Informant 1 synes dette er for bagatellmessig å spørre Metadataseksjonen om entall- og flertallsendinger.

I datamaterialet er det tagger med stor forbokstav, kun store bokstaver, og store bokstaver innad i taggen. Eksempel på de ulike variasjonene er «Harald» fra program #30 *Morgennytt* sendt 11. oktober, «VM» fra flere sportsnyheter i perioden, og «egil Olsen» fra program #29 *Kveldsnytt* sendt 10. oktober. Jeg har registret totalt 333 tagger der det er brukt store bokstaver.

4.8.5. Sammensatte termer

Flere av taggene i denne undersøkelsen er sammensatt av flere termer. Enkelte av disse er begrep, mens andre er rene fraser. «Tarik i stolpen» fra program #48, *Kveldsnytt* sendt 12. oktober, og «Ny verdensrekord cheerleading» fra program #9, *Morgennytt* sendt 9. oktober er eksempler på fraser i materialet. «Mæland-saken» fra program #7, *Dagsrevyen 21* sendt 8. oktober, er derimot et eksempel på et innarbeidet begrep. NRK sine taggeregler legger opp til at de som indekserer skal bruke enkeltord og eventuelt innarbeidede begrep. Datamaterialet viser derimot at det jevnlig forekommer bruk av flere ord i hver tagg. 1 512 av de totalt 1 828 taggene består av ett ord. Dette betyr at 316, eller omtrent 18 %, av taggene består av flere enn ett ord. Den taggen som består av flest ord, hele sju, er sangtittelen «Det lypte lett i den spreke guten» fra program #46, *Beat for beat* sendt 12. oktober.

Av det totale materialet tilhører 617 tagger kategoriene *Navn* og *Sted*, som også representerer majoriteten av taggene med flere enn ett ord. Når disse tas ut, endres fordelingen til at 80 tagger har flere enn ett ord. Se tabell 9 for oversikt over fordelingen.

Antall ord per tagg		Uten Navn/Sted
1 ord	1 512	1 131
2 ord	233	59
3 ord	59	12
4 ord	17	7
5 ord	6	2
7 ord	1	0
Sum	1 828	1 211

Tabell 9: Oversikt over antall ord i hver tagg. Med og uten kategoriene *Navn* og *Sted*.

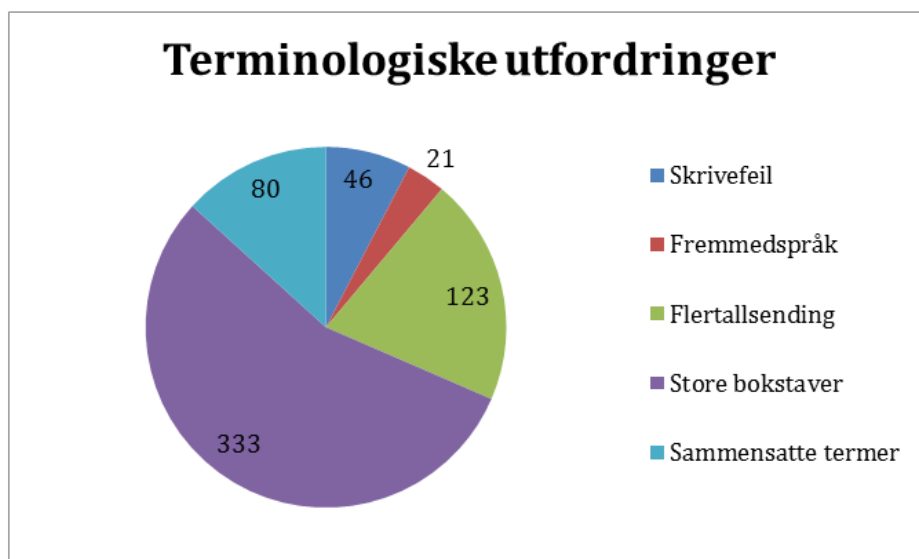
Den forholdsvis lave andelen tagger med flere enn ett ord samsvarer i høy grad med de interne taggereglene.

4.8.6. Oppsummering av terminologiske utfordringer

En samlet oversikt over de terminologiske utfordringene er illustrert i figur 14. Jeg har identifisert totalt 603 tagger, altså i underkant av 35 %, som ikke stemmer overens med retningslinjene for god indeksering.

Det er i høy grad bruken av versaler som skaper feil i datasettet. Deretter kommer bruken av flertallsending, fulgt av sammensatte termer. Også i denne oversikten er *Navn* og *Sted* utelatt

fra sammensatte termer og fremmedspråk. Det totale antallet kunne derfor vært tolket som noe høyere, og havnet på 45 %.

Figur 14: Samlet oversikt over de terminologiske utfordringene i materialet.

I tillegg til de ovennevnte utfordringene har jeg registrert et lite antall nyord, som også skaper problemer i gjenfinningen. Eksempler på nyord er «putetv» fra program #38, *Trygdekontoret* sendt 11. oktober, i tillegg til de ulike variantene av nyskapende teknologi fra program #27, *Forbrukerinspektørene* sendt 10. oktober, for eksempel «robotgressklipper» og «robotvindusvasker». Disse taggene kan være utfordrende for gjenfinningen både internt og eksternt, og krever at researcheren eller publikummeren på forhånd kjenner til begrepene.

5. Oppsummering og konklusjon

Denne oppgaven hadde som formål å undersøke hvordan et vokabular påvirkes av at indekseringen er desentralisert. Jeg har undersøkt dette gjennom en casestudie av NRK sin indekseringspraksis, der det er de produksjonsansatte som er ansvarlige for all metadataføring. Jeg har foretatt en analyse av alle taggene tilknyttet sendinger på NRK1 i løpet av én uke, samt hatt delvis strukturerte intervjuer i arbeidssituasjonen med fem produksjonsansatte. Problemstillingen min har vært:

Hvilke konsekvenser har en desentralisert indekseringspraksis for vokabularet?

Jeg har forsøkt å besvare problemstillingen ved å undersøke følgende påstander:

- 1) De produksjonsansatte har høy domenekunnskap om ressursen, men lav kunnskap om indeksering. Dette fører til lav kvalitet på taggene.
- 2) Den lave kvaliteten gjenspeiles i skrivefeil, fraser, fremmedspråk og bruk av versaler.
- 3) Det vil være høy grad av emnebeskrivende tagger, og lav grad av personlige tagger.
- 4) De produksjonsansatte vegrer seg for å indeksere. Dette gjelder spesielt for medarbeidere som har vært ansatt over lang tid.
- 5) Taggene reflekterer de tiltenkte målgruppene.
- 6) Indekseringsnivået gjenspeiler sendingenes varighet.

De ulike påstandene vil bli behandlet separat, og en gjennomgang av disse følger under.

5.1. Domenekunnskap og indekseringskunnskap

De produksjonsansatte er representanter for alle agent-typene. De er involvert i produksjonen av sendingene, de indekserer, de tilrettelegger og tilgjengeliggjør sendingene, og de søker selv i samlingen – både i arbeidssammenheng og privat. Denne fragmenterte stillingsinstruksen krever en grunnleggende forståelse for alle deler av produksjonen. De produksjonsansatte vurderes til å ha betydelig kunnskap om domenet TV-produksjon, og sendingene de indekserer. Ingen av mine informanter har formalisert indekseringskompetanse, som for eksempel utdanning i bibliotek- og informasjonsvitenskap. Manglende forståelse kan bidra til lav indekseringskonsistens.

De mest oppsiktsvekkende funnet i denne undersøkelsen er den lave indekseringskonsistensen og det høye antallet sendinger og innslag som ikke møter NRK sine egne metadatakrav. Kun 56 av 249 sendinger har tagger blant sine metadata. Disse sendingene består av til sammen

823 innslag. Kun 371 av disse var tagget. Dette er en klar indikasjon på den manglende motivasjonen blant de produksjonsansatte. Av utvalget på 1 828 tagger er hele 1 015 brukt kun én gang, noe som tilsvarer omtrent 55 %. Kun 197 tagger er brukt flere enn tre ganger. Dette fører til lav konsistens, og vanskeliggjør gjenfinningsmulighetene.

Den lave andelen gjenbrukte tagger bekrefter at de ansatte ikke forstår formålet med indekseringen. De tagger med det som faller mest naturlig for dem selv, noe som skaper lavt samsvar med andres tagger. På denne måten bekrefter materialet Mathes (2004) sin teori om «power law», der få tagger brukes mange ganger og mange tagger brukes få ganger.

Jeg er derimot overrasket over hvor lite den høye domenekunnskapen kommer til syne i taggene. Analysen viser at det enten indekseres på et for spesifikt- eller et for generelt nivå, og at høyere indekseringskompetanse vil kunne øke indekseringskvaliteten.

5.2. Terminologiske utfordringer

Analysen av taggene bekrefter ujevnhetene i materialet. Det lot seg enkelt identifisere både skrivefeil, fraser, begrep, bruk av fremmedspråk, versaler og flertallsending – som vanskeliggjør gjenfinningen både internt og eksternt. Det var en lavere andel terminologiske utfordringer enn jeg hadde sett for meg i forkant av undersøkelsen, spesielt når det gjelder skrivefeil. Kun 46 av taggene er rene skrivefeil. Det er interessant å se at flere av skrivefeilene opptrer sammen med det korrekte ordet, og at disse derfor må regnes som bevisste feil. Ved å fjerne kategoriene *Navn* og *Sted* fra materialet fikk jeg et mer realistisk bilde av både sammensatte termer og bruken av fremmedspråk. Mine resultater samsvarer i høy grad med resultater fra tidligere undersøkelser.

De sammensatte termene er hovedsakelig knyttet til navn på personer, organisasjoner, produkter (spesielt sangtitler), og steder. Jeg mener derfor at de ikke kan regnes som fraser. Likevel finnes det eksempler på tagger som «full mann», «Lance er fortsatt stor» og «den gode kommunen». Idiosynkrasien i materialet reflekterer den valgte casen, og underbygger påstanden om at NRK har visse utfordringer med å forbedre indekseringskunnskapen til sine ansatte. Det er imidlertid sannsynlig at lignende trekk også vil kjennetegne andre samlinger med tilsvarende indekseringspraksis.

5.3. Emnebeskrivende tagger

Taggene i denne undersøkelsen er i all hovedsak emnebeskrivende, noe som stemmer med min påstand. Den lystbetonte taggingen i folksonomier gir rom for affektive og personlige tagger. Taggingen i NRK er derimot organisert, og påkrevd i de produksjonsansattes stilling. Den kan derfor ikke sammenlignes med folksonomiens frie tagging.

Det er de taggene i kategorien *NRK-internt* som best kan beskrives som personlige i materialet. Taggene i kategorien er regnet som irrelevante for publikum, og består i høy grad av tekniske begreper. Den lave andelen på 18 tagger gir dog ikke godt nok grunnlag for å hevde dette. Årsaken til disse taggene kan like gjerne være slurvfeil og forglemmelser blant de som har indeksert.

5.4. De produksjonsansattes motivasjon

Informantene uttrykker ulik grad av trygghet og motivasjon når det gjelder de nye arbeidsoppgavene. Selv om de ikke nødvendigvis er tilfreds med oppgavene, er de likevel samstemte i at de tar ansvaret for indekseringen på alvor.

Opprinnelig var det 249 sendinger i undersøkelsesperioden, men kun 56 av disse var indeksert med tagger. Blant disse sendingene var 447 av 823 innslag uten tagger. Dette er en klar indikasjon på de produksjonsansattes lave motivasjon.

I tillegg til at de fortalte om sin egen manglende motivasjon, var det flere av informantene som opplyste om at kollegene også var motløse. De som kontrollerte metadata var frustrerte over hvor lite journalister og reportere fokuserte på denne delen av produksjonen. Jeg kan ikke se noen sammenheng mellom alder eller erfaring til innstillingen de har til arbeidsoppgavene. Kun én av informantene har startet i jobben etter omleggingsprosessen, og vedkommende er den som er mest positiv til metadataføringen. Dette kan indikere at det er omstillingsprosessen, og ikke indekseringen, som har påvirket de ansatte negativt.

Desentralisert indeksering krever at de som skal utføre indekseringen får en grunnleggende forståelse for valget av indekseringsspråk, samt opplæring og tett oppfølging. Sammen med tekniske hjelpemidler vil dette kunne skape motivasjon for videre indeksering.

5.5. Indekseringens målgruppe

Metadataføringen i NRK gjøres i ett ledd og kun én gang. Den skal forenkle gjenfinningen både internt i redaksjonene og for Arkiv & Research, men den skal også forenkle gjenfinningen for publikum på nett-TV. Disse to målgruppene har ulike behov. De ansatte leter etter saker og stillbilder som kan gjenbrukes i nye produksjoner. Publikum leter etter noe kjent, et innslag eller en sending de har gått glipp av da det ble sendt på TV, eller de browser etter sendinger basert på preferansene de har i gjenfinningsøyeblikket. Når man bruker de samme taggene som utgangspunkt for gjenfinning både internt og eksternt, tilstreber man for mye.

Begge målgruppene har behov for at sendingene er indeksert med et på en måte som bedrer gjenfinningen. Internt, der formålet er å finne igjen saker, illustrasjonsbilder og lignende, vil grundig indeksering være mest formålsnyttig i de tilfellene researcheren ønsker å vurdere flere relevante innslag. Når researcheren ønsker å finne igjen et bestemt innslag vil spesifisiteten være mest avgjørende. Den samme problemstillingen gjelder for publikum.

Metadataseksjonens evaluering viser at de ansatte etterspør muligheten til å ha et eget felt for bildebeskrivelse, noe som bekreftes av mine informanter. Det var enkelte tilfeller av bildebeskrivelser i mitt materiale, noe informantene bekrefter at forekommer. Metadatafeltet for bildebeskrivelser ble fjernet da taggingen ble innført, noe som gjør at enkelte ansatte indekserer med bildebeskrivende tagger. Dette skal ikke forekomme.

Ved å bruke de samme metadataene både til intern gjenfinning i arkiver, og til ekstern gjenfinning på nett-TV, kreves det at indekseringspolitikken tar hensyn til begge disse aspektene. Brukergruppene er forskjellige, og har ulike behov.

5.6. Indekseringsnivå og sendingenes varighet

I tillegg til vokabularets manglende indekseringskonsistens er det svært store forskjeller på indekseringen på de enkelte sendingene. Ytterpunktene viser at sendingen med flest tagger varer i 15 minutter og har hele 84 tagger, mens sendingen med lavest andel tagger varer i 30 minutter, og har kun én tagg. Gjennomsnittlig har hver sending i utvalget 33 tagger, uavhengig av varighet. Det har hverken vært mulig å se samsvar mellom antall tagger og lengden på sendingene, eller å identifisere mønstre internt i de ulike redaksjonene. Dette tyder på at indekseringsnivået er inkonsistent, og uavhengig av varighet og redaksjonskategori.

Intervjuene mine bekrefter funnene fra dataanalysen, og viser at de ansatte har ulik oppfatning og forståelse av indekseringen, og spesielt av indekseringsnivået. To av informantene har utarbeidet egne retningslinjer, med henholdsvis én og tre tagger per innslag.

5.7. Det semi-kontrollerte vokabularet

Taggingen i NRK skal foregå etter visse retningslinjer. Taggereglene og taggeordlisten begrenser den frie taggingen, i de tilfellene de følges. Dette kan betegnes som pålagt- eller organisert tagging. Både analysen og samtalene med informantene bekrefter at det er ulik oppfatning og kunnskap om retningslinjene. De ansatte tagger uten å ha kunnskap om hva som er formålet med tagging og indeksering. Tagger som «mere», «kjedelig», «ingenting» og «mister» tilfører ikke ressursen noe, og vil kun oppleves som støy i gjenfinningen. De ansatte har for liten kunnskap om indeksering, noe som ofte fører til at taggene blir en erstatning for de tidligere feltene for beskrivelse.

Retningslinjene for tagging og den valgfrie ordlisten gjør at NRK sitt vokabular ikke kan regnes som fullstendig ukontrollert. I tillegg forsøker redaksjonenes metadataansvarlige og Metadataseksjonen å veilede, og lære opp de produksjonsansatte i indeksering. Vokabularet er begrenset av retningslinjene pålagt av NRK, men disse følges sjelden av de produksjonsansatte. I tillegg mangler NRK retningslinjer for indekseringsnivå, noe som fører til store forskjeller i grundighet og spesifisitet. Jeg velger derfor å kalle NRK sitt vokabular for semi-kontrollert.

Ressursene som indekseres har ulike egenskaper, og bør indekseres ulikt. Dette gjelder også sendingene tilhørende de ulike redaksjonskategoriene. *Nytt på nytt* har andre egenskaper enn *Dagsrevyen 19*, men i og med at de har det samme emneinnholdet – dog med forskjellig vinkling, vil det være sannsynlig at de samme taggene blir brukt på begge ressursene. Selv om taggene påført sendinger fra disse redaksjonene har ulike formål og ulikt beskrivelsesnivå, vil begge sendingene returneres i et søk. Dette mener jeg gjør NRK sitt valg av tagging interessant. Man kan argumentere med at trefflisten berikes med ulike vinklinger på det aktuelle emnet, men som publikummer eller researcher vil enkelte treff kunne oppfattes som støy. Tagging som indekseringspraksis har store konsekvenser for gjenfinningen.

Materialet er for lite, og informantene for få, til at jeg kan trekke fullstendige konklusjoner. Like fullt tyder mine funn på at NRK har en desentraliserte indekseringspraksis der de produksjonsansatte hverken er komfortable eller trygge på arbeidsoppgavene, at de indekserer

etter egen overbevisning, og at de ikke forstår NRK sine intensjoner med denne indekseringsformen. Dette påvirker taggene. De produksjonsansatte har høy domenekunnskap om emneinnholdet i sendingene, men på grunn av manglende indekseringskunnskap og lav motivasjon, kommer ikke domenekunnskapen tydelig til syne i vokabularet.

6. Konsekvenser og videre forskning

Tagger kan være en god erstatning for hierarkiske og utdaterte indekseringsspråk som er lite egnet for digitale ressurser. For å sikre konsistens i samlingen er det da nødvendig enten med et visst volum av tagger – gjerne fra flere indekserere, eller enkle retningslinjer og god veiledning. Tradisjonelle retningslinjer, som har utgangspunkt i håndholdte medier, må erstattes av oppdaterte og mer tidsriktige retningslinjer. Organisert tagging kan ikke sammenlignes med folksonomier, og derfor vil ikke prinsippene for fri tagging gjelde.

Denne undersøkelsen har vist at domenekunnskap og indekseringskunnskap ikke nødvendigvis går hånd i hånd. At indeksereren har kjennskap til domenet er absolutt en fordel, men det er viktigere å kunne gjøre seg kjent med ressursens emneinnhold, og formidle dette gjennom de valgte taggene.

6.1. Praktisk anvendelse

Jeg har i denne undersøkelsen hentet datamateriale fra NRK, men funnene kan være aktuelle også i andre sammenhenger, som for eksempel;

1. Organisasjoner med lignende utfordringer som NRK
2. Organisasjoner som vurderer å gå fra sentralisert til desentralisert indekseringspraksis
3. Organisasjoner uten indekseringspraksis, men som vurderer å innføre tagging

Å påføre tagger til ressurser er en enkel form for indeksering, mens gjenfinning basert på tagger er krevende. I folksonomier er det mange brukere som tagger, mens det i organisasjoner gjerne er én person. I tillegg indekseres ressursen kun én gang. Dette krever en konsis indekseringspraksis, slik at gjenfinningen forenkles. Indekseringspraksisen må oppleves som nyttig og tidsbesparende for de ansatte, og ikke omvendt.

I denne oppgaven har vi sett at terminologiske utfordringer og lav konsistens forventes ved brukergenerert tagging, som i folksonomier. Organisert tagging i semi-kontrollerte vokabular bør man kunne forvente at har en lavere andel slike utfordringer. Ved å desentralisere indekseringen, overlater organisasjonen de arbeidsoppgavene som legger grunnlaget for fremtidig gjenfinning, til ansatte med lav indekseringskunnskap. Innsikt, opplæring og oppfølging er essensielle faktorer for at desentraliseringen skal lykkes. I tilfeller der indekseringen flyttes fra et praksisfellesskap til et annet, vil dette være spesielt viktig. Som

nevnt i denne oppgaven er god motivasjon og nok tid til å indeksere, avgjørende for at endringene blir vellykket.

En holdningsendring blant flere tusen ansatte er både tidkrevende og vanskelig, spesielt om indeksering er en arbeidsoppgave som oppleves som påtvunget. Klare, konsise retningslinjer og åpne kommunikasjonslinjer kan bidra til å minimere motviljen. I forlengelsen av dette er det essensielt at de ansatte ser og opplever effekten av god indeksering, og hvordan denne kan bidra til en effektivisering av arbeidshverdagen.

Ønsket om å effektivisere indekseringen og senke kostnadene vil ikke gi gevinst om det ikke tagges konsekvent og tilfredsstillende. En måte å forhindre dette på er ved ansvarliggjøring av indeksereren. For NRK vil det å gjøre indekseringsfeltene obligatoriske sikre at alle innslag tagges.

Før man velger å desentralisere indekseringen må organisasjonen vurdere hvilken indekseringspolitikk de ønsker å føre. Avgjørelser som avklarer hvem som skal indeksere, hva som skal indekseres, tidsbruken, og hvor grundig det skal indekseres, er alle aspekter som må vurderes på forhånd. Gjennom intervjuene av de produksjonsansatte i NRK, har vi sett at involvering og opplæring av de ansatte er essensielt for holdningene. Når arbeidsoppgaven oppleves som påtvunget, blir resultatet hastverksarbeid. Dette gjør igjen at sjansene for å lykkes blir mindre. Blant informantene i denne oppgaven ble det etterlyst tydeligere involvering fra ledelsesnivå. Aktiv involvering fra ledelsen er noe som kan gi en positiv smitteeffekt nedover i organisasjonen.

For organisasjoner som per i dag ikke har en indekseringspraksis, men som vurderer å innføre tagging, vil denne oppgaven kunne bidra med informasjon om de vanligste utfordringene. Funnene mine tydeliggjør behovet for å involvere og veilede indeksereren så tidlig i prosessen som mulig. Organisasjonen er avhengig av at den som faktisk utfører indekseringen forstår og utfører taggingen i samråd med behovet, og eventuelle retningslinjer. I tillegg behøves ressurser for å følge opp indekseringspraksisen, noe som kan gjøres gjennom for eksempel superbrukere som vil fungere som ambassadører blant de ansatte. Dette behovet vil også gjelde for organisasjoner med semi-kontrollerte vokabular.

6.2. Oppgavens begrensninger

Med sine store datamengder har NRK mulighet til å bidra til flere undersøkelser, både i forhold til indeksering og gjenfinning. I planleggingsfasen hadde jeg flere temaer jeg ønsket å

undersøke. Jeg hadde i utgangspunktet et ønske om å foreta en komparativ analyse mellom tagger og søkeuttrykk, for slik å kunne avdekke hvorvidt det er samsvar mellom indekseringspraksis og gjenfinningspraksis. Funnene fra en slik undersøkelse vil kunne bidra både til utviklingen av retningslinjer, og til å øke effektiviteten for de ansatte. Dessverre var det vanskelig å få tilgang til søkeuttrykkene i tide, men en slik undersøkelse vil være nyttig for den videre utviklingen av NRK sin indekseringspraksis.

Det ble vurdert å undersøke om indekseringskvaliteten er endret ved å se på tagger fra periodene før og etter desentraliseringen. På grunn av tekniske begrensinger lot ikke det seg gjøre. En slik studie vil avdekke hvorvidt kvaliteten har endret seg i forhold til den sentraliserte praksisen der profesjonelle indekserte.

For å få inngående kjennskap til hvordan de ansatte indekserer vurderte jeg å følge indekseringen til én eller flere produksjonsansatte, eller redaksjoner. Det er ikke samarbeid på tvers av redaksjonene i NRK, så en komparativ analyse av to ansatte eller to redaksjoner ville kunne avdekke mulige indekseringsmønstre. Også her viste det seg at det var tekniske begrensninger som vanskeliggjorde datainnsamlingen.

Ved å utvide datainnsamlingsperioden ville jeg fått bedre grunnlag for å trekke slutninger, men jeg tror ikke jeg ville fått store utslag i funnene mine. Undersøkelsen er gjort på tvers av både indekserere og redaksjoner, og gir på denne måten et fullstendig inntrykk av indekseringspraksisen.

6.3. Forslag til videre forskning

Desentralisert indekseringspraksis er et fenomen som bør undersøkes nærmere.

Brukergenerert tagging er inngående behandlet, men tagging i organiserte former kan antas å øke i omfang på grunn av den lave kognitive innsatsen og de økonomiske besparelsene. En komparativ analyse av indekseringspraksisen i ulike organisasjoner vil kunne avdekke indekseringsmønstre, og være grunnlaget for en mer inngående analyse av terminologiske utfordringer som synonymy og homonymy. Dette, sammen med bruken av fremmedord, forkortelser, nyord og neologismer, vil være interessant med tanke på konsistensen og kvaliteten av vokabularet. Det samme vil en undersøkelse av hvilke ordgrupper som brukes mest være.

Desentralisert indeksering er i bruk også i andre mediehus, blant annet har Dagbladet inkludert tagger på sine nettartikler. En komparativ analyse av desentraliserte tagger og

profesjonelt utførte emneord i for eksempel to ulike nyhetsredaksjoner, ville kunne avdekke hvordan temaene i nyhetssakene behandles.

Relasjonene mellom taggene er ofte undersøkt i forskningslitteratur om brukergenererte tagger, slik at man avdekker bruken av generelle og spesifikke tagger, og ser hvilke nivå i hierarkiet som indekseres. Dette vil også være interessante tema å undersøke for en desentralisert praksis.

«Finally, and perhaps most important of all, a good indexer should enjoy the work»
(Lancaster 2003 s. 90).

7. Referanseliste

- Ames, M. & Naaman, M. (2007). Why We Tag: Motivations for Annotation in Mobile and Online Media. *Proceedings of the 2007 SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems*, 971-980. Hentet fra <http://www.stanford.edu/~morganya/research/chi2007-tagging.pdf>
- Baeza-Yates, R. & Ribeiro-Neto, B. (2011). *Modern Information Retrieval. The Concepts and Technology behind Search*. Essex: Pearson Education Limited.
- Bakke, A. K. & Fleischer, N. B. (2011). *Tags i NRK. Regler og retningslinjer for bruk av tags i NRK*. Internt dokument fra 15. januar 2011.
- Berg, B. L. (2007). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*. Boston: Pearson.
- Broughton, V. (2008). *Essential Classification*. London: Facet Publishing.
- Carman, N. (2009). *LibraryThing tags and Library of Congress Subject Headings: a comparison of Science Fiction and Fantasy works* (Masteravhandling). Hentet fra <http://researcharchive.vuw.ac.nz/bitstream/handle/10063/1272/thesis.pdf>
- Flach, L. E., Schönheyder, J., Jenssen, I. R., Torgersen, T. B., Høyheim, K. J., Haugen, V. F. ... Bjønnes, E. (2010). *Morgendagens mediehus*. Internt dokument fra 15. november 2010.
- Golder, S.A. & Huberman, B. A. (2006). Usage patterns of collaborative tagging systems. *Journal of Information Science*, 32(2), 198–208. Hentet fra <http://jis.sagepub.com/content/32/2/198.full.pdf>
- Guy, M. & Tonkin, E. (2006). Folksonomies. Tidying up tags? *D-Lib Magazine*, 12(1). Hentet fra <http://www.dlib.org/dlib/january06/guy/01guy.html>
- Hammond, T., Hannay, T., Lund, B. & Scott, J. (2005). Social Bookmarking Tools (I): A General Review. *D-Lib Magazine*, 11(4), 181-190. Hentet fra <http://www.dlib.org/dlib/april05/hammond/04hammond.html>
- Heckner, M., Mülbacher, S. & Wolff, C. (2008). Tagging Tagging. Analysing User Keywords in Scientific Bibliography Management Systems. *Journal of Digital Information*, 2. Hentet fra <http://epub.uni-regensburg.de/6839/1/HeckneretalTaggingTaggingJoDI2008.pdf>

- Hjortsæter, E. (2009). *Emneordskatalogisering. Innholdsanalyse, emnerepresentasjon og lagring*. Oslo: ABM-media.
- Johannesen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Keyser, P. de (2012). *Indexing. From Thesauri to the Semantic Web*. Oxford: Chandos Publishing.
- Kipp, M. E. I. (2006a). Complementary or Discrete Contexts in Online Indexing: A Comparison of User, Creator, and Intermediary Keywords. *Canadian Journal of Information and Library Science* Hentet fra <http://eprints.rclis.org/8771/1/mkipp-caispaper.pdf>
- Kipp, M. E. I. (2006b). Exploring the Context of User, Creator and Intermediary Tagging. *Proceedings of the 7th Information Architecture Summit, Vancouver, March 23-27, 2006*. Hentet fra http://iasummit.org/2006/files/109_Presentation_Desc.pdf
- Kipp, M. E. I. (2008). @toread and Cool: Subjective, Affective and Associative Factors in Tagging. *Canadian Association for Information Science*, 5-8. Hentet fra http://eprints.rclis.org/11748/1/kipp_2008.pdf
- Kipp, M. E. I. (2011a). Controlled vocabularies and tags. An analysis of research methods. I R. Smiraglia (red.). *Proceedings from North American Symposium on Knowledge Organization*, 3, 23-32. Canada: Toronto. Hentet fra <https://journals.lib.washington.edu/index.php/nasko/article/view/12787/11268>
- Kipp, M. E. I. (2011b). User, Author and Professional Indexing in Context: An Exploration of Tagging Practices on CiteULike. *Canadian Journal of Library and Information Science*, 35(1), 17-48. Hentet fra <http://eprints.rclis.org/14867/1/kipp-2011-userauthorindexerlis-cjils351.pdf>
- Kipp, M. E. I. (2011c). Tagging of Biomedical Articles on CiteULike: A Comparison of User, Author and Professional Indexing. *Knowledge Organization*, 38(3), 245-261. Hentet fra <http://eprints.rclis.org/15227/1/kipp-2011-biomedicaltagging-kovol38.pdf>
- Kipp, M. E. I. & Campbell, D. G. (2006). Patterns and Inconsistencies in Collaborative Tagging Systems: An Examination of Tagging Practices. *Annual General Meeting of the American Society for Information Science and Technology, Austin, Texas (US)*,

- November 2006, 3-8. Hentet fra
<http://eprints.rclis.org/8720/1/KippCampbellASIST.pdf>
- Kvaasin, H. & Prestvik, S. (2011). *Alt må tagges!* Internt dokument fra 14. februar 2011.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire, and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lancaster, F. W. (2003). *Indexing and Abstracting in Theory and Practice*. London: Facet Publishing.
- Lykke, M., Høj, A. L., Madsen, L. N., Golub, K. & Tudhope, D. (2011). Tagging behaviour with support from controlled vocabulary. Hentet fra
<http://www.iskouk.org/conf2011/papers/lykke2.pdf>
- Marouf, L. N. (2007). Social networks and knowledge sharing in organizations: a case study. *Journal of Knowledge Management*, 11(6), 110-125. Hentet fra
<http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=1367-3270&volume=11&issue=6&articleid=1631482>
- Mathes, A. (2004). Folksonomies - Cooperative Classification and Communication Through Shared Metadata. Hentet fra <http://www.adammathes.com/academic/computer-mediated-communication/folksonomies.html>
- Merholz, P. (19. oktober 2004). Metadata for the Masses. *adaptive path*. [bloggpost]. Hentet fra <http://www.adaptivepath.com/ideas/e000361>
- Merholz, P. (7. august 2005). Clay Shirky's Viewpoints are Overrated. *peterme.com*. [bloggpost]. Hentet fra <http://www.peterme.com/archives/000558.html>
- Millen, D., Feinberg, J. & Kerr, B. (2005). Social bookmarking in the Enterprise. *Social Computing*, 3(9). Hentet fra <http://queue.acm.org/detail.cfm?id=1105676>
- Millen, D., Feinberg, J. & Kerr, B. (2006). Dogear: Social bookmarking in the Enterprise. *Proceedings of the SIGCHI conference on Human Factors in computing systems. Montréal, Québec, Canada April 22-27*, 111-120. Hentet fra <http://dl.acm.org/citation.cfm?id=1124792>

- NISO (2004). *Understanding Metadata*. Hentet fra <http://www.niso.org/publications/press/UnderstandingMetadata.pdf>
- Nov, O., Naaman, M. & Ye, C. (2008). What Drives Content Tagging: The Case of Photos on Flickr. *Proceedings, the SIGCHI conference on Human Factors in computing systems (CHI 2008)*. Hentet fra <http://infolab.stanford.edu/~mor/research/Nov-CHI08-whatdrivestagging.pdf>
- Peters, I. (2009). *Folksonomies. Indexing and Retrieval in Web 2.0*. Berlin: De Gruyter.
- Peterson, E. (2006). Beneath the Metadata. Some Philosophical Problems with Folksonomy. *D-Lib Magazine*, 12(11). Hentet fra <http://www.dlib.org/dlib/november06/peterson/11peterson.html>
- Peterson, E. (2009). Patron Preferences for Folksonomy Tags: Research Findings When Both Hierarchical Subject Headings and Folksonomy Tags Are Used. *Evidence Based Library and Information Practice*, 4(1). Hentet fra <http://ejournals.library.ualberta.ca/index.php/EBLIP/article/download/4580/5081>
- Rasmussen, E. M. (1997). Indexing images. I M. E. Williams (red.). *Annual Review of Information Science and Technology*, 32, 169-196. New Jersey: Information Today, Inc. for American Society for Information Science.
- Ringdal, K. (2007). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Røed, T, Günter, G. S., Johannesen, I., Bakken, T., Ording, E. E., Bakke, A. K. ... Bjørnsrud, S. (2011). *Morgendagens arkiv*. Internt dokument fra 1. mars 2011.
- Schnell, T., Prestvik, S., Børdalen, G. & Sommerfelt, C. (2010). *Metadata i NRK. En oppsummering av kartlegging og forslag til prosess videre*. Internt dokument fra 15. desember 2010.
- Seger, C. (2007). Folksonomier. Brugerstyret indeksering som en del af organisationers informasjonsarkitektur. *Dansk Biblioteksforskning*, 3(2). Hentet fra <http://www.danskbiblioteksforskning.dk/2007/nr2/seger.pdf>
- Shirky, C. (2005). Ontology is Overrated. Categories, Links, and Tags. *Clay Shirky's writings about the internet*. Hentet fra http://www.shirky.com/writings/ontology_ouerrated.html

- Sinha, R. (27. september 2005). A cognitive analysis of tagging (or how the lower cognitive cost of tagging makes it popular). *Rashmi's blog*. [bloggpost]. Hentet fra <http://rashmisinha.com/2005/09/27/a-cognitive-analysis-of-tagging/>
- Smith, G. (2008). *Tagging. People-Powered Metadata for the Social Web*. California: New Riders.
- Spiteri, L. F. (2006). The Use of Folksonomies in Public Library Catalogues. *The Serials Librarian*, 51(2), 75-89. Hentet fra http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1300/J123v51n02_06
- Spitieri, L. F. (2007). The Structure and Form of Folksonomy Tags: The Road to the Public Library Catalogue. *Information Technology and Libraries*, 4(2), 459-467. Hentet fra <http://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ital/article/download/3272/2885>
- Svenonius, E. (2001). *The Intellectual Foundation of Information Organization*. Cambridge: MIT Press.
- Thomas, M., Caudle, D. M. & Schmitz, C. M. (2009). To tag or not to tag? *Library Hi Tech*, 27(3), 411-434. Hentet fra <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1811863>
- Trant, J. (2006). Social classification and Folksonomy in Art Museums: early data from the steve.museum tagger prototype. *Proceedings of the 17th SIG Classification Research Workshop, 2006*. Hentet fra <http://www.archimuse.com/papers/asist-CR-steve-0611.pdf>
- Trant, J. (2009). Tagging, Folksonomy and Art Museums: Results of steve.museum's research. Hentet fra <http://www.museumsandtheweb.com/files/trantSteveResearchReport2008.pdf>
- Tremoen, H. N., Günter, G. S., Engan, T., Johnsen, J. A. & Howlid, M. H. (2013). *Evaluering av metadataregistrering i NRK. Er metadataføringen god nok for intern gjenfinning?* Internt dokument fra 18. januar 2013.
- Voorbij, H. J. (1998). Title keywords and subject descriptors: a comparison of subject search entries of books in the humanities and social sciences. *Journal of Documentation*, 54(4), 466-476. Hentet fra www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=864085&show=pdf

- Voorbij, H. J. (2012). The value of LibraryThing tags for academic libraries. *Online Information Review*, 36(2). Hentet fra <http://www.emeraldinsight.com.ezproxy.hioa.no/journals.htm?issn=1468-4527&volume=36&issue=2&articleid=17030958&show=pdf>
- Voss, J. (2007). Tagging, Folksonomy & Co – Renaissance of Manual Indexing. Hentet fra <http://arxiv.org/pdf/cs/0701072.pdf>
- Wal, T.V. (2. februar 2007). Folksonomy Coinage and Definition. *vanderwal.net*. [bloggpost]. Hentet fra <http://vanderwal.net/folksonomy.html>
- Weinberger, D. (2007). *Everything is Miscellaneous. The Power of the New Digital Disorder*. New York: Times Books.
- Wetterstrom, M. (2008). The Complementarity of Tags and LCSH – A Tagging Experiment and Investigation into Added Value in a New Zealand Library Context. *The New Zealand Library and Information Management Journal*, 50(4), 296-310. Hentet fra http://lianza.org.nz/sites/lianza.org.nz/files/NZLIMJ_Vol_50%20Iss4_May2008.pdf

7.1. Personlig kommunikasjon

Marte Horndalen Howlid, gruppeleder i Metadataseksjonen, NRK.

Maja Wettmark, leder i Metadataseksjonen, NRK.

Hege Horne Johansen, mediearkivar i Arkivpublisering, NRK.

Nina Fleischer, gruppeleder i Arkivpublisering, NRK.

8. Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide.

Vedlegg 2: Informasjonsskriv vedlagt søknaden til Personvernombudet.

Vedlegg 3: Vedtak fra Personvernombudet.

Vedlegg 4: Samtykkeerklæring for informantene.

Vedlegg 1

Intervjuguide/Temaliste, Metadataføring og tagging i NRK

Innledning

- Tusen takk for at jeg får lov å se hvordan du arbeider!
- Fortelle kort om prosjektet og meg selv.
 - o Metadataføring/indeksering med fokus på tagging.
- Har informanten noen spørsmål i forkant?
- Samtykkeerklæring.
- Fortelle at samtalen blir tatt opp.
- Si fra at informanten kan trekke seg når som helst.

Informasjon om informanten

- *Jeg tenkte vi kunne starte med litt praktisk informasjon.*
 - Navn
 - Stilling og avdeling
 - Hvilken utdanningsbakgrunn har du?
 - Har du jobbet lenge i NRK?
 - Er metadataføring en del av din jobbhverdag?
 - o Hvilke av metadatafeltene fører du?
 1. Tittel
 2. Dato
 3. Programleder/Team
 4. Medvirkende
 5. Intro/Rubrikk
 6. Tags (inkl. sted)
 7. Rettigheter
 - Hvorfor utelater du enkelte av feltene?
 - o Hvilke TV-program pleier du å føre metadata til?
 - Hvor lenge har du jobbet med metadataføring/tagging?
 - o Hvor ofte fører du metadata?
 - Hvor involvert er du i produksjonen av programmene?

Vedlegg 1

Tagging i praksis

- *Jeg er jo hovedsakelig interessert i taggingen. Kan du vil vise meg hvordan du jobber?*
- Tagger du for å beskrive innslaget eller programmet som helhet?
 - Kan du forklare hvorfor?
- Hva ønsker du å beskrive med taggene dine?
 - Tekst/beskrivelser (fra rubrikk-feltet)
 - Lyd (musikk/samtaler/programlederen)
 - Bildene
 - Det totale innholdet/Historien
- Hva synes du det er viktigst å beskrive? Og hvorfor?
- Tenker du på taggenes oppbygging?
 - Entall/flertall
 - Store/små bokstaver
 - Sammensatte begrep/fraser/navn
 - Synonymer
 - Homonymer (ord som har to meninger)
 - Tvetydighet (ex: spansk som språk og nasjonalitet)
 - Skilletegn (, ; / - _ ingen)

- Følger du et bestemt mønster når du tagger?
 - Gjør du det samme som tidligere?
 - Bruker du en mal fra tidligere program?
- Har dere en egen praksis/et mønster internt i redaksjonen?
 - Er denne stadfestet eller uformell?

- Hvordan synes du det er å beskrive innslagene/programmene på denne måten?
 - Er noen typer innslag/program mer krevende enn andre? På hvilken måte?
- Hvem tenker du på som målgruppen for taggene dine?
 - Deg selv
 - Redaksjonen din
 - Andre redaksjoner

Vedlegg 1

- Arkiv & Research
- Publikum
- Hvilken type informasjon ville du ønsket å finne med disse taggene?

Tagging som arbeidsoppgave

- *Jeg er også interessert i å vite hva du mener om tagging, og det å ha tagging som arbeidsoppgave.*
- Hvordan opplever du å ha tagging som en del av arbeidshverdagen?
 - Synes du det er enkelt eller komplisert? Hvorfor?
 - Omtrent hvor mye tid bruker du på å tagge hvert innslag/program?
- I hvilken grad tenker du på Taggereglene fra Arkiv & Research når du indekserer?
 - Hender det at du oppretter nye tagger?
 - Sjekker du da om taggene finnes fra før, eller om det er brukt synonymer eller lignende begreper tidligere?
- Hvor komfortabel/trygg føler du deg med arbeidsoppgavene?
 - Har du fått opplæring i tagging fra Arkiv & Research, redaksjonsmedlemmer eller andre?
 - Hvordan synes du denne opplæringen har fungert?
- Hender det at du selv søker i systemet (Programbanken)?
 - Søker du i andre system (ENPS, SIFT)?
 - I hvor stor grad opplever du å finne det du leter etter via tagger?
 - Søker du da i fritekst/alle felt eller etter tagger?
- Bruker du selv Programspilleren (nett-TV)?
 - Hvordan synes du taggene fungerer i søk og som inspirasjon/gressing for en publikummer?

Avsluttende spørsmål

- Har du erfaring med tagging fra andre systemer eller tidligere jobber?
 - Enn fra sosiale medier (Flickr/Delicious/Instagram)?
 - Tror du det påvirker hvordan du tagger på jobb? Hvordan?

Vedlegg 1

- Har dere en metadataansvarlig i redaksjonen?
 - Hvordan fungerer samarbeidet med denne?

Avrunding

- Har du noen spørsmål?
- Er det noe mer du ønsker å fortelle om/kommentere?
- Tusen takk for at du tok deg tid!

Vedlegg 2

Forespørsel om å delta i intervju om metadataføring og tagging i NRK.

Hei.

Jeg skriver en masteroppgave om metadataføringen i NRK, og samarbeider derfor med Metadataseksjonen i Arkiv & Research, som har anbefalt meg å kontakte deg i og med at du ble kontaktet i forbindelse med deres interne evaluering. Metadata er en essensiell del av bibliotek- og informasjonsvitenskap, som jeg studerer ved Høgskolen i Oslo og Akershus. I min avsluttende oppgave har jeg valgt å forske på taggene i NRK.

Jeg holder nå på å analysere taggene fra alle NRK1s sendinger i løpet av ei tilfeldig uke i oktober, men i tillegg ønsker jeg å høre hva dere som faktisk tagger tenker - og til det trenger jeg 4-6 intervjuobjekter. Jeg ønsker å komme i kontakt med deg som har tagging som arbeidsoppgave, og som holder til enten på Marienlyst, Tyholt eller ved Østlandssendingen.

Mitt ønske er at vi tar en uformell samtale mens du fører metadataene, slik at jeg både kan se hvordan det gjøres, og høre dine tanker rundt det praktiske med tagging og det å ha tagging som arbeidsoppgave. Jeg vil bruke båndopptaker og ta notater mens vi snakker sammen. Intervjuet vil ta ca. 45 minutter, og jeg håper å få gjennomført samtalene i løpet av februar. Jeg er fleksibel på tidspunkt, men dette avtaler vi seinere.

Forskningsprosjekt som dette skal meldes inn til Personvernombudet for forskning ved Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD), slik at du som deltaker kan være sikker på at alle opplysninger som kommer frem i løpet av samtalen blir behandlet konfidensielt. All informasjon om deg vil bli anonymisert slik at den enkelte informant ikke kan gjenkjennes. Jeg vil være den eneste med tilgang til de personidentifiserbare opplysningene, og disse vil bli slettet når oppgaven er ferdig i juni 2013.

Det er viktig å påpeke at mine undersøkelser er uavhengige av NRK og Metadataseksjonen, selv om de ansatte selvsagt vil få tilgang til den ferdige oppgaven.

Hvis du har noen spørsmål må du gjerne kontakte meg, enten på telefonnummer 922 91 241 eller på e-post til s162487@stud.hioa.no. Du kan også kontakte veilederen min, professor Nils Pharo, på telefonnummer 22 45 26 84.

Jeg håper du har lyst til å delta!

Med vennlig hilsen,
Veslemøy DB Søbak
BIBIN Master, Høgskolen i Oslo og Akershus

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Nils Pharo
Institutt for arkiv, bibliotek- og informasjonsfag
Høgskolen i Oslo og Akershus
Pilestredet 48
0167 OSLO

Vår dato: 08.02.2013

Vår ref:33076 / 3 / LT

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 29.01.2013. Meldingen gjelder prosjektet:

33076	<i>Metadataføring og tagging i NRK</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Høgskolen i Oslo og Akershus, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Nils Pharo</i>
<i>Student</i>	<i>Veslemøy Dalager Bromseth Søbak</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 01.07.2013, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Lis Tenold

Lis Tenold tlf: 55 58 33 77

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Veslemøy Dalager Bromseth Søbak, Bjerregaardsgate 17 B, 0172 OSLO

Samtykkeerklæring for deltagelse i intervju om tagging som en del av metadataføringen i NRK

Du har sagt deg villig til å bli intervjuet i forbindelse med masteroppgaven min i Bibliotek- og informasjonsvitenskap ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Oppgaven min fokuserer på tagging som en del av NRKs metadataføring. Intervjuene vil supplere min analyse av et tilfeldig utvalg tagger, og samtalen vil handle om tagging både som aktivitet og som arbeidsoppgave. I løpet av samtalen vil vi i tillegg se litt på tagging i praksis.

Jeg kommer til å ta opp samtalen, men lydfilen vil bli slettet så snart oppgaven er ferdig, i løpet av juli 2013. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Det er frivillig å være med og du kan trekke deg når som helst underveis, uten å begrunne dette. Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data om deg bli anonymisert umiddelbart.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning ved Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD), og er tildelt prosjektnummer 33076.

Hvis det er noe du lurer på kan du ringe meg på 922 91 241, eller sende en e-post til s162487@stud.hioa.no. Du kan også kontakte veilederen min, Nils Pharo, på telefonnummer 22 45 26 84.

Med vennlig hilsen
Veslemøy DB Søbak

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt skriftlig informasjon, og er villig til å delta i studien.

Navn

Sted og dato

Signatur